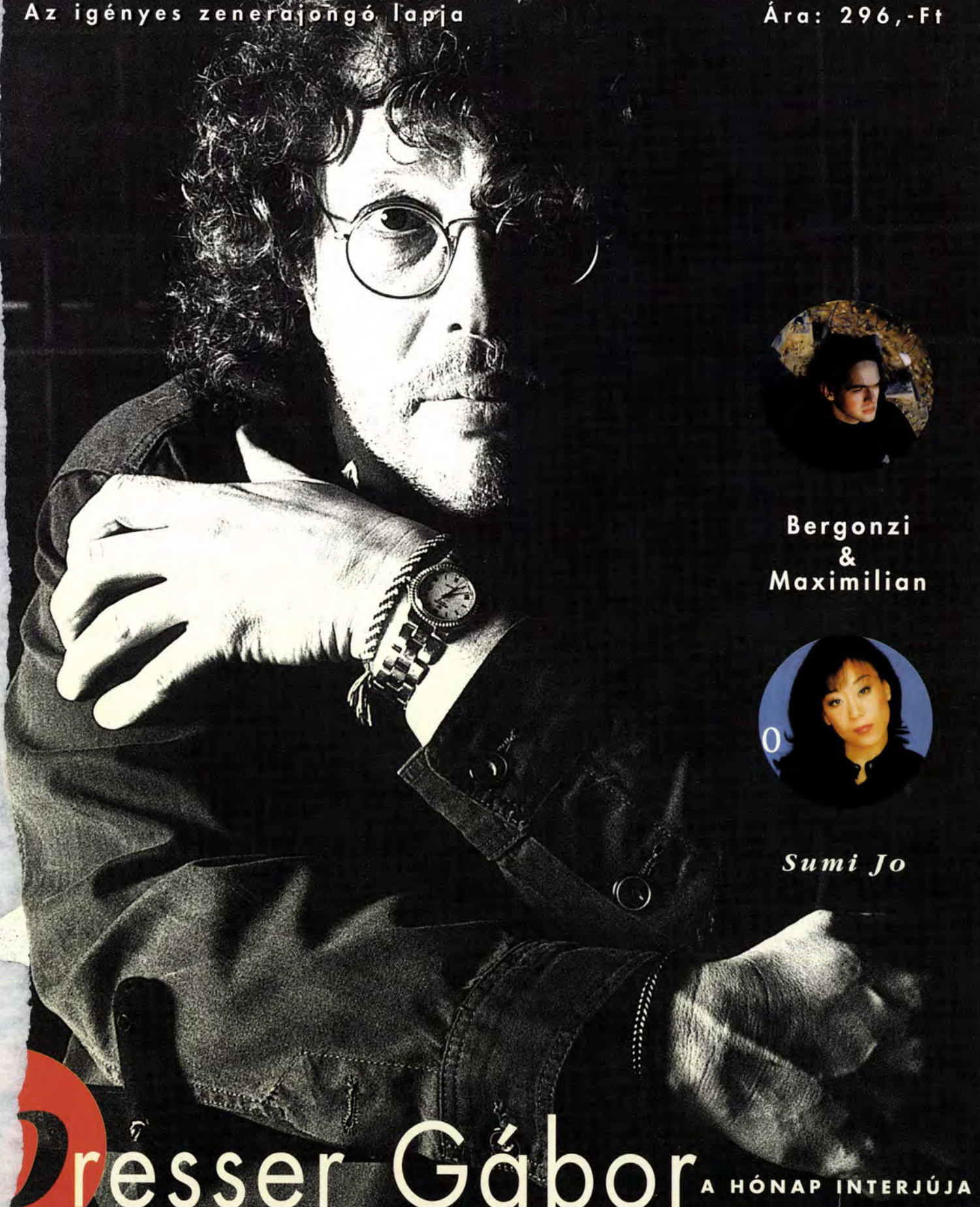

1996. I.évfolyam 4.szám

GRAMFON

Az igényes zenerajongó lapja

Ára: 296,-Ft

Bergonzi
&
Maximilian

Sumi Jo

Dresser Gábor A HÓNAP INTERJÚJA

AZ **ELIN** ELINTÉZI ÉS NINCΣ MUNKÁ!

A **MONOFIX Kft.**
várja Önöket az
ELIN háztartási gépek
teljes választékával.

Ü Z L E T E I N K :

Bemutatóterem
Budapest XIX., Üllői út 202-204.

Budapest III., Huszti u. 9-17. 11. lépcsőház
Székesfehérvár, Mártírok útja 5.

Nyitvatartás: hétfő-péntek: 10-18-ig
szombat: 9-13-ig.

Információs telefon: 282-9523

EXPORT-IMPORT
AZ **ELIN** HÁZTARTÁSI GÉPEK
KIZÁRÓLAGOS FORGALMAZÓJA

Ezúton értesítjük kedves vásárlóinkat, hogy 1996. december 26-tól 1997. január 06-ig zárva tartunk.

Retkes Attila
FőszerkesztőBősze Ádám
LapigazgatóPataki Andrea
SzerkesztőHuman Telex Kft.
Lapterv és tipográfiaAradi Varga István
Lüvészeti igazgatóPavlovák Gábor
Tipográfia

Rovatok:

Bősze Ádám
Retkes Attila
Interjú, Klasszikus,
Pop-rockZipernovszky Kornél
JazzPataki Andrea
Kiadói panorama,
Gramofon posta

Szerkesztőség címe:

1025 Budapest
Mandula utca 31.Takács Ágnes
asszisztens
Tel: 06-30-418-016
Fax: 212-4782

Kiadja:

Amfisz Kft.

Iványi Margó
Felelős kiadó1025 Budapest
Mandula utca 31.
Tel./fax: 212-4782

Terjeszti:

a Hírker Rt., az NHE,
a Kiadói Lapterjesztő Kft.,
és alternatív terjesztők.

Terjesztés-szervezés:

MediaTrade Bt.
Tel./fax: 342-2362

Nyomtatás:

Novoprint Rt. Dorog

Felelős vezető:
Miseje Attila
elnök-vezérigazgató

ISSN 1416-1109

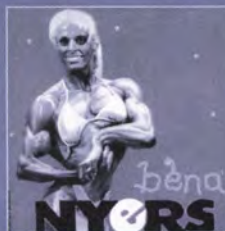
A Gramofon novemberi sztárjai:

Tokody Ilona 5

Chick Corea és
Bobby McFerrin 11

Ornette Coleman 14

Steve Turre 20

Simply Red 25

Nyers 30

Tisztelt Olvasó!

Karácsonyhoz közeledve egyre nagyobb CD-kínálattal jelentkeznek a lemezkiadók. Nekünk, vásárlóknak sokszor nehéz eldönteni, melyik felvételen találunk igazán élvezetes produkciót. A Gramofon legújabb számában az eddigiéknél is markánsabb kritikákkal kívánunk különbséget tenni a kifejezetten piacorientált és az igényes felvételek között.

A hónap interjúja rovatban ezúttal a magyar popzenei élet klasszikusának számító Presser Gábor nyilatkozik, számunkkal egy időben megjelenő új lemezéről. A klasszikus zenei rovat **A hónap felvétele** címet a komolyzenei élet talán legígéretesebb tehetségének, Maxim Vengerov hegedűművésznek ítélte, aki Sibelius és Nielsen hegedűversenyeit játszotta lemezre Daniel Barenboim vezényletével. A jazz rovatban újra nagy művészek produkcióival találkozhatunk (Kenny Garrett, Ernie Watts és Nicholas Payton). Joe Cocker, Kenny G és a Simply Red neve fémjelzi a pop-rock rovatot, amely az eddigiéknél is színesebb formában ad tájékoztatást a legújabb felvételekről. **Kiadói panorama** rovatunkban az Európában egyre nagyobb teret hódító, klasszikus zenével foglalkozó Teldec lemeztársaságot mutatjuk be. Előző számunkhoz hasonlóan most is olvashatják a Budapest Music Center által szerkesztett oldalakat. Híroldalaink (az Önök kérésének megfelelően) a jazz és a klasszikus zenei világ aktualitásaival bővültek; az utolsó oldalon pedig kérdőívet helyeztünk el, hogy az Ön véleménye által is jobban megfeleljünk az olvasói igényeknek.

Retkes Attila főszerkesztő
Bősze Ádám lapigazgató

A GRAMOFON decemberi száma az ünnepekre való tekintettel december 10-én jelenik meg.

Tartalom

A hónap interjúja
Presser Gábor 2

Kritika

Klasszikus 4

Jazz 14

Pop - rock 24

a Budapesti Fesztiválzenekar
a Gramofon-ban 34

Vájt füllel: Pierrot 36

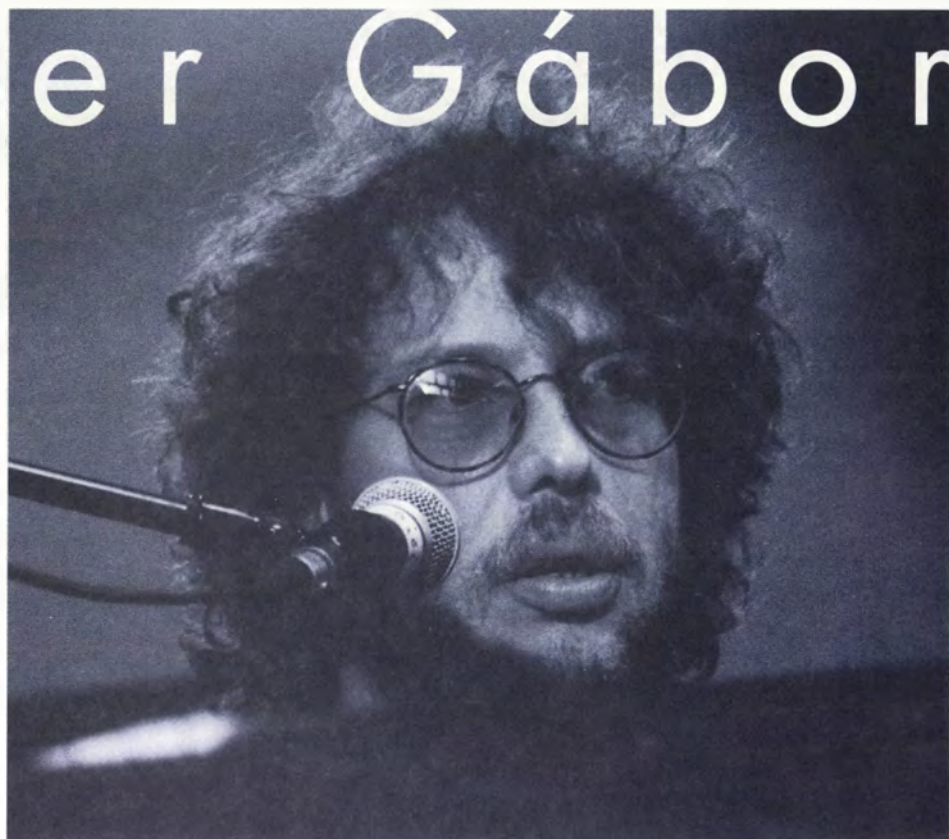
A Budapest Music Center
a Gramofon-ban 40Kiadói Panorama
Teldec: A hanglemezkiadás
múltja és jövője 43Új név a hanglemezpiacon:
Oxigen Records 45

Hírek 46

Gramofon Posta 48

Presser Gábor

Presser Gábor az Omega és a Locomotiv GT tagjaként vált a hazai könnyűzene egyik meghatározó egyéniségévé. Az LGT feloszlása után előadói karrierje háttérbe szorult, a Vígszínház zenei igazgatójaként dolgozott, színházi produkciókhoz és filmekhez írt zenét, és dalszerzőként tevékenykedett. Két éve ismét visszatért a színpadra. A napokban jelenik meg második szólóalbuma, Kis történetek címmel.

Gramofon: Ön komolyzenét tanult, ígéretes tehetségnek tartották, aztán mégis könnyűzenei karriert futott be.

Presser: A Zeneakadémiára túl korán, három konzervatóriumi év elvégzése után küldtek felvételizni. Az előfelvételin elért kiemelkedően magas pontszám után elbiztam magam és a felvételre már nem úgy készültem, ahogy kellett volna. Nem vettem fel, én pedig voltam szíves megsértődni, és átmentem a konzervatórium zongora szakáról az ének szakra. Ekkor ajánlott be Mihály Tamás az Omegába, hogy írjak dalokat nekik. Bevallom, a dolog könnyebbik végét fogtam meg, de belőlem sohasem lett volna világhírű zongorista. Engem az improvizálás és a komponálás sokkal jobban érdekelt a gyakorlásnál.

G Másfél évig kellett várnia, amíg az Omega tagja lett. Addig csak dalokat szerzett...

P Akkoriban csak néhány együttes adott elő magyar számokat. Az Omega tagságát is megosztotta ez a kérdés. Én azután lettem a zenekar tagja 1968-ban, miután eldöntötték, hogy magyarul is kell énekelni, és megjött a Decca-szerződés Londonból.

G Három nagyszerű albumot készített az Omegával, amelyek nagyobb példányszámban keltek el, mint az illés együttes lemezei. Miért vált ki a zenekarból?

P Úgy kerültem be a könnyűzenei életbe, hogy nem is ismertem igazán ezt a műfajt. Amikor már az Omegában játszottam, állandóan Trafficet, Hendrixet és Blood, Sweat and Tears hallgattam, és szerettem volna továbblépni. Harmadik lemezünkön, az Éjszakai országúton már hallható a próbálkozásaim, de az Omega nem arra született, amit én csinálni akartam. Az LGT-vel is az volt eleinte a probléma, hogy nem tudtuk pontosan, mit is szeretnénk. Az első letisztult anyagnak a Bumml-t tartom, és nagyon szeretem az Ellenfél nélkül című lemezt is. Az LGT-ben négy egyenrangú partner játszott, négy nyakas, kemény egyéniség. Barátok voltunk ugyan, mégis csoda, hogy együtt tudunk maradni.

G A Locomotiv GT többször is a világsiker küszöbéig jutott, a nagy áttérés azonban elmaradt. Pedig 1974-ben maga Henry Kissinger, az Egyesült Államok külügyminisztere írta alá az együttes munkavállalási engedélyét...

P Látnom magam előtt, ahogy az LGT ott van a célszalag előtt felbukik. Mindig elbukunk a végén, de legalább szerepelhettünk a nagy versenyeken, ami azt jelenti, hogy a kvalifikáción túljutotunk. Minket nem szerettek itthon a hivatalos helyeken - igaz, másokat sem mind. A külföldi munkavállalást az Interkoncert keményen szabályozta, és Magyarországon is többször tiltottak le úgy, hogy a közvélemény nem is tudott róla. Valóban ott voltunk a világsiker közelében: jó kritikákat kaptunk, egy tévéműsorban szerepeltünk Rod Stewarttal, és a '74-es év összes nagy amerikai rockfesztiválján felléptünk. 1983-ban az angol nyelvű lemezünk után az EMI stúdiózenésznek akart szerződteit minket, világsztárok mellett dolgozhattunk volna. Viszont nem tartottak bennünket színpadra való együttesnek, és az igazat megvallva akkor nem is voltunk azok.

G Az LGT eközben Kelet-Európa legsikeresebb együttese volt, itthon legenda lett, sokak számára évről-évre a tabáni koncertek avatták ünneppé május elsejét.

P Örülök, hogy amikor 1992-ben otthagytuk a színpadot, nem azt kérdezték tőlünk, hogy miért nem hagyjátok már abba, hanem azt, hogy miért nem játszatok.

G 1986 után azonban több éves télen időszak következett a zenekar történetében. Mi volt ennek az oka?

P Ellehetetlenítettek bennünket. Megalázóan viselkedtek velünk a Hungaroton vezetői, ezért inkább nem csináltunk lemezt. Nem kerestünk pénzt! Somló Tamás arra kényszerült, hogy elfogadjon egy kedvező külföldi ajánlatot. 1986-ban még volt egy diadalmenetünk, de a népszerűségünk már leszálló

„Nem vagyok művészyerek, én a Klauzál térről jövök.”

ágban volt, az angol szerződés ellenére is. Ez egy közös elfáradás, meg nem értés eredménye volt.

G Önnek a világhír nem csak az LGT tagjaként került elérhető közelségbe...

P Első amerikai kinttartózkodásunk alatt, 1974-ben kaptam a Paramounttól egy ajánlatot. Filmzeneszerzői lehetőséget és hollywoodi letelepedést ígértek, én azonban nem fogadtam el. Nem akartam az együttest magára hagyni, nem akartam az Omegát után ismét „áruházi” lenni, mert akkoriban áruháziként értékelték, ha valaki kilépett egy zenekarból. Rádöbbentem a magyar törvények megkerülésével aláírni a szerződést, úgy gondoltam, ha igazán kellet az amerikaiaknak, akkor majd elküldik a szerződést Magyarországra. Nagyot tévedtem: Hollywoodban annyi zeneszerző van, hogy összeér a könyökük, óriási harc folyik, hogy egyáltalán bekerüljenek a nagy filmgyárakba.

G Hogyan került kapcsolatba a filmmel?

P Nem születtem bele ebbe a világba, nem vagyok művészyerek, én a Klauzál térről jövök. Nagyon fiatal voltam, amikor váratlanul felkért Gyarmathy Livia és Böszörményi Géza. Kiderült, hogy nem csak dalokat, hanem a kísérőzenét is nekem kell írni. Nagyon rosszul fizettek akkoriban, a filmzenének szabott ára volt, de úgy döntöttem, mindent elvállalok, hogy megtanuljam a szakmát. Körülbelül harmincöt filmzenét szereztem azóta külföldi és magyar produkciókhoz egyaránt. Jó alkalom volt ez arra, hogy megtanuljam, mi is az alkalmazott művészet.

G Tehát jó előkészület volt ez a színházi produkcióhoz, amelyekkel komoly sikereket aratott. Az 1973-as Képzelt riportert egy amerikai popfesztiválról című

Déry Tibor darabot az Egyesült Államokban is elismeréssel fogadták.

P Jelentős szakmai sikere volt az előadásnak, és szó volt a darab dalait tartalmazó lemez külföldi terjesztéséről is, de aztán ez sem valósult meg. Déry meglehetősen ellenszenvvel viseltetett a hippimozgalmról. Füredi házából lenézve azt látta, hogy ezek az együttesek borzasztó zajt csapnak, és ez mélyesen irritálta. Szerintem a Popfesztivál... sikerének az a titka, hogy a mű azt hangsúlyozza: nincs menekvés. Hiába mész Amerikába, hiába kábitószerez, hiába próbálsz bármit tenni, egy megfoghatatlan erő ide köt.

G Miközben nyilvánvalóak az író ellenérzései a hippivilággal szemben, a Ringasd el magad című szám LGT-s verzióját a rádió betiltotta...

P Nekünk voltak konkrét élményeink erről a mozgalomról. Amikor 1968-ban az Omegával Franciaországban, egy évvel később pedig Londonban jártunk, szabályos sokk-ként hatott rám, ahogy a városokat el-lepték a hippik. Virágmintás ruhákba öltözött fiatalok kóvályogtak mindenfelé és azt mondták: Make Love Not War! Nekem ez tetszett, mert ez az ideológia a békéről szólt. A darabon belül mi megpróbáltuk mondani a magunkét. Úgy gondoltam, miért ne szólaljunk meg, ha össze lehet hozni a kétféle feltagást.

G Színházi pályájának csúcspontja az 1988-as Padlás című mese-musical, amelyet azóta Európa számos országában játszottak. Várható a közeljövőben hasonló színházi mű?

P A Padlás megírásakor az volt a véleményünk szerzőtársammal, Sztevanovity Dusánnal, hogy egy olyan előadást kell létrehozni, amiben nincs aktuálpolitika, nincsenek történelmi párhuzamok vagy visszatekintés. Azt akartam, hogy ez a darab csak az legyen, ami. Így jutott eszünkbe a mese. Azóta többen is megkerestek különféle javaslatokkal. Konkrét tervem még nincs, de biztos, hogy fogok még musicalt írni. A színház egy mánia. A Popfesztivállal bekerültem a Vígyszínházba, és azóta szinte ott lakom.

G Eddig minden vállalkozása sikeres volt. Fontos még Önnek egyáltalán a siker?

P Egyre fontosabb. Egyre inkább szorongok, hogy mikor jön egy bukás.

G Néhány kivételtől eltekintve az ön szerzeményeire nem jellemző a kísérletezés. Miért?

P Sokan azt hiszik, hogy az avantgárd érdem. Szerintem az avantgárd egy helyzet, a mű attól még lehet rossz. Voltak különféle kísérleteim, de ezek nem kap-

tak igazán nyilvánosságát. Ilyen például az Amadinda, a Trio Stendhal és az LGT Zórr című közös lemeze, amely szinte titokban maradt, pedig egy olyan zenei kísérlet volt, amelyet mindannyian büszkén és boldogan vállaltunk, és még csak azt sem érzem, hogy közönségellenes lett volna. Írtam számos baletteitűdöt is, amelyek közül nagyon sok meg sem jelent.

G Kortárs zenét azonban csak magának szerez...

P Ennek két oka van: egyrészt félek, hogy nem jó, amit csinálok, másrészt nem tartom etikusként, hogy erőltessem ezek megjelenését. Túl könnyen el tudnám venni a helyet másoktól. A kortárs zene tükörképe a jelen Magyarországnak, életfontosságú a jelenléte, ugyanakkor nincs háttere. Ezért hoztuk létre a Kis esti zene című tévéműsort, amelyben a legfiatalabbaktól a világsztárokig mindenki szerepelhet és „csaléteként” klasszikus művekkel vegyítjük a repertoárt. A sorozat „missziós” érdeme a kortárs zene dokumentálása: a műsorokat digitális technikával rögzítjük.

G Hasonló, tehetségkutató szerepet vállal a könnyűzenében is.

P Gerendás Péter, Ferenczy György és a Tea együttes első lemezének elkészítését segitettem, és a Nyers együttesnek szerelem szerződést. De ezzel a tevékenységgel felhagytam, mert kevés eredményt értem el, és úgy érzem, nekem a dalszerzés a feladat.

G Az LGT feloszlása után hosszú ideig csak dalszerzőként szerepelt, Zorán, Katona Klári és Kentaur számára írt számokat. Két éve jelent meg Csak dalok című szólólemeze, pedig már úgy tűnt, hogy előadói nem lép többé a közönség elé.

P Saját magam számára a legnehezebb dalt írni, és nem is tudom, hogy egyáltalán helyese-e. A tükörben csak a tükörképem látom, nem ismerhetem olyan jól magam, mint akikkel együtt dolgozom. Ráadásul nincs mellettem senki, aki tanácsot adhatna. De ha már belementem, akkor végigcsinálom. Három éve elénekeltem a Sose halunk meg című film betétdalát, a Nagy utazást. Ezután kezdtek a lemezcégek ajánlatokkal bombázni, de én elzárkoztam a lemezcsinálástól. Csak szerző akarok lenni, és szerzőként helytállni minden egyes alkalommal. Aztán összebarátkoztam a BMG kiadó vezetőjével, és a

hosszas unszolás hatására végül beadtam a derekam. Úgy gondoltam, hogy a nagy sikerre való tekintettel (a Csak dalok három hónap alatt platinalemez lett) be kell mutatni a dalokat élőben is. Azt hittem, nekem már nem hiányzik a színpad, de újra nagy élmény volt a turnézás, és az is, hogy kiplakátózás nélkül tízezer jegyet adtunk el a vígszínházi koncertjeimre.

G A Csak dalok zenei világa lágyabb és melankolikusabb, mint az LGT daloké. Minek köszönhető ez a változás?

P Megint elmúlt pár év. Azt hiszem, már nem is vagyok alkalmas a túlzottan vidám dalok előadására. Az LGT-ben egymást hajszoltuk, hergeltük, ma azonban nincs körülöttem egy ilyen csapat. Tiszteletben tartom, ha valaki azt mondja az előző lemezre, hogy szomorúság vagy melankolikus, mert ő hallgatta meg, neki csináltam. Én viszont azt hiszem, hogy a Dr. Bánat és a Gazag fiú szerelme ironikus, a Rozsdás szög és a Csúnya fiúknak is van szíve pedig kifejezetten vidám.

G A napokban megjelenő Kis történetek című lemez is ezt az irányvonalat követi?

P A lemez úgy kezdődik, hogy „Ha unod ami komor vagy szomorú dalaimban” - ez máris vidámabb indítás. Néhány dal nem lesz a rádiók kedvence, mert hosszúak, sok az improvizáció, játszottam a hangszereléssel, sok mindent akartam eldugni a számokban. Hangjátékszerű szerzemények születtek, mindegyik egy-egy kis történetet mond el. Írtam például egy „homage” dalt az LGT-nek, Kicsi vonat címmel; egy másik pedig arról szól, hogy szerintem hogyan született a West Side Story, ami - véleményem szerint - a színházi műfaj legtekélyesebb alkotása.

G Magyar muzsikuskok mellett több amerikai zenész is közreműködött a lemez elkészítésében...

P Újra be akartam bizonyítani, hogy jó néhány magyar zenész a világ legjobbjai között is megállja a helyét.

G A multinacionális kiadóval és a válogatott zenésztársakkal most adott minden körülmény az album külföldi sikeréhez is.

P A kiadó New York-i és európai vezetői is szerették volna, ha elkészítjük a lemez angol verzióját. De ma már nem akarok ebbe belevágni, ez a fiatalok feladata. Megmaradnék zeneszerzőnek.

Kovács Gergely

Sibelius Nielsen:
Hegedűversenyek
Maxim Vengerov -
hegedű, a Chicagói
Szimfonikus Zenekar
Vezényel: Daniel
Barenboim

Sibelius Nielsen:
Hegedűversenyek

• Teldec - Warner •

„The Twin Peaks of the Nordic concerto” - ezzel a meglehetősen reklámgyanús szlogen-nel aposztrofálja a CD kísérfüzetében található kis tanulmány szerzője, Robert Layton a Teldec korongján hallható versenyműveket. Valóban szerencsés ötlet a két koncert összehasznítása, a kézenfekvő zenetörténeti okokon túl piaci szempontok miatt is: a nagy népszerűségnek örvendő Sibelius-hegedűversennyel párban minden bizonnyal könnyebben gazdára lel a méltánytalanul kevésbé ismert Nielsen-mű is. Igaz, a szólista neve is jól cseng a hozzáértők fülében, hiszen Maxim Vengerov, mióta 1990-ben, 16 évesen - a Carl Flesch Nemzetközi Hegedűverseny megnyerésével - berobbant a zenei köztudatba, az egyik legkeresettebb virtuózává vált hangszerének. A tiszteletméltó

V
e
n
g
e
r
o
v
&
B
a
r
e
n
b
o
i
m

diszkográfia (majd az összes nagy hegedűverseny Mendelssohntól Pokofjevig) mellett szinte csak jelképesnek tűnik, hogy 1994-ben elnyerte a Gramophone magazin „Az év fiatal művésze”-díját is. A lemez meghallgatása után nyugodtan hozzátelhetjük: nem véletlenül. Vengerov jóval több mint egy a lassan „tizenkettő egy tucat” virtuóz hegedűs közül, rá valóban érvényes a közhely, miszerint a hangszer tökéletes ismerete csupán eszköz, nem cél. Saját szavaival élve: „A hegedűhöz nem elég, ha csak hegedülni tud az ember.” Jó példa erre a Sibelius-koncert utolsó tétele, melynél gyorsabban biztosan, szuggesztívebbet és karakterisztikusabban azonban aligha találni a piacon. Vengerov csalhatatlan érzékeléssel rá az „északiak” rusztikuságára éppúgy, mint férfias lírájukra: tud táncolni a Nielsen-koncert Rondo-jában, és gyönyörűen éneklő Sibelius Adagio-ját - egyszerűen nagyon jó. Úgy látszik, No-

voszibirszk nem esik túl messze Skandináviától... A Daniel Barenboim dirigálta Chicagói Szimfonikus Zenekar pedig versenyműveknél sajnos ritka, de éppen ezért elismerésre méltó intenzitással játszik, s mindvégig méltó társa a szólistának. Az effektusok rendkívül kidolgozottak, mégis megőrzik természetességüket, ráadásul a nagy amerikai zenekarok megszokott profizmusához ezúttal kivételesen élvezetes zenekar-szólista összhang is társul. A karmester és a szólista bensőséges kapcsolatáról - a hangzásélményen túl - Vengerov szavai is sokat mondanak: „Zenei apámnak tartom őt”. A nemrég - idén januárban - készült felvétel hangtechnikailag is kitűnő, s bár ez a mai technikai lehetőségek mellett szintén kötelező, azért az ellenkezőjére is akad példa... Egy szóval, a lemezt érdemes lehet megvenni mindazoknak, akik szeretik a ritka kifejező hegedűhangot, szívesen megismerkednének egy arra érdemes poszt (?) romantikus versenyművel, vagy egyszerűen csak szép és érdekes zenére vágyanak. Más a helyzet a hegedűsökkel. Nekik úgy szólván kötelező.

Zsoldos Dávid

A HUGAROTON CLASSIC ajánlata

ANNE FISCHER
BEETHOVEN
PIANO SONATAS
COMPLETE VOL. 3
C minor Op. 111
G major Op. 49/2
D major Op. 10/3
G major Op. 14/2

J e l m a g y a r á z a t

kiváló

jó

közepes

hallgatható

**
hallgathatatlan

**Great Hungarian Voices:
Tokody Ilona**

• Hungaroton Classic •

Árialemez, 1982-83-ból. Olyan, mint egy fényképalbum. Akit a képek ábrázolnak ugyanaz, csak másféle jelmezt visel. Ahogy az olasz képalírás mondaná: a címlapon Tokody; per sze: „A” Tokody! - Valois Erzsébet jelmezében. S az újonnan kiadott CD egészére érvényes lehet a hasonlat: egy énekesnő aki rendre belebújik Verdi és Puccini hősnőinek bőrébe, jelmezébe, egyéniségébe, karakterébe és sorsába... Szándékosan nem említettem itt a Donizetti-részletet, mely egy másik régi Hungaroton lemezről való, s beillesztésének talán egyetlen indoka, hogy hosszabb legyen a CD lejátszási ideje. Egyébként ez a szám valódi jelenet az Anna Bolena-ból: kettős, de a hozzá vezető terjedelmes recitativokkal együtt. Valahogy kilóg a fényképalbumból, más műfaj. Pedig van érdekessége is: olyan szerepkörben mutatja be hősnőnket, amelyben ritkán láttuk-hallottuk: XIX. század eleji operában. Partnere pedig a hetvenes évtized magyar operajátzásának talán leginkább vitatható, ám furcsa és eredeti tehetsége: Takács Klára. De mindez csupán epizód Tokody pályáján éppúgy, mint a lemezen. Az eredeti Hungaroton korong még magán viselte keletkezésének anyagi szűkösségét. A vállalat vezetői felismerték ugyan az eljövendő sztárt a fiatal énekesnőben, de nem tudtak külön Puccini-s külön Verdi-albumot megjelentetni vele. Pedig a régi fekete lemez két oldala - két különböző világ. Verdi a szituációk nagymestere, s Tokody Ilona csodálatos érzékenységgel fedezi fel, milyen helyzetben, milyen lelkiállapotban szólalnak meg a bemutatott hősnők. Ellentétben a múlt egyes nagy csillagaival, nem szavakat játszik, nem is a mondatokat illusztrálja, ilyesmire nálunk, ahol a modern operai szín-

játszást egy Nádasi Kálmán alapozta meg, szó nem lehet. A mester leggyengébb tanítványai és epigonjai sem engedik ezt meg magyar színpadon, hála Istennek. Tokody tehát Verdi hősnőinek jelmezt felöltve sohasem hatásvadász, sohasem egyszerűsít le dolgokat. Tehát kb. 1983-ban vagyunk. Az Álarcosbál című Verdi-opera női főszereplője, Amélia, éjfél órán, a városszé-li akasztófa-domb felé gyalogol. Méltóságát megőrizni kívánó asszony, ellentétes érzelmek marcangolják a lelkét. Tokody Ilona a hangfelvétel alapján ebben az időben még inkább lírai szopránnak tűnik, de nem vállalja a vérszegeny, csenevész kislány szokványos figuráját. Az emberábrázolás eszköze a hangszín mesterséges sötétítése, mely -szerencsére- ebben a pillanatban nem túlságosan zavaró, s nem is túlságosan gyakori. Azt a mozzanatot erősítik, hogy hősnőnk „összeszedi magát”, felnőttként kíván viselkedni egy félelmetes helyzetben. Talán Ulrica, a varázsnő szándéka volt ez, ideküldte, pszichoterápiás célzattal, hogy ebben a próbára tévő szituációban tanuljon meg válaszolni sorsa kihívására. A hang két színe drámai váltásokban ábrázolja a lelki folyamatot, a felnőtté érést. Éppen ellenkező irányról árulkodik a következő portré, a Végzet hatalma Leonórájának IV. felvonásbeli áriája. Magány, vezeklés, böjtölés, meditáció után a sokat szenvedett nő éppen a gyermekkor tisztaságában keresi a „békét, békét, békét-nyugalmat”. S mindkét hangja természetes és egészséges. Nagy pillanat ez egy fiatal énekesnő pályáján! Milyen kár, hogy a CD lemez - talán a kellő technikus odafigyelés hiányában - tökéletlenebb, mint az eredeti felvétel. Mintha a fényképek egymásba lógnának, nincs kellő üres idő az egyes áriák között, s hallgatónak nincs módja a lelki átállásra. Pedig Mihály András, a karmester karakterben remekül elválasztja egymástól a darabokat. De hát egy pillanatnyi csend, valami kicsengés kellene... Ilyen apró momentumok rontják el a műélvezetünket. Aida áriája kielégítetlenül hagy: hallottunk már ennél szebbet, érettebbet is Tokody Ilonától. Talán mégis jobb lett volna, ha a Hungaroton Classic nem a „spájzból gazdálkodik”, hanem az ereje teljében, s művészete csúcán lévő énekesnőről vadonatúj felvételeket jelentet meg. Vagy ez is ugyanaz az átok, a kényszerű takarékoság, amelyről épp az imént beszéltünk, a múlt jellemzőjeként... A Don Carlos részlete, Erzsébet monológja kissé szétfeszíti a kereteket, már nehezen fér be a pillanatkép kategóriájába, inkább fotósorozat: nagyszerű és drámai karakterekkel! Sajnos a kísérőfüzet nem adja meg az egyes felvételek pontos dátumát, így csupán feltételezésekre szorítkozhatunk.

Tokody Ilona

Great Hungarian Voices:
Tokody Ilona
Tokody Ilona - szoprán
részletek Verdi, Donizetti
és Puccini operáiból
Vezényel: Mihály András

A hét Puccini részlet talán még jobb hangú dízpozíciót tükröz, a megközelítés viszont kevésbé pszichológizáló. Mintha Tokody valóban csak a ruhájukat öltötte volna magára: olyan asszonyok portréi ezek, amelyek mindnyájan a művésznő egyéniségét tükrözik, kevés ártéttel. Az a legmeglepőbb, hogy a tudóbajos varrólányka, Mimi éppúgy felnőtt, érett asszony, mint a kis Liú. És ez független az előadó saját életkorától. Tudatosan vállalt koncepció. Tokody Ilona nem gyűgö, és nem érzeleg. Egyszerű és őszinte, mint például - a lemez legszebben sikerült áriájában - Lauretta. Dús, sötét és gazdag asszonyi hang ez. És nagyszerű volt a felvétel időpontjának megválasztása is! A megszólalás spontán, természetes, közvetlen. Nincs benne drámázás, sötétítés, jótanulós megfelelni vágyás, mint máskor, néha-néha tapasztalhattuk a színpadon. Illenek hozzá a Puccini-hősnők szenvedélyei. Szuverén egyéniség volt már 1982-83-ban, ahogy az most is, éretten és kiteljesedve, az Erkel Színház Trubadúr-előadásában 1996-ban. És erről a mostani Leonóráról nincs hangkép? Ezt csak az emlékezetünk fogja megőrizni? Nagyon nagy a lemez készítő felelőssége!

Farkas Virág

A HUNGAROTON CLASSIC ajánlata

Johann Strauss: A denevér

• Teldec - Warner •

Mintha csak a karmester tíz évvel ezelőtt megelőlegezte volna Harry Kupfer 1996-os rendezését a berlini Komische Operben. A modern operajátzás sok vihart támasztó, de mindig elismert színpadi mestere „gonosz operettet” csinált A denevérből. Ilyesféle végkövetkeztetés adódik Harnoncourt gondolatmenetéből is, amelynek lényege, hogy a szórakoztatón viháncoló cselekmény és az ellenállhatatlan zene „takarásában” mindenki orrontja már a diszkrétan terjedő hullabúzt: a Monarchia oszlásnak indult... Romlott erkölcsök, pénz- és élvhajhászat uralkodnak a kedélyeskedő társadalomban. Harnoncourt zenélése ugyanakkor azt bizonyítja, a haláltáncot egyelőre bájos dallamokra lejtük, a keringő afféle ritmus-szabályozóként serkenti az akadozó vérkeringést, még nem a szívzörejeiket halljuk. Mesterünk privát filozófiája szerint innen már egyenes az út Alban Berg Lulujához. Nem csoda, hogy egyes bécsi kritikusok humortalannak találják Harnoncourt sajátos humorát, keveslik benne a „Gemütlichkeit”-ot. A Denevér közel két tucatnyi felvételének egynegyede videón is élvezhető, ez természetesen más látószöveget kínál a kiemelkedők felterképezéséhez, de néhányuk etalon-jellegén nem változtat. A mono korszak klasszikusa Clemens Krauss lemeze (Decca 1950), szinte az ősbemutatótól eredeztetett hagyományok képviselője. Karajan (két felvétellel, EMI és Decca) vagy Willy Boskovsky (EMI) szintén azok a maguk módján. Carlos Kleiber volt az első (DG 1974), aki némileg átfogalmazta a hagyományt. Az új ruhát öltött Harnoncourt-lemez fogyatékosága számos modern előadás közös gondja: az érdekes- és egyéni karmesteri-zenei elképzelések szolgáltatában nem állnak oly meghatározó arcú kölcsönző énekes színészek, akik felérnek a régiekhez. (Vagy fordítva.) Hollweg Eisensteinjében nem találunk kivételt, míg nem mérjük Julius Patzak, Gedda vagy Waldemar Kmentt telivér és szikrázó alakításaihoz. (A bariton-Eisensteinéről, Preytről és társairól most ne essék szó.) Szívesen emlékezünk majd a másik tenoristára. A cseh Josef Protschka elsőrangú dalénekes, hosszú időn át a kölni és más operaházak népszerű lírai tenorja, legutóbb Christoph von Dohnányi Bolygó hollandi- és Fidelio-lemezének főszereplője. Itt is példásan énekel, de Kollo, s még inkább Dermota Alfrédjához képest egy csöppet túl finoman, kamara-tónusban mókázik. A méltán körülrajongott Gruberovát az 1981-es bécsi Szilveszterestén Adeleként láttuk, az volt az igazi szerepe.

Johann Strauss

Johann Strauss: A denevér
Werner Hallweg - Eisenstein), Edita Gruberova - Rosalinde, Barbara Bonney - Adele, Josef Protschka - Alfred, Anton Schäringer - Falke, Marijana Lipovšek - Orlofsky, Christian Boesch - Frank, Royal Concertgebouw Zenekar,
Vezényel: Nikolaus Harnoncourt

Rosalinde temperamentumát győzi a sajátjával, a szólam mélyebben fekvő szakaszait kevésbé. A rengeteg felvételtől ismerős Barbara Bonney aranyos szobacicusának tenyere-talpa egy-két számmal kisebb a kellő méretűnél, lehetne bővérebb, rámenősebb. Az élénk színek hiányoznak Falke dokornak, a nagy bosszú kitervelőjének és végrehajthatójának palettájáról is. A „Bruderlein” idézőjelezett eksztázisa Harnoncourt felfogásában talán arra óhajt figyelmeztetni, mily messzire estünk immár Beethoven álmától, a „testvérré váló emberiség”-től, Schäringer éneke azonban nem idézőjeles, hanem szürke, ha Walter Berry vagy Fischer-Dieskau dúdolásához hasonlítjuk. Marjana Lipovšek viszont nem tehet róla, hogy Orlofsky szerepében Brigitte Fassbänder (két lemezen és egy videófilmen) egy nemzedékkel előhátra minden vetélytársat lesöpört a színről. Az bizonyára sokak szemében előnyt jelent, hogy a felvétel mellőzi a prózai dialógust. Az már nem, hogy Frosch megszemélyesítőjének négy (igen rövid) börtönöri-bölcsekedő monológiájával helyettesíti. (Szerencsére tetszés szerint átugorható.) Harnoncourt most is a kézirat alapján tisztította ki a slamposág okozta lerakódásokat a partitúrából. Örvedetes ráadások a béli-jelenet szokványos betéteinek helyén Strauss eredeti - a romantikus ízlésnek eleget tevő - spanyol és skót táncai, utánuk egy kis „oroszos-csehes-magyaros” körkép a soknemzetiségű monarchiáról. Hogy ne feledjük, hová tartozunk.

Uhrman György

Barbara Hendricks: Walt Disney dalok

• EMI •

Az idei év október másodikika nyilván örömmünnepe volt annak az ezer gyermeknek, akiket a Párizst körülvevő körzet, a lakosságának számát tekintve Magyarországnyi „Région Parisienne” hátrányos helyzetű családjaiból kiválasztottak, s ingyenesen vendégül láttak Disneyland-ben. A nap fő attrakciójaként Barbara Hendricks elénekelte új EMI-lemezének néhány dalát, a leghíresebb Walt Disney-filmek slágereit. S tegyük hozzá, hogy egy nagy nemzetközi jótékonyági akció keretében az új korong - ajándékként eljut a környék gyermek-kórházaiba, nevelőintézetébe, elemi iskoláiba és a közkönyvtárakba is. A mi gyermekeink itt Magyarországon valószínűleg nem részesülnek az ingyen-példányok áldásában, ám nem nehéz megjósolni, hogy Budapesten is a karácsonyi vásár egyik legkeresettebb lemeze lesz a When You Wish Upon a Star. Valószínűleg a kereskedelmi sikert nem befolyásolná az alább megjelenő véleményem, hiszen az új album nem zenekedvelőknek szól, megvásárlói aligha ismerik Barbara Hendricks korábbi, jól- vagy kevésbé sikerült felvételeit. Egy sztár, ha maga is érzi, hogy karrierje már nem fölfelé ível, nyilván szeretné a maradék időben fenntartani az érdeklődést, növelni a példányszámat, udvariasabban fogalmazva: új és új közönségekre szeretetét és megbecsülését kívánja megszerezni. S ugyanez lehet a célja menedzsereinek is. Kérdés persze, hogy a választott eszközök valóban hatékonyan bizonyultak-e. Sokat tehet ez ügyben a lemezé is, melynek versenytárlójához tartozik az illető művész. Az EMI-Classics a biztos és jólbevált „olcsó” megoldást választotta, s „tuttibiztosra ment”, mikor a jótékonyági akcióiról híres operaénekesnővel gyermekek és felnőttek kedvenc film dalait, nagymamák, anyukák és mai kiskölykök közös élményeihez kapcsolódó filmslágeret énekelte el. Két régi, klasszikus Walt Disney-produkció, a Hófehérke és a Mary Poppins betétdalain kívül szerepel az újabbak közül is jónéhány: az Oroszlánkirály, A kis hableány, a Szépség és a szörnyeteg külön-külön, és egyenként is olyan címek, melyek garantáltan megnyitják az érzékeny szívű szülők pénztárcáját, főleg karácsony előtt. A biztonságos megoldás záloga a hangszerelő-feldolgozó Jonathan Tunick neve is. Ő mintegy ötven film zeneszerzője, Plácido Domingo, meg a „másik Barbara”, a Streisand hasonló műfajú albuma után, és Dame Kiri Te Kanawa jövőre tervezett Kern-Porter-Berlin lemeze előtt tudható: „hozni fogja” az igazi szuperprofi színvo-

nalat. És erre nagy szükség van. Hiszen Hendricks évek óta sztár ugyan, de ha jelenlegi teljesítményét vizsgáljuk, professzionalizmusa unalmas semmitmondásnak tűnik. Sem előadóművészi hitelesség, sem erős egyéniség varázsa nem emeli meg az unalomig ismert dalok egymásutánját. Hiányzik a játékoság, a merészség, a kockázatvállalás. Marad az operai és operettmanírok sorozata, amelyre kislánynom, a Walt Disney-filmek nagy rajongója azt mondta: „kár, hogy ennyire sikoltozik a néni”. Az operai énekhang lerontja az egyszerű dallamok gyermeki báját, a hatásvadász - az én ízlésem szerint bombasztikus - hangszerezés pedig azoknak a kedvét veszi el ezektől a feldolgozásoktól, akik az úgynevezett komolyzenét kedvelik. Barbara Hendricks rajongóinak őrizkedniük kell ettől a CD-lemeztől, ha meg akarják őrizni illúzióikat. Az olcsó megoldás tehát sokba kerül. Legalábbis művészileg. A saját esetemet mondom: pár évvel ezelőtt, rosszul megszervezett, s alig-alig rendezett budapesti vendégszereplése alkalmával sajnáltam Barbara Hendricksét. Dalestet tartani az Erkel Színház hodályában, negyedház előtt: kiábrándító. A művész nő legyőzve csalódottságát rezignáltan és kultúráltnan énekelt. Mindig reméltem, hogy hallok egyszer ünnepezt dívaként, ahogy az EMI színpompás kiadványai és katalógusai mint világsztárt bemutatják. Ezt a lemezt meghallgatva rájöttem: már nem vagyok kíváncsi rá!

Farkas Virág

Barbara Hendricks

Barbara Hendricks:
Walt Disney dalok

**George Frideric Händel:
Riccardo Primo, Ré d'Inghilterra**

• PolyGram •

Riccardo Primo, azaz Oroszlánszívű I. Richárd angol király a főhőse Händel 1727-ben írott operájának, melynek első lemezfelvételére meglehetősen sokat kellett várnia a barokk operát szerető közönségnek. Joggal gyaníthatnánk valamiféle rejtélyt (esetleg a kézirat eltűnését és kalandos megtalálását, friss zenetudományi kutatások szenzációs eredményét...) e késlekedés hátterében, de szó sincsen ilyesmiről: címét éppúgy tartalmazza a szerző műveinek jegyzéke, mint ahogy - a múlt századi összkiadásban - zenei anyaga is megjelent. Ez pedig magával ragadó: bármelyik (általam ismert) Händel-operával hasonlítjuk össze, nincs okunk panasza. Természetesen a szerző nagy énekes „csillagai” (Senesio, Cuzzoni, Faustina Bordoni, Boschi...) sem hiányoztak a korabeli előadásokról, így a hangjukra komponált, sokféle karaktert megjelenítő áriák szépsége és kifejező virtuozitása jellemző e partitúra lapjára is. A csembalisként máris világhírű Christophe Rousset nem első ízben lép fel karmesterként: neki - és sokat sejtető nevet („Les Talens Lyriques”) viselő muzikusainak köszönhetően a Farinelli c. nagyszerű film zenei részeit elkészítését is. Zenekara remek együttes, vonósainak teljesítménye néhol felül is múlja sok régi zenei sztár-zenekar tagjait (ez alighanem részben a koncertmester Barry Sargent érdeme): a 12 hegedű finoman, érzékenyen és tisztán játsza a sokszor felettebb kényes szólamokat. A zenei elképzelések mindenhol ízlésesek, talán kissé visszafogottabbak a kívánatosnál, de ez (sajnos) a régizene mozgalom szinte általános gyengeségének mondható. A continuo-csoport - melyhez néha második csembalista-ként a karmester is csatlakozik - magas színvonalon, egy-két ritmikái előre-billenést leszámítva tökéletesen játsza végig a három felvonást; talán elképzelhető lett volna egy lant használata is, egy-egy különösen lírai pillanat érzékletesebbé tétele céljából. Az opera fűvös hangszerezése egyébként rendkívül változatos: a hagyományos gyakran jelenlevő oboák mellett (kiknek sok-sok szép hangzást köszönhetünk e felvételen) hallunk áriát illetve jelenetet szólistikus trombita, timpani (!), alt és szoprano fuvola, kürt és „traversa bassa” (B-re hangolt barokkfuvola) közreműködésével is. (Márcsak ezért is sajnálatos, hogy Pulcheria „Quelle' innocente afflito core” c. áriájának első verziója, mely két chalumeaux-t is tartalmazott, nem került fel, akár függetlenül valamelyik CD-re: az így létrejövő fűvös-„választék” Händel-felvételen alighanem felülmúlhatatlan rekord lett volna!) Két igazi egyéniség emelkedik ki az énekesgárda általánosan magas színvonalából:

G.F. Händel

George Frideric Händel:
Riccardo Primo,
Ré d'Inghilterra
Sara Mingardo, Sandrine Piau, Oliver Lallouette, Roberto Scaltriti, Claire Brua, Pascal Bertin
Les Talens Lyriques
Christopher Rousset

Sara Mingardo és Sandrine Piau („Signor Senesino” és „Signora Cuzzoni”), a történet diadalmaskodó címszereplőjeként és minden baj között hűséges („Costanza” nevet viselő) menyasszonyként. A főleg da capo-visszatérésekkor hallható gazdag vokális díszítések is az ő előadásukban a legmeggyőzőbbek. (Ezzel kapcsolatban azért megjegyezhető: nem valószínű, hogy Händel örült volna annak, ha a díszített verzió oktáv-párhuzamot hoz létre az énekszólam és a continuo között, mint ez Sandrine Piau/Costanza „Lascia la pace all'alma” c. áriájában történik...). Mi több, ők ketten képesek arra, hogy 269 év múltán is élővé varázsolják Senesino-t és Cuzzoni-t, e két énekes-géniust, kiknek művészete az alkotó Händel-t ilyen utólrétegetlen áriákra ihlette - az opera (s méltó előadása) végére érve tisztán, hús-vér emberként látjuk magunk előtt e nem mindennapi művész-hármas: ez pedig nem kis diadala az előadóművészeknek.

Vashegyi György

Liszt Ferenc - Zongora ritkaságok

• Hungaroton Classic •

A ritkaság fogalmához automatikusan hozzákapcsoljuk a különlegesség fogalmát. Liszt Ferenc zongorára írt kompozícióinak nagy részét lehetne a különleges jelzővel illetni, és itt nem elsősorban esztétikai értékükre gondolunk. Nyilván a lemez szerkesztőit is inkább az vezérelte, hogy ritkán játszott, ezért a közönség számára ismeretlenebb darabokat vonulasson fel egy olyan albumon, mely 1986 után immár CD-n is hozzáférhető. Liszt zongorára írt életműve óriási. Opera parafrázisai, Schubert-Beethoven-átiratai, az eredeti kompozíciók mind a mai napig rendezetlen változatainak tömege olyan részei zeneszerzői működésének, melyek joggal kerülhetnének bele ritkaságokat bemutató válogatásokba. Az utóbbi időben egyre több felvétel került a piacra, melyek az életmű ezen részét tárják a hallgatók elé. Úgy tűnik, hogy a Hungaroton válogatásában, a ritkaságok bemutatásán túl az is közrejátszott, hogy a műveken keresztül határozottabban rajzolódik ki Lisztnek, a zene megújítójának portréja. A lemez anyagának tekintélyes része 1860 után keletkezett, sőt majdnem a fele az 1870-es, 80-as években. Talán az elmúlt tíz esztendőnek is köszönhető, hogy a CD néhány darabja már nem burkolódik az ismeretlenség homályába. Ilyen kompozíció a Költői és vallásos harmóniák, a Reznáció, a Három gyászóda, a Richard Wagner sírjánál, vagy a Szürke felhők. Dráfi Kálmán, aki a CD első hat kompozícióját szólaltatja meg, különösen emlékezeteset nyújt a Fohász c. darab tolmácsolásakor. Energikusan és őszinte pátosszal rajzolja meg a rövid kompozíció nagy ívű gesztusát. Érdekes szerkesztői ötletnek tartjuk, hogy a Bölcsődal két változatát Dráfi és Lantos között megosztva halljuk. Dráfi az 1854-ben készült kompozíciót szólaltatja meg, Lantos az 1863-ban komponáltat. A két darabot akár egymás után is szívesen meghallgatnánk, de sajnos ez meglehetősen nehézkes, mivel a későbbi verzió a második CD-re került. Jandó a Három gyászódát játssza, melyből az elsőnek - A holtak - a zenekari változaton

Liszt Ferenc

Liszt Ferenc - Zongora ritkaságok
Dráfi Kálmán, Jandó Jenő, Lantos István

túl orgonára írt változata is van. Talán az orgonaváltozat ismerete az oka annak, hogy Jandó játékából hiányolunk valamit. A gyász fájdalom túl a kompozíció a Lamennaistól származó programból adódóan a megnyugvás, megbékélés hangját is megszólaltatja, mely hangot az orgona pusztá halk jelenléte is biztosítaná. Sajnos ezt a hangot Jandónak nem sikerült zongorán megszólaltatnia. A harmadik gyászóda - Tasso gyászünnepe - színpadiasága úgy tűnik jobban sikerült. A második CD-n Lantos István tolmácsolásában az 1877-es év három darabja (Reznáció, Áhitat, Sancta Dorothea) keresetlen egyszerűséggel, kevés eszközzel szólal meg. A CD-t záró hét kompozíció már az 1880-as éves termése. Dráfi és Lantos interpretációjában Liszt öregkori remekművei a felvétel legemlékezetesebb pillanatai közé tartoznak.

Molnár Szabolcs

Mozart: Opera- és hangversenyáriák

• Erato - Warner •

„Mozart primadonnái” - szívem szerint ezt az alcímet adnám a gyűjteménynek. A koreai koloratúr-virtuóz merészen elvállalta ezt a „címszerepet”, vagyis azokat az áriákat, amelyeket Mozart - amint ő írta - „fürgé torkú” énekesnőinek és énekes nőknek (így, két szóban) ajándékozott: szerelméből, barátságból, rokoni vagy szakmai kapcsolat, kötelezettség okából. Az első, lángoló szerelem tárgya, a sógornóvé átszellemült (vagy szelidített) Aloysia Weber-Lantos vonul fel e galériában a legékeesebben, egy koncert- és három betétáriával az ő különleges hanganyagára és képzettségére szabott opuszokból: Vorrei spiegarvi (Szeretném megmagyarázni): No, che non sei capace (Hogy nem vagy rá képes): Ah, se in ciel (Ó, ha az égben), és a Nehmt mein Dank (Fogadjátok köszönetem) kezdetűekkel (Jegyzékszámuk sorrendben: K.338, 418-19, 538) 1786-ban Aloysia volt A színigazgató című egyfelvonásos primadonna-vetélkedő egyik résztvevője, bizonyos Mme Herz, azaz a Szív Dáma. A szó minden értelmében vett ellenlábasa, Caterina Cavalieri, a másik díva és Salieri befolyásos barátja, Mme Silberklang (Ezüsthang) szerepét és áriáját kapta ugyanott. A neve ellenére német Cavalieri volt az első Konstanze a Szöktetés a szerájból című operában, rendkívüli képességeire a II. felvonás gyakran nyaktörőnek nevezett, „Martern allen Arten” áriája figyelmeztet. Mozartnak sógornóból is jutott elég: a nem túlságosan kedvelt Josepha Weber-Hofer nevét nem kisebb emlékművel örököltette meg, mint A varázsfuvola Éj Királynőjének tüneményes szólómával. Betétáriát már korábban kapott, Paisiello Sevillai borbélyának német változatában (K.580). Az (ismét neve ellenére) olasz Luisa Villeneuve-nek a Così fan tutte első Dorabellájának bravúros énektudását igazolja a K.582 jelzetű Chi sá, chi sá (Ki tudja?) koncertáriája. Anna Gottlieb tizenhétévesen lehetett Pamina A varázsfuvola premierjén, de már öt (!) évvel előbb szerepelt a Figaro lakodalma bemutatóján is, Barbarina jelmezében. A kisasszonyhoz fűződő érzelmi szálakról csak halvány célzások találhatók a Mozart-irodalomban, Nancy Storrace-ról viszont sokan feltételezik, hogy Mozartot szinte szerelem kapcsolta hozzá. A tőle búcsúzó híres ária kimaradt ebből az összeállításból, ám bizonyítékul szolgált Susanna szerepe a Figaróban, mely Storrace számára íródott, külö-

A HUNGAROTON CLASSIC ajánlata

The Best Of Christmas In Vienna

**Plácido Domingo
& friends**

José Carreras
Sissel Kyrkjebø
Charles Aznavour
Dionne Warwick

nősképpen a IV. felvonás gyönyörű áriája, Mozart egyik legőszintébb lírai remeklése. Sumi Jo 1988 óta áll a nemzetközi operaélet figyelmének előterében: első lemezét, a Gardiner vezényelte Ory grófját (Philips) fenntartás nélküli dicsőretekkel fogadták. Szerepelt Karajan utolsó felvételén, mint Az álarcosbál Oscarja, s háromszor személyesítette meg az Éj Királynőjét (köztük Solti 1991-es jubileumi Decca felvételén). E hangversenyáriá-műsorral „világbajnokok” versenyébe nevezett be, hiszen Schwarzkopftól és Seefriedtől Te Kanawáig és Gruberováig számos kiválósággal kell állnia az összehasonlítást. Állja is, becsülettel. Technikai vértete még ép, futamai, ízléses díszítései magabiztosak, az idő múlását csak a váltóhangok elnagyolt kezelése, a csúcshangok kiélesedése jelzi helyenként. Stílárisan és nyelvi az olasz áriákban otthonosabb, mint a némelykor idegenszerű akcentussal ejtett német szövegűekben. Ezek a szövegek általában közhelyesek és nem segítik az előadót, hogy elkülönítse az egymástól eltérő zenei karaktereket, hacsak nem oly nagy egyéniség, mint a fent említett mértékadó elődök és vetélytársak. Sumi Jo műsora azonban megfelelő útikalauz azoknak, akik a jólismert operák mezejéről letérve újabb ösvényeken óhajtanák megközelíteni a határtalant. Hátha épp erre vezet az út a mozarti gazdagság végtelenjébe.

Uhrman György

t
r
o
n
o
M

Mozart: Opera- és hangversenyáriák
Sumi Jo - szoprán
Angol Kamarazenekar,
Vezényel: Kenneth Montgomery

Bruno Walter Edition Volume 1-4.

A Sony Classical label
alatt található Bruno
Walter felvételek össze-
gyűjtve, díszdobozban.
A CD-k egyesével is
megvásárolhatók!

**Gustav Mahler: I (d-dúr szimfónia),
Egy vándorlegény dalai**

• Deutsche Grammophon •

Kellemes feladatnak tűnik a recenzens számára Mahler-felvételt elemezni jó előadásban. Valóban kellemes, de egyáltalán nem kényelmes. Olyan mennyiségű anyag született már ugyanis a szerző művéből a CD általánossá válása óta, hogy az analízisben már az árnyalatnyi különbségek is számítanak. Ezek kiszemelgetése pedig igencsak sok előtanulmányt kíván. Nos, Kubelik esetében nem csak árnyalatnyiak a különbségek, legalábbis, ami a nemrégien elhunyt karmester kor- és pályatársaival való összehasonlítást illeti. Tömören „forradalmi” minősítik a Bajor Rádiózenekar előadását. A „forradalmi” kifejezés ebben az esetben egyáltalán nem szentimentális túlzás, hiszen az akadémikus, kissé finomkodó interpretáció helyett Kubelik visszatér a szerző eredeti, robbanékony érzelmvilágához, melyből az I. szimfónia (Der Titan - mondja az eredeti és később elhagyott alcím) és az Egy vándorlegény dalai fakad. A tudomány szerint mind a dalciklus, mind a szimfónia freudi értelemben véve „kanalizáció”, azaz a szexuális energiák, a libidó erejét mint afféle üzemanyagot használja Mahler az alkotáshoz - „úgy zúdult ki belőle, mint egy helyi folyó”. Ez okozza azt a jelenséget, amely nagyon sok I. szimfónia-előadás buktatójává vált már: a mű kezdetől fogva a finálé felé halad szinte egyenes vonalban. Ugyanakkor apró témákból és ezek ritmikái, hangnemi, hangulati variációból (szép műszóval élve mikrostruktúrákból) építkeznek, melyek a végső cél szempontjából egyáltalán nem mellékesek, s nem moshatók össze az éles kontrasztok. Talán mondanom sem kell, a jelen felvételen nem esik meg e tévedés. Sőt, például a harmadik tétel első témája (a János bácsi... c. francia kánon mollban),

M
a
h
l
e
r

G. Mahler:
I. (D-dúr szimfónia),
Egy vándorlegény dalai
A Bajor Rádió
Szimfonikus Zenekara
Dietrich Fischer-Dieskau -
- ének
Vezényel: Rafael Kubelik

a második, táncos, csörömpölő (meg merem kockáztatni, bár erre a szakirodalom sem nagyon utal: klezmer) témája közti érzelmi-akusztikai különbség mind kezdetben, mind a visszatérés-kor nagyot csattan. Nem teljesen véletlen, hogy Mahler számos dalciklusa közül éppen a Vándorlegény-dalok kerültek a felvételre, hiszen részint mindössze négy évvel korábban keletkezett, mint a szimfónia, másrészt pedig témakönség is van köztük (valamint a fent említett hasonló érzelmi situáció). Sokan akartak már meglicselni érte, de most mégis megismétlem: nem vagyok Dietrich Fischer-Dieskau igazi rajongója. Hangsúlyozom, nem művészi nagyságát vonom kétségbe, csak kissé jobban kedvelem a kevésbé népies-olaszos „dolce” énekstílusnál a karcosabb, kifejezőbb valódi bariton hangot. Különösen, ha Mahler dalairól van szó. Ez azonban csak szubjektív kitérő, nem minősítés. Mégis, úgy érzem, ez esetben éppen ezért sikadnak el bizonyos drámai effektusok az első és negyedik dalnál, azaz azoknál, ahol a tragédia kifejezőeszköze nem a súlyos, heves zenekari alapozás. A felvételek 1969-ben (I. szimfónia) és 1970-ben (Egy vándorlegény dalai) készültek egy feketelemezzel. Igazi jó analóg felvétel, annak egy kisebb hibájával: a dinamikai különbségek oly nagyok, hogy ha a pianissimókat hallani akarjuk, akkor a szomszéd egyáltalán nem örül a fortéknak.

Faludi Gabriella

Giuseppe Rossini: Tancredi

• NAXOS •

A nem egészen 21 éves Rossini egyik első nagy sikere volt e két felvonásos, Velencében bemutatott opera, melynek rögzítésére Alberto Zedda maestro és nemzetközi előadógárdája vállalkozott. (A libretto alapjául egyébként nem kisebb személyiség, mint Voltaire 1760-as tragédiája szolgált.) Az eredmény egy rendkívül jól sikerült felvétel, mely minden Rossini-barát zenehallgatónak bizonyára örömeire szolgál majd: általa a kor - ma már alig ismert - „opera seria”-világába nyerünk élvezetes betekintést. Az együtteseken kezdve: értelmes és áttekinthető zenekari játékok (természetesen főleg kíséretet) hallunk, mely az ismertetőfüzet egyik - első látásra kissé „homályos” - ígérését (a zenekar „autentikus játékként használ hagyományos hangszereket”) a legörömtelibb módon igazolja. (Bárcsak minden „hagyományos”, „modern” hangszereken játszó zenekar ilyen kultúrta szoláltatna meg 1815 körüli kompozíciókat...) A kórus teljesítménye hasonlóan kiváló: nagy élmény - papíron olykor banálisan egyszerűnek ható - olasz kórustételeket tisztán, karaktergazdagon, pontos ritmusban, ráadásul zömében érthető szöveggel hallani. Három olyan énekes résztvevője van e felvételnek, kikről csak a legnagyobb elismerés hangján mondható bírálat (a többiek is csupán velük összevetve tűnnek szürkébbnek): Ewa Podles, Sumi Jo és Stanford Olsen. (Az utóbbi két név már ismerősen csenghet más lemezekről is: Rossini Le Comte Ory- illetve Mozart Entführung-verzióinak főszereplői ők, John Eliot Gardiner irányításával.) Mindhárman rendkívül tág hangterjedelem és virtuóz énektechnika birtokosai: álmélkodással és gyönyörűséggel hallgatom hihetetlen díszítéseiket, melyek - a kísérfüzet állítása szerint - a karmester, Alberto Zedda fantáziájának szülöttei. Amellett, hogy vitathatatlanul olasz ízt adnak bizonyos frázisok - némelyikük Mozart tollából is származhatna! - megismétlésének, e variánsok virtuozitása sohasem fed el a dallam mögött rejtőzõ affetto-t, s legyen bármily lenyűgöző, sohasem válik öncé-

lúvá Ewa Podles, a lemezekről alig ismerhető lengyel mezzoszoprán(?) hangjában pedig mintha a XVIII. század valamelyik magas hangfekvésű kasztrált-sztárja, Farinelli vagy Caffarelli elveszettnek hitt művészetét vélné felismerni az elbűvölt hallgató. Alberto Zedda nagyszerű ízléssel kíséri énekeseit, s - az említett díszítések mellett - alighanem neki tartozunk hálával azért is, ami átítatja ezt az előadást: ez pedig egyfajta igazi, egyetemes „hitelesség”.

Vashegyi György

Rossini: Tancredi

Gioachino Rossini:
Tancredi
Ewa Podles, Sumi Jo,
Stanford Olsen, Pietro Spagnoli,
Anna Maria di Micco, Lucretia Lendi
Capella Brugensis -
Collegium Instrumentale Brugense
Alberto Zedda

W.A. Mozart: A-dúr zongoraverseny K. 488, d-moll zongoraverseny K. 466 „Song for Amadeus”

• Sony •

A töretlen vállalkozókedvéről ismert Chick Corea Bobby McFerrin hosszas unszolására vállalta el a két Mozart zongoraverseny adta kihívást. Corea két évig sorozatosan visszautasította McFerrin közös Mozart-koncertezésre való invitálását. Nem csoda, hogy ilyen sokáig nem állt kötének, hiszen az amerikai jazz zongorista és zeneszerző sokkal inkább ismeri és használja a neoklasszicista és a bartóki zenei elemeket muzsikájában. A lemezen - egy improvizációs darabbal együtt - Mozart 1785-ben készült K.466-os d-moll és az 1786-ban írt K.488-as A-dúr zongoraversenyei csendülnek fel. Két népszerű, de előadási szempontból több buktatóval rendelkező versenymű. Az elsőként hallható A-dúr zongoraverseny nyitó és harmadik tételének játékoságát zenei szerkezete és csapongó témaváltakozásai támasztják alá. Az ismert jazzénekes, McFerrin, aki pár éve sikerrel turnézik Amerikában karmesterként is, ezúttal nem tudott megbírkózni a feladattal: nehézkes tempói, sajnos, nem tudják visszaadni a tételek brilliáns könnyedségét. A mű II. tétele nagyszerűen ellenpontozza Mozart zenei perfekciójában rejlő gyakori érzelmi sterilítást. Mozart leglíraibb vallomásainak egyike ez a tétel. Corea, akinek technikai felkészültsége vitathatatlan, ezt a gyöngyszemet túl tárgyilagosan, a megfelelő érzelmi töltet hiányában adja elő. Corea billentéstechnikája még a jazz zenében is keménynek és száraznak hat, így egy Mozart interpretációhoz oly elengedhetetlenül szükséges finomság és lágyág hiányában az A-dúr versenymű bensőségét és éteri báját nem tudja érzékeltetni. Annál inkább alkalmas a d-moll zongoraverseny drámai feszültségét megjeleníteni erős akcentusaival és kellően markáns témakezelésével. Ebben a darabban mindkét zenész bizonyítja: érdemes volt belefogni ebbe a szokatlan vállalkozásba. McFerrin érezhetően sokkal több időt töltött a zenei mondanó pontos megjelenítésével és a mű dinamikai elemének tanulmányozásával. Tempói tökéletesek és a zenekar együtt szól. A művészpáros - két ízigvérig jazz muzsik - alap gondolata az eredeti zenejatek megvalósítása. A vasveretes, konvencionális megközelítés helyett mindkét zongoraversenyt McFerrin, majd Corea improvizációja előzi meg. Ez a koncepcióértékű ötlet rontja a mű egységét, hiszen McFerrin egyébként nagyon tetszetős ének-szólói nem illeszkednek szervesen az ezt követő zenei anyagokhoz. Dicséretes azonban a lemezen végig jelen lévő technikai és zenei biztonság. Corea és McFerrin egyaránt a játékra, a zenei pillanat

MOZART

W.A. Mozart: A-dúr zongoraverseny K.488 d-moll zongoraverseny K.466 „Song for Amadeus” Chick Corea - zongora St. Paul Chamber Orchestra Vezényel: Bobby McFerrin

megismételhetetlen egyediségére törekvő muzsik. (1993-ban kiadott közös lemeziük nem véletlen kapta a Play, azaz Játék címet). A zongorista, - a Mozart korában erre utaló írásos dokumentumok hiányában feltehetően, de nagy valószínűséggel improvizált kadenciákat ezen a felvételen is improvizálja. Mint ezt a CD-t ismertető rövid írásból megtudhatjuk, Corea oly annyira élt a művészi szabadsággal, hogy számos koncerten a zenészeket is ámulatba ejtve és gyors reakcióra készítve attacca, azaz megállás nélkül játszotta a tételeket, ha éppen a zene folyamata ezt kívánta. Az ötlet dicséretes, hiszen alig akad klasszikus előadóművész, aki ilyen biztossággal vágna bele egy improvizált kadenciába. A lemezen hallható kadenciák brilliáns technikai kivitelezésével nem lehet problémánk. Ámbátor megjegyzendő, hogy Corea romantikus és bécsi klasszikus elemeket egyaránt felvonultató szólói inkább egy Schumann zongoraversenyhez illenek. Ezzel el is érkeztünk a lemez kapcsán joggal felmerülő kérdéshez: vajon meddig nem rombolja az előadómód és az egyedi zenei megfogalmazás a szerző eredeti elgondolását? Elfogadható-e a bátorság és az ilyen fajta merészség Mozart esetében? A lemez zárókompozíciója segítségül lehet a fenti kérdések megválaszolására. A Song for Amadeus zenei alapját egy Mozart szonáta lassú tétele adja. McFerrin ezúttal énekel, a két zenész összeszokottsága pedig ámulatba ejtő. A pillanat szülte improvizatív darab szép és az alapkoncepcióhoz méltó befejezése a lemeznek, mely különösen tanulságos lehet azoknak, akik fogékonyak különböző kanonikus zenedarabok eredeti ötletességgel és igényességgel megjelenített interpretációira.

Balázs Ádám

A HUNGAROTON CLASSIC ajánlata

Dufay: Missa L'homme armé

• Naxos •

Guillaume Dufay a XV. század legkiemelkedőbb németalföldi komponistája volt, akit kora egyik vezéregyéniségének is tartanak. Közel kétszáz művet írt, magnificatokat, balladákat, rondeau-kat, motettákat, chansonokat és miséket. Utóbbi két műfaj - a liturgiához szorosan, szigorú szabályrendszer szerint kötődő mise, és a könnyedebb (bár a ma ismeretesnél lényegesen tágabb értelemben használt) chanson - eredeti találkozását alkotta meg a L'homme armé misében, amely 1460 körül született. A mű eredetisége abban áll, hogy Dufay előtt senki nem próbálkozott világi szöveget „keverni” az Egyház szigorúan megszabott textú-

Dufay:
Missa L'homme armé
Oxford Camerata
Jeremy Summerly

rájába. A L'homme armé chansont (amelyet valószínűleg Busnois írt) a kor jellegzetes cantus firmus technikájával rejtette el a misében, amit talán Machaut-tól tanulhatott el. Az Oxford Camerata felvételének elején halljuk a mise alapszövegét. Az állandó részek között három szekvencia csendül fel: Veni Sancte Spiritus, Jubilate Deo, Illumina faciem tuam. A lemez végén Dufay 1430 körül írt motettája hallható (Supremum est mortalibus bonum). A darabokat előadó Oxford Camerata Jeremy Summerly vezetésével hűen alkalmazkodik a mai régizene-szakértők által is elfogadott éneklési módszerhez. Erről a stílusról először a késő középkor meghatározó jelentőségű retikusa, Johannes Tinctoris írt: „Úgy kell énekelni, ahogy a hangszeres játszik.” Nos, az igazán angolos módon éneklő együttes briliánsan adja elő Dufay L'homme armé miséjét, és a felvétel technikai kivitelezése, akusztikai megoldása is kifogástalan. A produkció nem csak a szakértőknek okoz örömet, hanem a „laikusokat” is gyönyörködteti.

Pásztai Károly

D u f a y : M i s s a L ' h o m m e a r m é

A HUNGAROTON CLASSIC ajánlata

A HUNGAROTON CLASSIC ajánlata

WARNER CLASSICS HUNGARY
LEMEZAJÁNLATA

BETHOVEN NYITÁNYOK
Nicolaus Harnoncourt (CD)

BARTÓK: CONCERTO
Andrew Davis (CD)

HOMMAGE À PIAZZOLLA
Gidon Kremer (CD)

KARÁCSONYI ÉNEKEK - Jose Carreras, Nathalie Cole, Plácido Domingo (CD, kazetta, VHS)

Rózsavölgyi
MUSIC SHOP

Kaphatók a Rózsavölgyi Zeneműboltban: Budapest V., Szervita tér 5.

Chopin kamarazenéje

• Hungaroton Classic •

Kevés olyan szerzője van az európai zene történetének, mint Chopin. Szinte egész életművét egyetlen hangszer inspirálta: a zongora. A zenehallgatók többsége ritkábban találkozik kamarazenéjével, mint zongorakompozícióival. Ám ha mégis ez előbbi csendül fel, mindig nagy érdeklődés és kíváncsiság előzi meg. Talán nem járunk messze az igazságtól, ha azt mondjuk, hogy Chopin kamarazenéjének ismertsége, bár e kompozíciók keletkezése óta 150 év telt el, meg sem közelíti zongoraműveinek ismertségét, és tegyük hozzá, elfogadottságát. Egy jól sikerült előadás a Chopinnal kapcsolatos beidegződések felülvizsgálatára kényszeríthet. Az előadónak kettős szerepet kell vállalnia. Nem csak interpretátora a művének, hanem apologetája is, még akkor is, ha e művek nem igényelnek semmilyen védelmet. Ha a Chopinról alkotott általános kép, a „pianista szerző” képe, egy kicsit módosul, árnyaltabbá válik, akkor elmondhatjuk, hogy az interpretáció maximálisan sikeres volt. Ha Chopin zongorára írt kompozícióit tanulmányozzuk, szembejövő az az érzékenység és műveltség ami a belső szólamok kialakítására irányul. Ám fogékonysága a „csellósregiszterre” csak az egyik lehetséges oka annak, hogy a cselló, mint hangszer fokozottabb érdeklődést váltott ki, mint más instrumentum. A másik ok Auguste Franchomme személye, aki Chopin barátja és a korszak egyik legnevesebb gondokaművésze volt. Az Op. 65 és az Op. 70 esetében aktívan közreműködött a kompozíciós munkálatokban is. A Grand Duo concertant esetében még egy alkotóra fel kell hívni a figyelmet. A kompozíció témáit Meyerbeer Ördög Róbert c. operájából kölcsönözte Chopin, mely eljárás a concertant műfaj történetében nem ismeretlen ebben a korban. A nagy technikai felkészültséget igénylő két kompozíciót Várjon Dénes és Szabó Péter könnyedén és virtuóz módon szólaltatja meg, de előadásukból mintha hiányozna az a fajta koncentrált kamara-stílus ami elengedhetetlen ebben a műfajban. A hallgató is nehezebben tájékozódik a zenei szövetben és úgy érezheti, hogy baj van a dinamikai arányokkal is. A hangszerek egymáson való felülkerekedését veszi észre ahelyett, hogy az összjátékra tudna figyelni. Szubjektív megjegyzés, de e sorok írója nincs megbékélve Szabó Péter csellójának hangjával sem. Túlságosan erős és érdes. Szólamának virtuóz karakterét domborítja ki, és háttérbe szorítja melodikus jellegét. Várjon Dénes játékából hiányzik egyfajta egészséges lebegetés, mert túlságosan komoyan vesz minden hangot, ettől előadása fontoskodóvá válik. Az 1828-

Chopin

Chopin kamarazenéje
g-moll csellószonáta Op. 65, Grand Duo concertant Op. 70, g-moll zongoratrió Op. 8. Várjon Dénes - zongora Takács-Nagy Gábor - hegedű Szabó Péter - cselló

29-ben komponált Trió esetében (Chopin ekkor 18 éves) ez a hangütés indokolt lehet, világosabban kirajzolódnak azok a minták és előképek, melyeket az ifjú szerző követhetett. Talán különösnek hat, de a Trió előadását érezzük a legsikerültebbnek a lemez felvételei közül. A művek hozzáférhetősége szempontjából fontos lemez született, de nem vagyunk meggyőződve arról, hogy általa rést sikerült ütni a beidegződéseink falán.

Molnár Szabolcs

Donizetti

Gaetano Donizetti: Hangszeres versenyművek Kovács Imre - fuvola, Kiss József - oboa, Kiss András - hegedű, Kiss Domonkos Judit - cselló, Gírgás Ágnes - angol-kürt, Kovács Béla - klarinét

Gaetano Donizetti: Hangszeres versenyművek

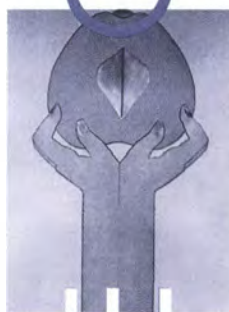
• Marco Polo •

Olcsó közhely, de a zenetörténetben is mindig igaz: az utókor hálátlan. Az európai zene különböző stíluskorszakaiban élt, saját korukban népszerű és elismert, kitűnő mesterségbeli tudással rendelkező másod- és harmadvonali komponistáknak ma már a nevét sem tudjuk: de még a legkiválóbb mesterrel oeuvre-je is hihetetlenül leszűkítve, minőségi és mennyiségi szempontból egyaránt jelentősen korlátozva jut ez az ezredvégi zenehallgatóhoz. Minőségileg azért, mert még egy korhű hangszereket alkalmazó, tudományosan alátámasztott, hitelességre törekvő előadás is képtelen reprodukálni azt a hangulatot, azt az atmoszférát, amelyben az adott mű megszületett és először felcsendült: mennyiségileg pedig azért, mert az idő óhatatlanul is szelektál, s ezen a rostán gyakran olyan alkotások is kihullanak, amelyek nem csak érdekesek vagy egy-egy korszakra jellemzőek, hanem egyetemes értéket is képviselnek. Gaetano Donizetti például még a szakma - a muzsikusok, a zenetörténészek, a kritikusok - is kizárólag operaszerzőként tartja számon. Nem vitatható, hogy Donizetti elsősorban a zene színpadon alkotott remekműveket; de azért nem csak operákat írt: az életéről és oeuvre-jéről szóló legújabb tudományos monográfiák szerint több mint hatszáz (!) nem zenei színpadi kompozíciója ismeretes. Még a közelmúltban is kerültek elő újabb és újabb Donizetti kéziratok: a bergamói Museo Donizettiano tárgyai közül éppúgy, mint a párizsi Nemzeti Könyvtárban. A Marco Polo kiadványa Donizetti hangszeres versenyműveiből válogat. Az ízlésesen szerkesztett, igényes kivitelű CD-n felhangzik egy oboa-, egy fuvola-, egy angol-kürt- és egy klarinétverseny, egy kettősverseny, egy fiatalkori, fúvósokra írt koncertszimfónia és a Donizetti kortársa, a bergamói hegedűművész és koncertmester, Antonio Capuzzi halálára írt Sinfonia. E kompozíciók - bár nem különösebben eredetiek - Donizetti komoly formaérzékkel és hangszerezési tudomással rendelkező komponistaként mutatják, aki ügyesen használja ki a fúvós hangszerek sajátosságait. Külön öröm, hogy a felvétel a külföldi kiadó ellenére magyar produkció. Benedek Tamás, az Alpha Line Stúdió igazgatója talált rá a zenetudósok által is csak nemrég felfedezett alkotásokra: a zenei rendező Simon Jenő volt, a hangmérnök pedig Mocsáry Gábor. A szólisták kivétel nélkül felkészültek és muzikálisak, akárcsak az élvonalbeli magyar zenekarok fiatal zenészeit tömörítő, Kovács László vezényelte Camerata Budapest.

Zombori Tamás

FENEGYEREK

Mi jön a forradalom után? Történelmi tapasztalat: konszolidáció. A jazz formai kötöttségei ellen az ötvenes-hatvanas években lázadó free (szabad) játékmódot a hetvenes években a jazz-rock, a nyolcvanas években a bebop irányzat uralma követte, s ma már a posztmodernen is túl vagyunk. Az ezredforduló kérdése: mi jön a konszolidáció után? Ornette Coleman nem kérdezősködik. Ismét én következem, mondja, s letesz az asztalra két új leletet. Hogy a ma hallgatóját is kellőképpen zavarba ejtse, a két CD-n egy-egy kivétellel ugyanazt a zenei anyagot kínálja. Ráadásul olyan hangszeret használ, ami temperált, s kötöttnek érzett volta miatt negyven éve nem szerepel zenekarában: a zongorát. Tagadhatatlan, hogy miközben Coleman 1959-61 közötti, a free jazz alapjait lerakó korszaka mérföldkőnek bizonyult a jazz történetében, a hetvenes években kezdődött, „harmolodikus” jelzővel illetett alkotói periódusát mindmáig ellentmondásosan ítéli meg a kritika és a hallgatók tábora. A szaxofonos új tájékozódási pontokat keresett ebben az évtizedben, s arra az útra talált rá, amely felé Miles Davis is tapogatózott: a fúzióra. Hogy a „harmolodikus” elnevezés pontosan mit takar, arra még az olyan megfellebbezhetetlen tekintélyű zenetudósok sem tudnak egyértelmű választ adni, mint az amerikai Gunther Schuller. A teória kitalálója az 1972-ben e szellemben rögzített nagyzenekari szimfonikus műve, a Skies of America borítóján úgy fogalmaz, hogy a harmolodikus rendszer olyan modulációs sort jelent, amely hangnemváltások nélkül érhető el, s ez a harmóniát, a dallamot és a hangszerelést egyaránt magába foglalja. Más értelmezések szerint az elmélet a szaxofonos improvizációs gyakorlatából származik, s abból indul ki, hogy minden hangszer egyszerre tölt be dallamvivő és ritmikai funkciót, ezért a hagyományos szólisztikus és kísérőszerepek felcserélhetők, a konszonzancia és a feloldás értelmét veszti, a zene alapját az összefonódó, egymásra ható dallamsorok alkotják.

ORNETTE COLEMAN A

Az **1975**-ben Párizsban rögzített Body Meta e stílusváltás jegyeit viseli magán. A formáció még csak csirója a későbbi, két gitárost, két basszusgitárost és két dobost alkalmazó Prime Time együttesnek, de az elektromos hangzás és a két gitáros jelenléte már az új irányba mutat. A párhuzamosság Coleman zenei univerzumának alapköve, ezzel az eszközzel először a stílusteremtő Free Jazz album felvételén 1960-ban élt, amely két kvartett egyidejű, kollektív improvizációját rögzítette. A Body Meta-n két gitáros dolgozik, különböző funkciókat teljesítve: a funkysabb Ellerbee akkordikus játékaival a ritmusszekciót erősíti, a jazzesebb Nix ellenszólamokat játszik. Ez a zene ritmikailag sokkal költebb, mint amelyet Coleman klasszikus kvartettjével játszott: a rock és funky ritmusok monoton háttérrel teremtenek a szaxofon rögtönzéseikhez. A témák inkább riffszerűek, a játékot a szólista hosszas improvizációi uralják. Coleman előadasmódja az évtizedek során keveset változott, az új zenei környezet azonban - amit neveztek már free funknek és harmolodikus fúzióknak - nem találkozott sem a jazz, sem a funky zene híveinek osztatlan tetszésével.

Az egy évvel később keletkezett Soapsuds, Soapuds egy teljesen más Colemant hoz képközébe. Ornette 1961-es lemeze után ismét, s csaknem utoljára, tenoron játszik, ám annak felső regiszterén mozogva olyan hatást ér el, mintha állót fújna. A trombitát a záró számban használja csak, s jóllehet nem ez a fő hangszer, vékony tónusával, szándékolatlan

HANGMÚZEUMBAN

visszatérő rendszerességgel fel-feltűnnek repertoárján. A Body Meta-n elektromos környezetben feldolgozott European Echoes évtizeddel korábban a stockholmi Golden Circle klubban készült híres lemezen hangzott fel először, és ime, harminc év múltán a Sound Museum két CD-jén is helyet kapott, csakúgy, mint a Body Meta két másik szerzeménye, a Home Grown és a Macho Woman.

Amint Coleman a lemezborítón megjegyzi, a párhuzamos CD-k a harmolodikus elmélet illusztrálására születtek. A „Hangmúzeum” elnevezés metafora: Coleman felfogásában minden hang egyenlő információt hordoz, a muzsikuskok kompozíciós és előadói gyakorlatukban minden létező stílustól függetlenül ték magukat. A más-más alcímmel - Three Women, Hidden Man - ellátott, azonos anyagot tartalmazó, de teljesen különböző két CD régóta várt megkönnyebbülést hozott Coleman azon hívőinek, akik soha nem tudtak megbarátkozni a Prime Time elektromos hangzásával. Ez itt ismét az „igazi”, „hamisítatlan”, akusztikus Coleman, aki utoljára 1959-ben játszott zongoristával, és most rátalált egyetlen, lehetséges partnerére, Geri Allenre. Ez a zene a hagyományos értékeken pallérozott füllel nem értelmezhető. Felkavaró, apokaliptikus vízió: alapvetően disszonáns, olykor absztrakt, máskor kakofón hangzású, vagy ellenkezőleg, játékos, meghitt, témáit illetően rendkívül egyszerű. A Free Jazz lemezzel ellentétben nem a teljes szabadság jegyében, hanem a szerző által meghatározott keretek között bontakozik ki. Az alapok - a dallamok, a motívumok - Coleman erőteljes kéznyomatát hordozzák, a szerzemények mindössze 3-5 percnyi időtartamúak, a hangsúly így a témák kollektív, rögtönzések kibontására, s nem a szólóra kerül. (Hosszasabb improvizációkat csak magának enged meg a zenekarvezető). A visszájára fordított Coleman-i világ jellemző példája a Biosphere című kompozíció, amelyben a téma bemutatását nem követi, hanem megelőzi az improvizáció. A két lemezen nincs két egyforma megközelítés: a darabok hol az alaphangnemben, hol a ritmikában, hol a hangszerelésben, hol a szólók sorrendjében különböznek egymástól. A két, himnikus hangütésű énekelt illetve hangszeres spirituálé a szerző fűhajtása a jazz egyik gyökere előtt. Az új hangszerösszeállítás érezhetően ihletőleg hatott a kvartett tagjaira. Coleman nagy intenzitással, téveszhetetlen hajlításaival szólaltatja meg szaxofonját, bár egyes fázisai, futamai - például a magas hangra felugró, majd panaszosan ereszkedő kitérései - immár játéknak ismétlődő elemei. Geri Allan briliáns könnyedséggel közlekedik a tonalitás és az atonalitás mezőj között, puha billentése mögött lefajtott energiák feszülnek, kromatikus hangfűrtje, tört akkordjai a huszadik századi avantgárd zongoratechnika dimenziói felé tágítják a zeneszező világát. Ch. Moffett bőgője telt, robotstus hangon szól, s atyja intelmeinek megfelelően építi, de inkább rombolja a ritmusokat az ifjabb Coleman. Ez a sűrű szövésű, öntörvényű zene annak megnyugtató bizonyítéka, hogy Ornette Coleman, a modern jazz magányos forradalmára 66 éves korában sem önportréjának formázásával tölti idejét.

Turi Gábor

Body Meta
Ornette Coleman - altszaxofon, Charles Ellerbee és Bern Nix - gitár, Jamaladeen Tacuma - basszusgitár, Ronald Shannon Jackson - dob
• Harmolodic - Verve 1975 •

Soapsuds, Soapsuds
Ornette Coleman - tenorszaxofon, trombita, Charlie Haden - bőgő
• Harmolodic - Verve 1977 •

Sound Museum - Three Women
Ornette Coleman - szaxofon, hegedű, trombita, Geri Allen - zongora, Charnett Moffett - bőgő, Denardo Coleman - dob
• Harmolodic - Verve 1996 •

Sound Museum - Hidden Man
Ornette Coleman - szaxofon, hegedű, trombita, Geri Allen - zongora, Charnett Moffett - bőgő, Denardo Coleman - dob, Lauren Kinhan és Chris Walker - ének
• Harmolodic - Verve 1996 •

töredezett játékmódjával ezzel is képes drámai hatásokat elérni. Az egész album hangvétele balladisztikus, lírai, s egyfajta szomorú, érzéki szépség hatja át. Nyoma sincs az ötvenes évek szögletességének, kaotikus expresszivitásának, itt a dallamoké s az azokból kibontakozó improvizációké a szó. Ha nem hallanánk, aligha hinnénk el, hogy ez a járt utakat kerülő muzsikusk nem temperált, atonális hangzásokkal is élve ilyen gyönyörű dallamokat képes szerezni és rögtönözni. Pedig számára ez csak kiindulópont, mint az adott harmóniai környezet, ami sokszor arra szolgál, hogy legyen mitől függetlenül magát. A lényeg a téma által ihletett, abból kibontakozó rögtönzés, ami általában lineáris, sokszor aszimmetrikus fázisokból, szekvenciákból építkezik, de mindig szilárd belső egyensúly jellemzi. Szabad asszociációsorait nagy beleérzéssel hol nyomatékossítja, hol el-lenponozza Charlie Haden, kettőjük bensőséges párbeszéde a Mary Hartman, Mary Hartman és a fenomenális Sex Spy darabokban különösen emlékezetes.

A Coleman-i életmű olyan, mint egy hegyi patak. Az akusztikus kvartett mint alapformáció végigkísérte egész pályáját, ha csak egy-egy koncert erejéig, de újra és újra összetaborozta csapatát. 1987-ben olyan programmal rukkolt elő, ami ismét sokkolta a jazzvilágot: egy dupla album egyik lemezét az eredeti kvartettel, a másikat Prime Time nevű elektromos együttesével vette fel, s a darabok közül hét mindkét korongon szerepelt. Ugyanígy, egyes szerzeményei,

**The Bill Holman Band:
A View From The Side**

• JVC - MusicDome •

A hatvankilenc éves Holman eddigi életművének és nagy elődeinek - vagy inkább partnereinek - ismerete már garanciát jelenthet azok számára, akik kedvelik a big bandeket, a west coast hangzást és a konzervatív eleganciát. Ők bizonyára tudják is, hogy nem vesznek zsákbamacskát ezzel a CD-vel sem. Ám féltő, hogy ugyancsak elvékonyodott már az a réteg, melyhez az említett értékek valaha is eljutottak. Legalábbis nálunk. A DownBeat cikkírója szerint hamarosan egyetemi bandák játsszák majd ezeket a paritúrákat. (Nem tudom mennyi esélye van ennek egy hazai egyetemen.) Pedig egy közepesen összeírt big band is lekasabolóan hatásos tud lenni - élőben. Ahogy a rezesbandákat is csillogó szemmel hallgatja a nagyérdemű, függetlenül attól, hogy min nevelkedett. Konzervben persze más az ilyesmi: szakmunka jellegű, ódivatú, kulisszazene... Ha csak nem éppen a műfaj élő klasszikusának számító zenekarról, a Bill Holman Band-ről van szó. Az igaz, hogy az ingerküszöb máshol van egy „csupa egyéniség” combo hallatán és némiképp vájt-füleket igényel a nagyzenekari formátum finomságainak élvezete, de talán elegendő egy kis figyelem és bizalom is. Holman hangszerező, zeneszerző és tenorszaxofonos - ebben a sorrendben, ami a kvalitásait illeti. Fontosabb partnereinek tekintélyes listáján ott találjuk például Charlie Barnet, Stan Kenton, Buddy Rich, Shorty Rogers, Gerry Mulligan, Woody Herman vagy Count Basie nevét. Az ötvenes évektől kiűnő arányérzékkel megszerkesztett kompozíciói és rendkívül színvonalas hangszerelési jelentős hányadát képezik a még létező big band repertoárnak. Az új CD-vel töretlenül folytatódik - sőt, egy árnyalattal karakteresebbé válik - az életmű: az egyetlen evergreen, a Tennessee Waltz kivételével új, vagy ritkán hallható témák, illetve átíratok jellemzik az anyagot. A szokásos big band klisék, tempóváltások, kiállások, kérdés-felelet játékok és persze a kötelező swingelések

The Bill Holman Band

The Bill Holman Band:
A View From The Side
Bill Holman - zenekarvezető, tenorszaxofon
Carl Saunders, Frank Szabó, Ran Stout,
Bob Summers - trombiták, szárnykürtök Jack Redmond, Bob Enevoldsen, Andy Martin, Kenny Shreyer - harsonák, Lanny Morgan, Bill Perkins, Pete Christlieb, Ray Herrmann - szaxofonok, fuvolák, Bob Efford - bariton-szaxofon, basszusklarinét, Rich Eames - zongora, Doug MacDonald - gitár, Dave Carpenter - bőgő, Bob Leatherbarrow - dob

mértéktartóan vannak adagolva. Viszont többször hallhatunk a mai fülnek izgalmasabb, szűk, kissé fanyar diszsonáns rézkórus akkordokat. A főnök bölcsességét dicséri, hogy saját tenorszólóit valamelyest korlátozta, több lehetőséget adva így a kiűnő harsona, trombita és basszusklarinét szólólistának. És ami még a felsoroltakon kívül erénye ennek a zenének, hogy nem agresszív, nem harsány - mint amolyan BIG bandek -, hanem dekadenciától mentesen, emberi módon melankolikus is: a No Joy In Mudville vagy az A View From The Side nem csupán a címe alapján ilyen „aktuális”.

Matisz László

**Nicholas Payton:
Gumbo Nouveau**

• Verve-PolyGram •

Be kell vallanom, némi előítélettel vettem kezembe Nicholas Payton (1973) legújabb lemezét. A lemezborítón feltűntettek egy mondatot, miszerint klasszikus new orleansi számok modern előadását tartalmazó felvételekről van szó. Történtek már arra kísérletek, hogy modern jazzt játszó muzsikusok újfajta életet lehellenek tradicionális számokba, de a klasszikus bebop felvételek óta ilyen sikeres kísérlet még véleményem szerint nem született. Gillespie és Parker merőben újfajta, virtuóz és szinte a gyökereket is megtagadó, csak a vázat felhasználó köntösbe öltöztették a már agyoncsépezt slágerket, s ez máig is tartó „mozgalmat” indított el. Azóta bárki, aki nem tradicionális jazzzenészként tradicionális számokhoz nyúl, ezt a közelítésmódot alkalmazza, mégha nem is a bebop keretein belül teszi ezt. Ezzel szemben a new orleansi zenészfamíliából származó Nicholas Payton korántsem tagadja meg a gyökereket, s noha egyértelműen modern zenész, a tradicionális felfogást megtartva terem új zenéi világot. Az együttes hangzásvilága, nyugodt előadásmódja talán inkább Chet Baker és Art Pepper közös felvételeinek atmoszférájához hasonlítható, s ebbe persze beleférenek a helyenként rendkívül virtuóz szólók is. A témák viszont mindig visszafogottan, az eredeti daltalant meglehetősen tisztán megtartva, ügyes hangszerelésben, latinos kísérettel szólalnak meg. A szólók egyenlően oszlanak meg a hangszerek között (kivéve a trombita szólószámokat, köztük a lemez talán leghagyományosabb feldolgozását, a nagyszerű breakekkel teletűzdelt Wild Man Blues-t). Azért akad olyan szám is, ami teljesen átalakult Payton értelmezése folytán. A mindenki által jól ismert When The Saints Go Marching In pl. lassú balladaként szólal meg. Payton nem tolja magát előtérbe, bár tehetné, hiszen nem véletlenül fut az ő neve alatt a lemez. Ma már ünnepezt amerikai sztár, akiről a sok mindent megélt 91 éves jazztrombitás, Doc Cheatham azt mondta, hogy Armstrong óta nem hallott hozzá fogható. Davis, Warfield és Wonesey méltó partnerei Paytonnak. Rogers megbízható, jó basszust hoz, Rose, mint a legjobb dobos, néha kö-

nyörtelenül késik, ettől eltekintve dabolása jó, ötletes. Külön figyelemreméltó a felvétel keverése, a helyes arányokat, dinamikát be- és megtartó tiszta hangzás. Ez a kis, néha mármár big bandként szóló zenekar tehát jól sikerült „kísérlettel” rukkolt elő, s kezdeti előítéleteim hamar pozitív előjelű „utóítéletbe” csaptak át. Az egyetlen negatívum a lemezzel kapcsolatban, hogy, bár a szokványostól eltérő zenei koncepció szerint „modernesíti” a tradicionális számokat, újat azért nem igazán tud róluk mondani. Lehet, hogy ez nem is célja, s ahogy New Orleansban szokás mindent a konyhaművészetből kölcsönzött hasonlattal jellemezni, ennek megfelelően a lemez címe mindent elárul a koncepcióról. Payton sokan Wynton Marsalis alteregójának tartják, de, mint ez a lemez is bizonyítja, van önálló elképzelése, s megvan a saját zenei világa. Remélhetőleg a jövőben még többet találkozunk nevével.

litzés Tamás

Nicholas Payton

Nicholas Payton:
Gumbo Nouveau

Nicholas Payton -
trombita, Jesse Davis -
altszaxofon, Tim Warfield -
tenorszaxofon, Anthony
Wonsey - zongora,
Reuben Rogers - bőgő,
Adonis Rose - dob

Grencsó Kollektíva Plays Monk

• Pannon Jazz •

Túlzás nélkül állíthatjuk, hogy Thelonious Monk nemcsak a modern, avantgárd jazz meghatározó muzsikusa volt, de ott a helye a XX. század jelentős komponistái között. Komoly gyűjteményt lehetne összeállítani az X.Y. Monkot játszik című lemezekből. Erre a listára iratkozott most fel Grencsó István, Stove Lacy, Anthony Braxton, Chick Corea, John Lewis, Carmen McRae, Paul Motian, a Kronos vonósnégyes és a többiek mellé, nem számítván magát a mestert, aki maga is jelen van a lemezen a Round Midnight befejezésénél, mintegy szignójával hitelesítendő a művet - ezt kár volt említetlenül hagyni a borítón. A magyar jazz szcéánán a Grencsó Kollektíva Monk eposza mégis revelatív újdonság. A nálunk évtizedekig uralkodó, a hivalkodó, szólisztikus virtuozitást mindenekfölé helyező előadásmód-ideál miatt a Monk-i életmű fanyalgó lekezelése csak most kezd eltűnődni. Grencsó 1990-ben már színre lépett egy Monk programmal (Trio plays Monk, Benkő Róberttel bőgőn és Baló Istvánnal dobon). Nos, a Grencsó féle Monk-kép az eltelt évek alatt alaposan megváltozott, ami valószínűleg a muzsikuss belső alakulásának is tükré. A kemény, hosszabb free passzázsokba merülő felfogás megszelídült. Az altszaxofon érdes faktúráját a klarinét hangszínének poltúrozott fa simasága váltotta fel. 1990-ben az akkori ideálok, Anthony Braxton: Six Monk Compositions (Soul Note, 1988), esetleg Arthur Blythe: Light Blue (Columbia, 1983), sejlének fel a Grencsó-vázlatokban. 1996-ra a monki gyémántok (Brilliant Corners) legömbölyödtek. A textúra a korai, free jazz előtti avantgárd, a Jimmy Giuffre Trió vagy Lee Konitz és a Tristano iskola lineáris világát idézi. Mindez a zenei világok természetes találkozása, ahogy Giuffre Monk imádatát - öröklé Steve Lacy, vagy ahogy Konitz atonalitása megelőlegezi Ornette Coleman harmolodikus koncepcióját.

Grencsó Kollektíva Plays Monk

Grencsó István - alt- és
szopránzsaxofon,
Ágoston Béla - basszus-
klarinét, Gyárfás István -
gitár, Jeszenszky György
- dob, metatalofon

Hosszú utat járt be Grencsó István a Masina Trió swing vázlataitól a szabad zene embert próbáló, megtisztító ritmusain át a Kansas City szvinggel feszülő, basszusklarinétal simogató zene meditációs világáig. Mint egy magyar monk.

Szigeti Péter

**Joshua Redman:
Freedom In The Groove**

• Warner Bros •

Joshua Redman

Joshua Redman:
Freedom In The Groove
Joshua Redman - tenor,
alt- és szopránszaxofon
Peter Bernstein - gitár
Peter Martin - zongora
Christopher Thomas -
bőgő, Brian Blade - dob

Nem könnyű abszolút mércével mérni bizonyos családtagok önálló produktumait, akár Freemanékról, akár Marsalisékról, akár a Redman család valamely jeles tagjáról legyen is szó. Az ember hajlamos ilyenkor kissé összefűzni a szemöldökét, majd flegmán megállapítani: azért a papa az igazi. Pedig ez gyarláság. Egyszerűen csak tartózkodjunk attól, hogy az ifjú Joshua vadonajút CD-je után Dewey Redman lemezt hallgassunk: főleg olyat ne, amin Don Cherry a partnere (legközelebb majd én is tartózkodom az ilyesmitől). Viszont akad még egy apróság, ami zavarhatja az - egyébként semmiképp sem rossz - első benyomást, ez pedig a széthajtott borítón olvasható terjedelmes vallomás, indoklás-féle (kis rosszmájúsággal szólva magyarázkodás), melyet a szerző-szaxofonos Joshua Redman írt: feltehetően szükségesnek érezte. Ugyanis a CD-n hallható anyag olyannyira eklektikus, hogy azt még 27 éves alkotója sem merte szó nélkül, „csak úgy” a sorsára bízni. Annak ellenére sem, hogy eklekticizmusa felismert, tudatosan vállalt, sőt, már-már koncepciózus. Saját bevallása szerint ez nemcsak zenéjére, de személyiségére is érvényes. De amíg az utóbbi vonatkozásban ez szimpatikus nyitottságot, érzékenységet, befogadó készséget jelent, addig az előbbi szempontjából az ilyesmi kiforratlanságot, keresgélést és valamelyest az elmélyülés hiányát is jelentheti. Jelenthetné, ha nem lenne ilyen kellemes, és ennyire profi ez az - egyébként serrendben ötödik - J.Redman CD. Kérdés, hogy kinek egyértelműen pozitív a jazz vonatkozásában az említett két minősítés. Tehát ezt a zenét hallgatva nem abban leljük örömeinket, hogy valami spontán varázslat hatása alá kerülünk, hogy magával ragad a műfaj sajátos érzékisége, vagy, hogy egy különleges egyéniség intim szférájába kerülünk „csak rá jellemző”- soundja által, hanem annak, hogy szellemesek és ízlések - helyenként bravúrosak - a kompozíciók, a téma, a hangszerelés és a rögtönzések

vonatkozásában egyaránt, sokszínűek és pontosak a szólók - még ha kissé „kényelmes” harmóniavázra is lettek felrakva -, és nem utolsósorban örülhetünk annak is, hogy a bevált blues-, funky-, swing-, bop-elemek kifinomult arányérzékkel szerkesztve jelennek meg ezen a felvételen. Kiemelni - sem pozitív, sem negatív értelemben - nem érdemes a 10 eredeti kompozíció közül, ugyanis a már elmondottak alapján meglehetősen egyenletes, kiegyensúlyozott produktummal van dolgunk. A különböző szaxofonokat hangszertudásával arányosan használja Redman: leggyakrabban a tenort és két-két alkalommal a szopránt és a még kissé zsenge - altot. A Quintet tagjai közül elismerés illeti még Peter Martin igazán finom zongoraszóloit, és nem sokkal kevésbé Peter Bernstein gitározását. Végezetül fontos hogy megjegyezzem: J.Redman sikeres muzsik, a Warner Bros-nál készült lemezeinek forgalma már világsztárokéhoz hasonlítható, és ha én szubjektíve csak három csillagot is adok neki, a fenti tény miatt mégis négy csillag szerepel a borító fotója alatt. Azok kedvéért, akik csak a csillagokat nézik.

Matisz László

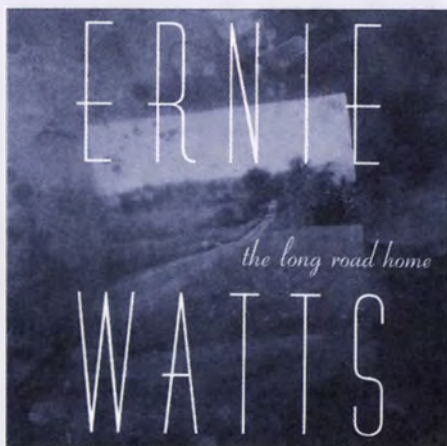
**Ernie Watts:
The Long Road Home**

• JVC - MusicDome •

Amilyen lassan indult Ernie Watts pályája, olyan robbanásszerűen teljesedett ki a kilencvenes években. A publicitást illetően ehhez tagadhatatlanul hozzájárult a Charlie Haden vezette Quartet West együttesben nyújtott emlékezetes játéka, de utóbbi szólólemezei egyértelműen bizonyítják, hogy méltán lett napjaink ünnepelt szaxofonosa. Watts az a fajta muzsik, aki nem éri be egyetlen idiómával, hanem ide-oda cikázik a pop, a rock, a soul és a jazz vágyainak úgy, hogy azért mindig visszatalál a fő vonalra. Az 1993-as Reaching Up és az 1995-ös Unity című, a modern mainstream irányzatba illeszkedő albumain már téveszthetetlenül önálló hangján szólalt meg, és itt a legújabb opus, amely kettős meglepetéssel szolgál: erőteljesen bluesorientáltságú, és a ritmusszekcióban mellezi a dob. A kilenc szerzemény hagyományokhoz kötődő, romantikus beállítottságú előadót állít elénk. A tempók többnyire közepesek vagy lassúak, a hangvétel visszafogott, a figyelem a bensőséges kamarajátékra irányul. Nincs egy fölösleges hang, minden megnyilatkozás precíz ütemezéssel nyeri el formáját. A modern világ olykor elviselhetetlen zaja, lüktetése helyett nyugalom és harmónia árad a barázdákból. Még az olyan, amúgy diszsonáns darabok is kellemességbe oldódó interpretációban szólalnak meg, mint Mingus Good Bye Pork Pie Hat-je vagy a Parker előtt tisztelgő Bird's Idea. E két név idézésével és a Miles Davis All Blues című számára utaló River of Light című kompozíciójával egyébként a modern jazz úttörőjéhez fűződő viszonyát kívánja érzékeltetni a szaxofonos. Wattsnak jó ízlése van, ez megóvjá attól, hogy játéka nyilvánvaló tudatossága mesterkélttségbe csapjon át. Hangszerének minden fekvésben és tempóállásban magabiztos ura, hangzása telt, férfiasan lágy, gyakran panaszosan jajduló. Partnerei a lemez koncepciójának megfelelően első sorban lírai énjüket adják az összjátékhoz. Kenny Barron kifinomult zongorajátéka az

artisztikumot fokozza, méltóságteljesen pengeti hangszerét a példakép John Coltrane egykori bőgőse, Reggie Workman, a gitáros Mark Whitfield pedig nem csak a témák unisono megszólaltatásában, hanem a jól felépített improvizációkban is jeleskedik. Minden nagyon szép, minden nagyon jó ezen a mintaszerűen megkomponált lemezen, csak egy valami hiányzik: az a nyughatatlan kereső hajlam, ami a jazz legnagyobbjait új és új tartományok bejárására ösztönözte. Ernie Watts beéri a létező világgal és azzal, hogy a hallgató is ott-hon érezze magát benne.

Turi Gábor

E r n i e W a t t s

Ernie Watts:
The Long Road Home
Ernie Watts - tenorszaxofon, Kenny Barron - zongora, Mark Whitfield - gitár, Reggie Workman - bőgő, Carmen Lundy - ének

Kenny Garrett:
Pursuance:
The Music of John Coltrane

• Warner •

A harmincöt éves Kenny Garrett teljesen érett, kiforrott, zenei gyökereit öntörvényűen alkalmazó művész benyomását kelti új lemezén is. Soul és blues zenét tanult, majd Parker és Coltrane muzsikájával ismerkedett, 18 évesen pedig bekerült az akkor Mercer Ellington vezette Duke Ellington zenekarba. A nyolcvanas évek elején a Mel Lewis-Thad Jones zenekarral játszott, majd Dannie Richmond kvintettjében, később Art Blakeynél szaxofonozott. A döntő áttörés számára az a pillanat volt, amikor tagja lett Miles Davis utolsó zenekarának. Miles öt évvel ezelőtti halála óta már több, mint 50 lemezen szerepelt. A Warnernél ez a harmadik albuma. A lemezen Garrett John Coltrane szerzeményeit játssza, talán a legnagyobb feladat elé állítva magát, amire szaxofonos egyáltalán manapság vállalkozhat, hiszen Coltrane a mai napig az első számú inspiráció a legjobb fúvósok, és nemcsak nekik. A korszakalkotó mestert misztikus tisztelet övezi zenészek és zenerajongók körében egyaránt. Hogy utánzásnak, másolásnak, követésének, vagy folytatásnak értékeli a hallgató a lemezt, azon is múlik, hogy ortodox módon viszonyul-e John Coltrane örökségéhez, és mennyire tud elfogulatlan lenni bárkivel szemben, aki saját mondanivalóját próbálja meg elmondani Coltrane darabjain, stílusán keresztül. Garrett, Coltrane muzsikájából, zenei eszközeiből, az általa teremtett és sokat utánzott szókincsből kiindulva, a saját világát próbálja meg felépíteni úgy, hogy el tudja kerülni a teljes azonosulást, a mester szolgálói követését. Biztos, hogy ebből a megfontolásból kiindulva maradt saját hangszerénél, az altszaxofonnál, ezért sem váltott a Coltrane-féle tenorra, ami már hangzásával is jobban megkötötte volna a kezét a Coltrane-darabok újragondolásában. Ezen túl beépíti sokoldalú zenei működésének eddigi eredményeit, változatos stílusokban, különböző irányultságú tekintélyek mellett kialakított saját formanyelvét. Mégis, a zenekarban vendégként játszó Pat

Kenny Garrett

Kenny Garrett:
Pursuance: The Music of
John Coltrane
Kenny Garrett - altszaxofon,
Pat Metheny - gitár,
Rodney Whitaker - bőgő,
Brian Blade - dob

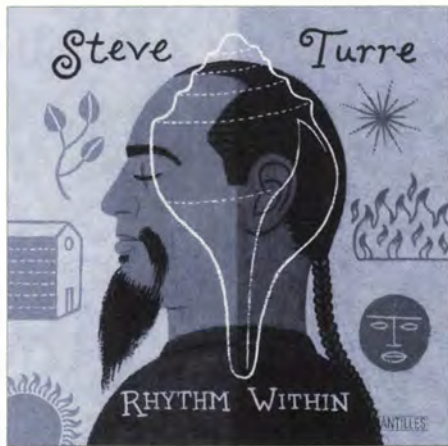
Coltrane-örökség adaptációjában. Egyrészt maga a gitár, az általa alkalmazott sound elhatárol, eltávolít a híres Coltrane-zenekarok hangzásától, másfelől Metheny egyénisége, egységes és kiforrott, a zenei alapanyagba belesimuló saját fordulatok (az a felfogása, melynek eddigi legjellemzőbb példája a Metheny-Ornette Coleman lemez) adják meg azt a karaktert az együttesnek, amelynek köszönhetően ez a muzsika elsősorban korszerű, izgalmas, elmélyült, „mai”, és Coltrane csak a kiindulópont. Metheny ráadásul erre úgy képes, hogy nem tolakszik előtérbe, Garretthez tökéletesen alkalmazkodva hozza jól ismert önmagát. Coltrane a kiindulópont, de a zenén át a hallgatónak felkínált, bejárható út már teljesen a sajátjuk, teljesen indokolt tehát a címválasztás, amely a zenei anyaghoz való viszony kialakításában az átélte és átélhetővé tett folyamatszerűséget hangsúlyozza. Mindenesetre Kenny Garrett játéka, az ismertebb és ritkábban játszott számok közül jól válogató repertoár, a kiváló ritmusszekció, a mindig izléses és rendkívül muzikális előadás a legjobbakká közé emeli ezt az albumot.

Kardos András

Steve Turre: Rhythm Within

• Antilles - PolyGram •

Az utóbbi néhány év egyik legeredetibb hangszerezésű, az afrikai, amerikai és latin kultúrát a legszerencsésebben ötvöző CD-jéhez gratulálhatunk Steve Turre-nek és nagyszerűen összeválogatott csapatának. A harsonaművész ősi hangzásokra építette új lemezét: abból indul ki, hogy a rézfúvósok elődei azok az archaikus muzsikusok voltak, akik állati túlkön és tengeri kagylókon játszottak ritmikus dallamokat. A Rhythm Within az ősöknek és a meglepően sokszínű dallamvilágra képes hangszereknek állít emléket. Turre líztagú Sanctified Shells zenekara egy trombitást, harsonásokat, valamint ritmusszekciót foglal magába, az ő kollaborációjukra épülnek az egyes kompozíciók, melyeket csak tovább árnyalnak a nagynevű vendégek - Herbie Hancock és Pharoah Sanders - szólói. Az együttes rézfúvósai Turre betanításában nemcsak modern hangszereiket szólaltatják meg, hanem mind játszanak kagylókon is, kagylókórus-hangzásuk a már a Hancock-féle Head Hunters-en is unikális darabnak számító Watermelon Man-t idézi. A cím önmagáért beszél: Turre zenéjét a ritmus lendíti előre, az élteti. A harsonás ritmusszemlélete abban az értelemben vallásos, ahogy Mircea Eliade beszél az örök visszatérés mítoszáról: az ősök által megfigyelt természeti ismétlődések: nap és éj, az évszakok visszatérte, a lélegzés és a szívdobogás szólal meg itt régi-új hangszereken és arrangementokban: Turre a kagylójáték-részleteket minden próba nélkül, „élőben” rögzítette a stúdiósokkal, ezzel is érzékeltetve a megszólaló sound természetességét. Célja az volt, hogy a történelem előtti ritmusszfogást közvetítse felénk. Sikerült neki. A Hugh Masekela és Fela Anikulapo Kuti által inspirált nyitó Funky-Tben tetten érhető a CD összes erénye: Hancock két, Sanders egy szép szólóval tarkítja a számot, Turre hol kagylón, hol harsonán szólózik, a ritmusszekcióra épül a darab középső része, de Jon Faddis is megcsillogtatja nem mindennapi tudását. Hancock és Sanders játéka szervesen illeszkedik Turre csapatának soundjába: nem drága pénzzen megvásárolt sztárvendégek ők, hanem egyenrangú muzsikusok, akik azonosulni tudnak a Turre-féle zenefelfogással. Sanders például, odahagyva minden avantgárd elkötelezettségét, egészen groove-osan fúj, szólója (pl. a címadó számban) maga a zenei alázat. A Morning, a CD egyik legérdekesebb felvétele Yusef Lateef szellemét idézi: a kagylókórus

S Steve Turre: Rhythm Within
t Steve Turre - harsona,
e kagylók, Jon Faddis - trom-
v bita, szárnykürt, kagylók,
T Stanton Davis - trombita,
U szárnykürt, kagylók, Pha-
r roah Sanders - tenorszaxo-
r fon, Herbie Hancock -
r zongora, Britt Woodman -
o harsona, Douglas Purvian-
o ce - basszusharsona,
o kagylók, Robin Eubanks -
o harsona, kagylók, Kamal
o Haynes - harsona, kagy-
o lók, Frank Lacy - harsona,
o kagylók, Andy Gonzalez -
o bőgő, Victor Lewis - dob,
o ütőhangszerek. Kimati Di-
o nizuli - afrikai dobok, sha-
o kere, ütőhangszerek, csat-
o togató, egyhúros. Milton
o Cardona - conga, shake-
o re, guiro, Jimmy Delgado -
o shakere, timbales, tehén-
o kolomp, ütőhangszerek,
o Aaron Johnson - kagylók

remekül egészíti ki Andy Gonzalez invenciózus bőgőjátéka, valamint Kimati Dinizulu saját készítésű egyhúros hangszere, egyfajta ősgitár, melyet egy kávésdobozból, valamint egy nyílszerűen kiképzett faágból és húrból fabrikált a muzsikus. Hommage-értéke van a jól ismert Since I Fell For You-nak is, melyben Turre mellett a veterán pozános Britt Woodman játéka hallható. A közel nyolcvan éves mester Ellington zenekarában volt szólamvezető! A CD második felében se marad el Turre zenéje: újabb és újabb meglepetésekkel szolgál hallgatójának. Miles Davis All Blues-ának feldolgozásában a kagylók viszik a melódiát, még hozzá úgy, hogy az eredeti 3/4-es ritmusképletet is megváltoztatták: a Montuno Caracol-ra és az African Shuffle-ra akár táncolni is lehetne, s a Body and Soul jól ismert dallama újabb hangszerezési remekelés a brass + zongora nélküli ritmusszekciónak köszönhetően.

Máté J. György

**Golden Gate Quartet:
The Very Best Of The
Golden Gate Quartet I-II.**

• EMI - Quint •

A déli Virginia államban alakított négy színesbőrű - azaz mai kifejezéssel afro-amerikai - firtalemberek egy énekegyüttest, mely a Golden Gate (eredetileg Golden Gate Jubilee) nevet viselte. Ebben az időben az észak-dél ellentét bizony még meglehetősen éles volt, s egy csepp nemzetközi kereslet sem mutatkozott a spirituális és a gospel iránt, így nem is sejtették, hogy együttesük hatvan éven át működik majd frenetikus sikerrel. Mégsem maradtak sokáig ismeretlenek. Már a megalakulásukat követő évben kiléptek államuk határai közül, s egy újabb év múlva már az NBC rádióadásaiiban szerepeltek. Innen aztán egyenesen vezetett az út a Carnegie Hall-ba - nem tévedés, a komolyzene amerikai fellegvárában koncerteztek 1938-ban, a kor legnagyobb jazz-zenészeivel. A háború után rendszeres vendégei a Fehér Háznak, s Európában is nagy népszerűsége tesznek szert - elsőként a párizsi Olympia színpadán. Minek köszönhető ez a viharosan gyors karrier? Egyrészt bizonyára a pontos, gyönyörű éneklésnek, a tökéletes együttéklésnek, ritmus- és arányérzéknek. Másrészt pedig az alapító Mills fivérek szervezőképességének, és a számokat (valamint a tagok életét) átható mély vallásos - sőt „spirituális” - érzésnek. Alakulásuk idején még kizárólag tradicionális dalokat énekeltek instrumentális kíséret nélkül. A negyvenes években végbement gyökeres közízlésváltozás hatására azonban egyre több kisebb-nagyobb hangszeres együttes közreműködött koncertjeiken, s repertoárjukon pedig egyre több feldolgozás - melleleg az arrange iskolapéldái! - és „megirt” zene szerepelt. Jelen felvétel is ezekből válogat, a felvételek különféle helyeken készültek 1955 és 1969 között, valamint két szám - amint ez már lenni szokott az ilyen válogatás-lemezeken - kifejezetten e kiadvány számára újakevert Honey Pie (CD II/18) és a The Dock Of The Bay (CD II/19). A válogatás ténye magyarázza, hogy minden szám szinte az unalomig ismert. Viszont nem nagyon hiszem, hogy lenne nagykorú állampolgár bárhol a világban Murszától Patagóniáig, aki a közel kétórányi

zenei anyagnak ne tudná dúdolni legalább a hetven-nyolcvan százalékát - már legalábbis amennyire képességei engedik. De hülye sznob, aki nem vallja be, hogy ezek azok a zenék, amiket egyszerűen nem lehet elégszer meghallgatni! Nem is igazán érdemes kiemelni egy-egy számot. Azt azért leírom, hogy melyik track-eket állítottam be minden alkalommal ismétlésre: a tradicionális számok közül a Sometimes I Feel Like a Motherless Child (CD I/10) és a Glory Hallelujah! címűt (CD II/13), valamint Irving Berlin klasszikusát, az Alexanders Ragtime Band-et (CD II/2) és a Shandrack-ot (CD I/1). Sajnos a lemez francia kiadója túlságosan szűkszavú, már ami a kísérőfüzetet illeti: ez nem a tájékoztató szöveg fordítását, sem pedig a felvételek készítésének helyét, készítőinek nevét nem tartalmazza. De még a jelen CD előállításáról sem esik szó. Pedig a felvételek szépek, kivétel nélkül természetes hangzásúak. Biztos információim nincsenek, de nem lennék meglepve, ha kiderülne, hogy a Golden Gate-nek saját „hangos” stábjá volt, mintha minden lemezt és rádiófelvételt ugyanaz a hangmérnök és zenei rendező készítette volna.

Faludi Gabriella

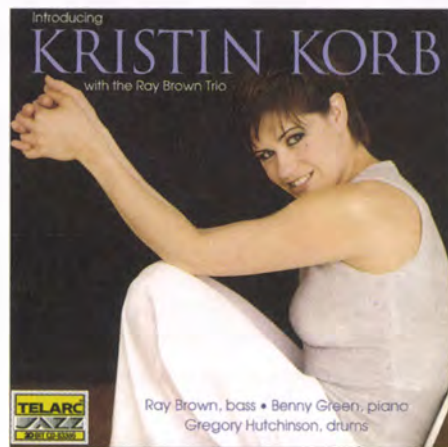
Golden Gate Quartet

Golden Gate Quartet:
The Very Best Of The
Golden Gate Quartet
(azonosítatlan zenekari
kísérettel)

Introducing Kristin Korb
with the Ray Brown Trio

• Telarc (Karsay és társa) •

Egy középgyors álmódzással, a Night In Tunisia-val indul ez a lemez, amelyik az első pillanattól végig egyensúlyban tudja tartani a szenvedélyességet és a visszafogottságot, a straight-ahead, belefeledkezős improvizálást és a távolságtartó idézőjeleket. A vad tuniszi éjszakákról szóló dalszövegben felbukkan (szerző) Dizzy Gillespie totyakos, huncut alakja - mindjárt nem is olyan baljós az a holdvilág. Következik a Hámozz nekem egy szőlőt... kezdetű, színészi erényeket követelő nóta, amelyet csak kevesen mernek elénekelni (Shirley Horn tette rá utolsó lemezére, de az annyira más...) - Kristin Korb hátborzongató benne, mint femme fatale. A harmadik szám a scat - a gyors, ritkán szöveges, énekelt improvizáció - legjobb hagyományait követi, és szövegben is vall arról, hogy az énekes és az együttes Count Basie zenei világát tartja példának. Végig, mind a tizenegy dalban érvényesül a késleltetés és visszafogottság jellegzetes, igazán jazzes feszültsége. Korb Ray Brownnak a borítón olvasható szavai szerint mindenkinél gyorsabban scattal - így figyelt fel a mester Kristinre, aki nagybőgő órára jött hozzá. Pedig Brown csak tudja, Billie Holidaytól Ella Fitzgeraldig mindenkit kísért, aki számít. A hetvenedik születésnapját nemrég sztárparádés turnéval (is) ünneplő nagybőgős, aki állítólag túl van a kétezredik lemezfelvételén, nem hajlandó lejönni a csúcsról, egy friss szalagcím szerint ő a „King of the Road”, a turnézás császára. Hihetetlenül összecsiszolt triójának, az együttes vegyi összetételének nagy szerepe van abban, hogy Kristin Korb bemutatkozása nyilvánvalóan nagy dobás. Green és Hutchinson Brownnak minden szempillarezdülését azonnal követik, így a trió - főleg Green tömör akkordjátéka - olyan szilárd alapot ad az énekesnő kibontakozásához, hogy onnan tényleg szárnyalni lehet. Korb első lemezén messzire szárnyal, és humorát is meg tudja mutatni, ízig-vérig kiérlelt a produkciója, ő igazán nem az erőltetett tehetségvadászati vétlen áldozata.

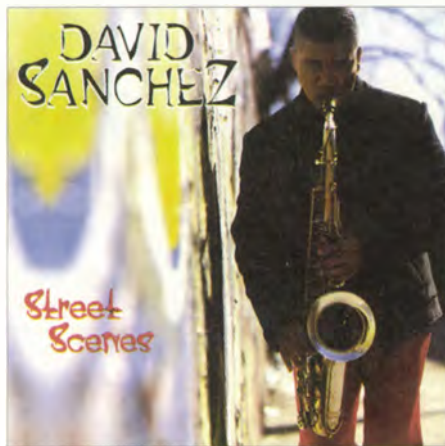

K R I S T I N K O R B

Introducing Kristin Korb
with the Ray Brown Trio
Kristin Korb - ének, Ray
Brown - bőgő, Benny
Green - zongora,
Gregory Hutchinson -
dob,
km: Oscar Castro-Neves
- gitár, Plas Johnson -
tenorszaxofon,
Conte Candoli - trombita

A lemez kiválóan felépített, minden szám új szín, Korbnak pedig egy-egy meghódított világ, közte olyan csodák, mint a Fekete Orfeusz, vagy két nehéz instrumentális örökzöld: a Straight No Chaser és az Ain't Misbehavin'. A Basie-számnál is gyorsabban scattal Korb néhányszor, de nem ez számít, hanem hogy jó muzikus: elég jó a hangterjedelme, ennél nagyobbra ilyen technikával nincs is szükség. Magasabb fekvésben kicsit mintha fakóbb lenne, érdesebb a hangja, de a „hangszer” ez a hangszeresnek indult énekes olyan magas szinten sajátította el, hogy ez nem feltűnő. Meg tudja oldani azt a lehetetlennek tűnő, igen eredeti ötletet is, hogy romantikus, lassú, mégis izgalmas dalt csináljon a Take The „A” Train-ből. Korb most már ennél is nehezebb feladat előtt áll: felülmúlni első lemezét.

Zipernovszky Kornél

David Sanchez : Street Scenes

• Sony - Columbia •

Esetleg Lester Young, vagy Coleman Hawkins óta ragaszkodunk ehhez az affektáló „nagy pipához”, és talán már nem is annyira kézenfekvő népszerűsége, vagy talán jeles művelőinek tisztelete okán, egyszerűen kultusza van. Most már úgy tűnik a kilencvenes években sem szűkölködünk ifjú tenorszaxofonos titánokban. David Sanchez 26 évesen, két lemez után már majdnem úgy szólal meg a harmadikon, ahogy azt számos „félisten” elődje tette az elmúlt ötvenegynéhány évben. Telt, vérbő, erőteljes, vagy ha kell érzékeny, lírai, áttetsző tónusban. Egy csipetnyi George Coleman, Johnny Griffin és Michael Brecker hatást feltehetően maga Sanchez is beismerne, de talán elég, ha annyit mondok: hangja is van, nem csupán technikája. Bár a szépség, árnyalatgazdagság inkább szoprán-szaxofon-játékát jellemzi, de ha egyszer a szó nemes értelmében zenél valaki, igazán nem fontos milyen „szerszámmal” teszi azt. A szopránal játszott két ballada, a „Dee Like The Breeze” és a „Carmina” semmiképp sem pihentető intermezzo az utcai örömmel között: előbbin még Cassandra Wilson fátyolos unisono énekkeseregete is emel valamennyit. Amúgy a CD alaphangját egy feszes afro-karibi és latinus lüktetés határozza meg, ehhez illő monoton harmóniavilággal. Ebből adódóan itt nem annyira Sanchez szerzői - egy kivételével az ő szerzeményét tartalmazza a lemez -, hanem inkább előadói, vagy általában zenészi kvalitásai érvényesülnek. Nem kompozíciók, inkább az izgató ritmusalapokra kíváncsi karakteres témák és az ebből elszabaduló spontán rögtönzések jelentik itt a zeneszámokat. Valószínűleg a lemez címét is adó funky, a „Street Scenes” sem azért szerepel két változatban, mert a szerző nem tudott dönteni a kompozíciók minőségének kérdésében, hanem azért, mert egy ilyen perfekt téma így is, úgy is jól szól. Feltétlenül említést érdemel a kivétel, mely nemcsak a szerzőt illetően az: Thelonius Monk „Four In One” című darabja a szó

D A V I D S A N C H E Z

David Sanchez:
Street Scenes

Davis Sanchez - tenor- és szoprán-szaxofon
Larry Grenadier, John Benitez, Charnett Moffett - bőgő, Clarence Penn, Horacio „El Negro” Hernandez - dobok, Richie Flores - kongák, ütő- és ritmushangszerek, tamburín, Milton Cardena - csörgők és ritmushangszerek
km.:

Kenny Garrett - altszaxofon, Danilo Perez - zongora, Cassandra Wilson - ének

legjobb értelmében jazz Sanchez keze alatt is, dacára annak, hogy ő sem mentes attól a manapság divatos modortól, ahogy a bebopot kissé hard boposra vegye. A vendégművészek közül Cassandra Wilsonon kívül elismerés illeti Danilo Perez zongorajátékát, de különösen Kenny Garrett önfeloldott altszaxofon-szólóit, melyek a „Los Cronopios” és a „The Elements” című számokat jelentősen gazdagítják. Mindent egybevetve jól sikerült, amolyan „impreszionista-jazz” a végeredmény, ami nem akar több lenni, mint amit a címében is jelez, eleven, dinamikus, nagyvárosi, utcai helyszínéknél.

Matisz László

Grover Washington Jr.: Soulful Strut

• Sony - Columbia •

Nemrégiben Philadelphiában, a Mellon PSFS Jazz Festival alkalmával nagyszabású koncert keretében ünnepelték Grover Washington Jr.-t, aki ugyan Buffalóban nőtt fel, de első nagysikerű lépéseit már Philadelphiában tette a hatvanas évek végén, különböző helyi zenekarokban sideman-ként működve, és lemezkarrierje is innen indult, hisz sokat foglalkoztatott session-zenész is volt. Neve jó két és fél évtizede ismert világszerte. A populáris szaxofonozás első igazi nagy alakja, aki a hetvenes évek óta rendre adja ki szólólemezeit, s bár előbb David Sanborn, utóbb pedig Kenny G lettek az ügyeletes sztárok, Washington egyre újabb albumokkal bizonyítja élet- és megújulási képességét. Bevallom, korábbi terméséből néhány lemezét ismerem csupán, s bár az ezekből tükröződő zenei világ nem áll a legszorosabban hozzám közel, mindig elismeréssel hallgattam egyéni soundját, és a legkönnyedebb számokban is tetten érhető soul-os, rhythm and blues-os és persze jazz-es megfogalmazását. A hosszú évek alatt született lemezek egy egységes zenei image-et mutatnak, melyet mindig csak diszkréten színeznek az aktuális zenei divatok hatásai. Ez alól talán csak az egyértelműen straight-ahead jazzalbumnak szánt All My Tomorrows című legutolsó, 1994-es lemeze volt kivétel. A mostani lemez is a tipikus Grover Washington Jr.-t mutatja be nekünk. Jellegzetes szaxofonhangja, főként a szopránon és alton edesebb lett, tenor tónusa még őrzi a régi Mister Magic soundot. Az is nyilvánvaló, hogy a hip-hop, a rap és az acid zenék is nyomot hagynak ezen a produkción, de nem válnak stílusjeggyé Washington zenei palettáján. Érdekes viszont a jónéhány számban megjelenő (elsősorban afrikai) népzenei hatás (Village Grooves, Headmen's Haunt, Bordertown és a Poacher Man, melyben az etno és techno egyaránt jelen van). A darabok hangszerelése és számos muzsikust felsorakoztató megszólaltatása a Grover Washington lemezek

megszokott profi munka. És mindezek ellenére, bárhogya is próbálja figyelmünket ébren tartani ezekkel az elemekkel és a többnyire 4-5 perces számok váltakozásával, minduntalan azon kapjuk magunkat, hogy egész máshol jár az eszünk, s valljuk meg őszintén, sokszor unatkozunk. Persze ez a kikapcsolás, pihentetés eltökélt szerepe is az album zenei anyagának, mégis szót kaphatna, a többnyire szöveg nélküli slágeréneklési szerepet felvállaló szaxofon mellett, egy-egy gitár-vagy zongoraszólo is, mint ahogy, ha rövid ideig is, de élvezettel hallgathatjuk Katherina Russel énekét a Poscher Man-ban, vagy a jól hangszerezelt „réz állásokat” a Headmen's Haunt-ban. Mindent egybevetve: meglehetősen közepszerű albumot hallgathatunk, s ezt szigorúan a saját zenei kategóriáján és fajsúlyán belüli értékelésnek számom. Kikapcsolódást, szórakoztatást is lehet ennél igényesebben szolgáltatni, csak persze lehet, hogy kevesebben vennék meg ezt a lemezt.

Borbély Mihály

Grover Washington Jr.

Grover Washington Jr.:
Soulful Strut
Grover Washington Jr. -
szoprán- alt és
tenorszaxofon +
nagyfűszármű
stúdiózenekar

Maximilian With Jerry Bergonzi: What I'm Doing Now Must Be Done

• X Records - Four Leaf Clover •

Azon kevesek, akik október 10-én ott voltak a Művész Moziban, sokféle tanulságot vonhatnak le a Maximilian trió és Jerry Bergonzi koncertjét meghallgatva. A fiatal, osztrák, német és dán muzsikusokból álló zenekar tagjai a világ egyik legjelentősebb jazziskolájában, a bostoni Berklee School of Music-on végeztek, Bostonban rögzített második CD-jük európai turnéját, a Budapest Music Center jóvoltából kis hazánkra is „kiterjesztették”. A fiúk, akik Budapesten a lemezen hallható gitáros nélkül, trióban játszottak, szépen helytálltak, egyik-másik szóló, s különösen Cunther Kuermayr zongorajátéka tetszetős is volt, de azért mindvégig éreztük, ezek a fiatalok legalább egy klasszikussal elmaradnak tapasztaltabb amerikai kollégáinktól, de meg kell vallanunk, jó néhány magyar, lemez nélküli fiatal együttes mögött is. A 49 esztendőes Jerry Bergonzi, nyugodtan állíthatjuk, a világ élvonalához tartozó szaxofonosok egyike, s annak ellenére, hogy hosszú ideig dolgozott Dave Brubeckkel, négy szólóalbumot adott ki, s jelentős pedagógiai munkák szerzője, neve (főként Európában) mégis elég ismeretlen sokak előtt. Hogy miért, az túl messzire vezető fejtegetés tárgya lenne tehetségről, lemezszerződések-ről, menedzselésről... És akkor itt van ez a lemez, mely a koncerthez képest kellemes meglepetés a zenekar játékát tekintve és cseppnyi csatlódás Bergonzit illetően. A zenekar ugyanis, úgy tűnik, stúdió körülmények között önmagát felülmúlva, egységes zenei nívón játszik, s a koncerten előelbukkanó alapvető fogyatékoságok (indokolatlan tempógyorsulások, ingadozó színvonalú szólók, „megfordulások”), hála a stúdiós lehetőségeknek itt szinte elő sem bukkannak. A basszusgitáros Sievert szép soundon játszik, s szólói is kellemesek, ha nem is olyan invenciózusak, mint zongorista kollégájáé, Kuermayr-é. A „főnök” emellett a kompozíciók és hangszerezések nagyrészt is jegyzi, s ennek eredménye a talán nem túl eredeti, de mindenesetre jellegzetes, kissé fúziós main stream zene és a hozzá illő sound. Marc Gratama itt sokkal megbízhatóbb kísérőpartner, mint a koncerten volt, és szólisztikus megmozdulásai is jól sikerültek. Ido Yanai személyében pedig egy ragyogó gitárossal és ragyogó szólolistával egészül ki a zenekar. Bergonzi a lemezen is kiváló szólísta, aki mindig friss, ötletes és invenciózus, de ő, azt hiszem par excellence jazzmuzsikus, akít az „élő szituáció”, a közönség inspirál. Tanú erre a Brubeck zenekar 1979-es „live” albuma

Maximilian & Bergonzi

Maximilian With Jerry Bergonzi: What I'm Doing Now Must Be Done
Johan Maximilian Sievert - basszusgitár
Jerry Bergonzi - tenor- és szoprán-szaxofon
Ido Yanai - gitár
Gunther Kuermayr - zongora, billentyűs hangszerek
Marc Gratama - dob

és a budapesti koncert is. Improvizációi persze itt is magas színvonalúak, és élményszámba menők, de néhány témát és szólót is beárnyékol némi (főként magasra tendáló) intonációs bizonytalanság. Amit mindenképpen szóvá kell tenni, sőt, egyet nem értésemnek a meghatározottabban szeretnék hangot adni: a jazzlemezekben az improvizációk közben történő fel- illetve elúsztatásokkal igen óvatosan szabad csak élni. Ezen az albumon mindössze két helyen élnek vele, de mindkettő ékes példája annak, hogy hogyan nem szabad ezt tenni. Az Only Because of You című szám végén szoprán-szaxofon szóló kezdődik (még hozzá nem is akárhogyan!), s amikor végre elkezd élni a zene, bársonyos hangmérnöki ujjak gondosan beléfojtják a szót (hangot) Mr. Bergonziba, mintegy 30 másodperc után, ami azért is különösen fájdalmas, mert a pesti koncert egyik kiemelkedő pontja volt az ezen a helyen játszott improvizáció. A másik, talán még elképesztőbb megoldás a záró darab, az I Hear a Rhapsody (ráadásul Bonus track!) indítása, mely egy nyilvánvalóan hosszabb gitárszólo utolsó tíz ütemével úszik be, hogy utána következzen a lemez egyik csúcspontját jelentő tenorszaxofon improvizáció.

Borbély Mihály

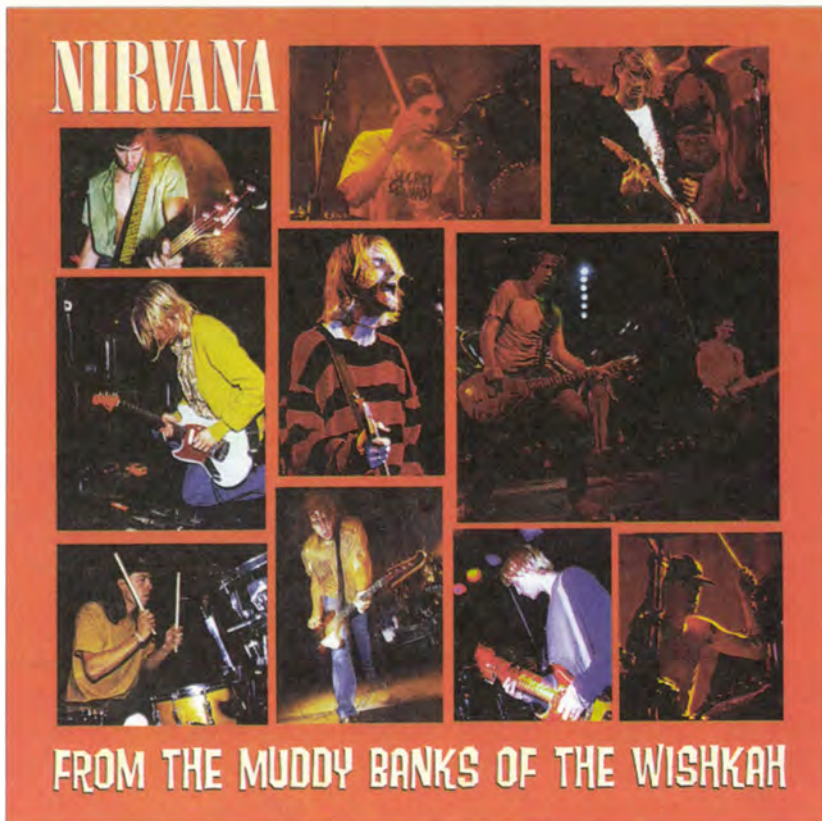
Nirvana: From The Muddy Banks Of The Wishkah

Nirvana: From The Muddy Banks Of The Wishkah

• BMG •

Kurt Cobain két éve halott. A rajongók körében és az amerikai bulvársajtókban ma is napirenden van a kérdés: öngyilkosság vagy gyilkosság történt? Sokan képtelenek elhinni, hogy saját kezével vetett véget életének, mint ahogy korábban azt sem tudták volna elképzelni, hogy egyáltalán meghalhat. Ismerjük ezt: Elvis is él, és Jim Morrison is felbukkan időnként... A halhatatlanság a legnagyobbak sajátja. De Cobain nem akart halhatatlan lenni, és a sztárságba is hamar beleunt. Zavaros búcsúleveléből nem derül ki pontosan, mi motiválta, amikor meghúzta a ravaszt, de a rokonok és barátok elmondása alapján biztosnak látszik, hogy ez is jelentős szerepet játszott végzetes elhatározásában. Maga alá gyűrte a hírnév, a Nirvana hihetetlen népszerűsége. A From The Muddy Banks Of The Wishkah megjelenése jó alkalom arra, hogy a Cobain özvegyét, Courtney Love-ot ért vádaskodások - amelyek szerint ő gyilkolta meg a férjét - helyett ismét a Nirvana zenéje kerüljön a figyelem középpontjába. A hazai közönség számára azért is fontos ez az album, mert a Nirvanát Magyarországon előben mindössze kétszázán látták, 1991 nyarán a Petőfi Csarnokban, amikor a Jezus Lizard előzenekaraként lépett fel. Egy évvel később már a Népstadiont is megtölthette volna az együttes, 1991 szeptemberében ugyanis megjelent második albumuk, a Nevermind, ami nemcsak a Nirvana áttörését jelentette, hanem megnyitotta az utat a Seattle városából indult grunge műfaja előtt is. A grunge az évtized legdivatosabb új zenei irányzata lett, s ezzel megmentette a nyolcvanas években hanyatlásnak indult rockzenét. A Nirvana tagjai - Kurt Cobain, Kris Novoselic és Dave Grohl - 1987-ben álltak össze, és két évvel később jelent meg Bleach című, bemutatkozó albumuk. Még ebben az évben a Sonic Youth turnéjának londoni koncertjén figyelt fel a brit sajtó a két előzenekarra, a Soundgardenre és a Mudhoney-ra: itt látták meg először a nagy lehetőséget a Seattle-i zenében, amit a zenészek öltözete miatt a hatvanas évek óta létező

Nirvana: From The Muddy Banks Of The Wishkah

divatirányzat (kockás ing, szakadt farmer, tornacipő) után szintén grunge-nak neveztek el. A következő évben már a nagy lemeztársaságok is megjelentek Seattleben: ekkor kapott szerződést a Nirvana, a Soundgarden, az Alice In Chains, a Mudhoney és a Mother Love Bone, amelynek két tagja később - az énekes halála után - megalakította a Pearl Jamet. Ezek az együttesek egyéni, egymástól jól megkülönböztethető zenei világot képviselnek, mégis - függetlenül attól, hogy a punk, az alternatív irányzatok, a noise, a metál vagy esetleg a pszichedelikus rock hatása dominál zenéjükben - a gyökereken és az életérzésen túl is van bennük valami közös, megfoghatatlan és utánozhatatlan Seattle-i íz. A Nevermind után, Kurt Cobain és a Nirvana utolsó három évében született meg a szintén nagysikerű In Utero című album, és az utolsó évben az MTV Unplugged koncertet rögzítették. Ezen a lemezen Cobain és együttese új oldaláról mutatkozott be: bebizonyították, hogy nemcsak a vadsághoz és a színpadromboláshoz értenek, hanem az andalítóan lágy és borongós dalok is közel állnak zenei vi-

lágukhoz. A most megjelent, koncertfelvételekből válogatott From The Muddy Banks Of The Wishkah az Unplugged album el-lenpólusa és - szükségyszerűen - kiegészítője is. Az intróban felhangzó spontán gitáryűzés, dobcsépelés és artikulátlan üvöltözés, mint témamegjelölés szerepel az album elején: a CD-n a punkosan vad és lendületes számok hallhatók az együttes minden korszakából, igazi koncerthangulat közepette. A felvételek 1989 és 1994 között készültek a világ tizenegy pontján, majdnem stúdióminőségben. A kis különbségért kárpótol a gyakran szenvedélyesebb, erőteljesebb előadásmód és - ahol az egyszerű dallamvezetés lehetővé teszi - a szabadjárá engedett fantázia. Ez, valamint a néhol sípoló erősítő adja meg a lemez varázsát. A nagy slágerek (Smells Like Teen Spirit, Lithium, Heart Shaped Box, Breed, Drain You) mellett néhány kevésbé ismert szám is helyet kapott az albumon, mint például az Aneurysm, a Been A Son és a Sliver, amelyek eddig csak az ismeretlenség időszakának termését összefoglaló Incesticide című lemezen szerepeltek. Zenei történeti jelentőségű az eddig publikálatlan Spank Thru, a Nirvana legelső szerzeménye. Az album egyenletes színvonalra egyfelől a dalok punkos egyszerűségéből fakad, másfelől azonban az együttes nagyságát igazolja.

Kovács Gergely

Simply Red: The Best Of

• Warner •

„Valami tökéletes, kerek egész és muzikális.” Amit a Simply Red új albumát beharangozó reklámszlogen állít, az - kivételesen - teljes egészében megfelel a valóságnak. A csapat eddigi legjobb nótáit összegyűjtő albumnak ugyanis valóban minden dala tökéletes zene, és a válogatás maga is mestermunka. Igaz, egyetlen kiadónak sem lenne hálátlan feladat egy válogatás-album kiadása olyan másfél évtized után, amelyet Mick Hucknall és csapata maga mögött tudhat. Hiszen a Simply Red sztori valójában a zenei szuverenitás és a megalkuvás nélküli igényesség modern kori története. Hucknall, a kivételes zenei és média személyiséggé érett angol „úrifíú” (élet)művésze ugyan korántsem jelenlegi együttesével kezdődött, mégis elegendő a Simply Red 1982-es megalakulásáig visszanyúlnunk ahhoz, hogy a szuverenitásra és igényességre vonatkozó állításunkat alátámasszuk. Az egyáltalán nem sikertelen punkzenei múlttal és művészeti előtanulmányokkal felvértezve megalakított, soulhletésű csapat szellemi atyját azonnal óriási kísértés érte: a producerek fantáziát láttak égővörös hajában, különös fizi-

miskájában, és dollármilliókat ígértek neki, ha faképnél hagyja új csapatát; ha engedi, hogy sztárt csináljanak belőle - vagyis kihasználja a lehetőséget, hogy pár hónap alatt rengeteget keressen, és egyik pillanatról a másikra sikeres legyen. Nos, ezt a luxust Hucknall nem engedte meg magának, viszont három hónappal később maga kergette szét és alakította újjá csapatát. Jó érzékkel, mert a Money's Too Thing (a Best Of album második nótája) révén Anglia-szerte azonnal ismertté váltak. Igaz, a tengerentúli közönség számára ez a fajta, finom hangszeres megoldásokkal operáló, de nem igazi slágerrefrénekre kifutó hangzás egyelőre túlságosan sterilnek, tökéletesnek bizonyult. Amerikában talán valami egyszerűbb és fülbemászóbb dallamra vágytak az emberek. Mick Hucknall-tól ezt hamarosan úgy kapták meg, hogy közben a Simply Red semmit sem engedett zenei színvonalából. Amikor a Holding Back The Years című kislemezzel (az új album első nótája) a hátuk mögött, a UB 40 előzenekaroként indultak világkörüli turnéra, már szinte kellemetlen volt, hogy két, szinte azonos kvalitású csapat szórakoztatja a közönséget a világ nagy arénáiban. 1989-ben aztán - a New Flame (az album ötödik dala), az It's Only Love és végül, de talán legelső sorban az If You Don't Know Me By Know (az album hetedik dala)

megjelenésekor - Hucknall már legfeljebb azon aggódhatott, hogy miként tudja túlszárnyalni ezeket a könnyűzenében máig klasszikusnak számító kompozíciókat. Az ekkor már megkérdőjelezhetetlen világhírnévvel és népszerűséggel járó terhek mellett súlyos gégebántalmait is le kell küzdenie ahhoz, hogy 1991-ben megírja és elénekelje pályafutásának talán legjobb nótáját. Az új gyűjteményes albumnak éppen az aranyetszésében található Something Got Me Started mellett szinte eltölpül a majdnem ilyen tökéletes egykori albumcímadó dal, a Stars. A Csillagok egyébként vitathatatlanul

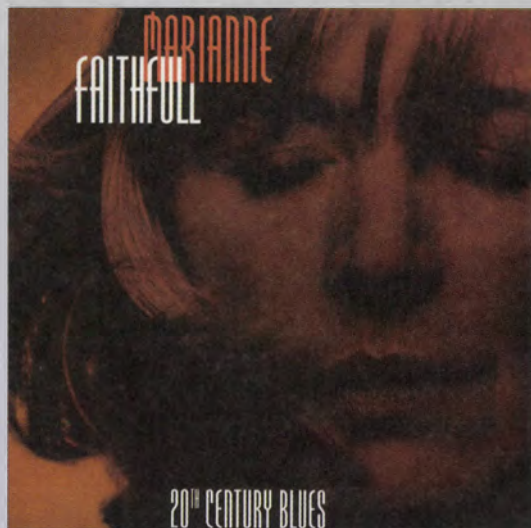

Simply Red

Simply Red:
The Best Of

„Egy este a weimari köztársaságban”

MARIANNE FAITHFULL: 20TH CENTURY BLUES

Legendás dalok (Kurt Weil, Noel Coward)
egy legendás előadótól,
december 4-én élőben is a
PETŐFI CSARNOKBAN!

minden idők legsikeresebb Simply Red lemeze volt, ami ki is derül a mostani válogatásból, amelyen nem kevesebb, mint öt Stars-dal szerepel. Bár ilyen mennyiségű sláger egy albumon valószínűleg még Hucknall is csak életében egyszer tudott előállítani, az együttes sikere azóta is töretlen. A válogatás-albumot záró Fairground például a legutóbbi, Life című album egyik legsikerültebb, világszlágerré lett alkotása. A Life másik, szintén globális sikert aratott darabja a Remembering The First Time. Hogy éppen ez utóbbi miért maradt - netán felejtődött - le a mostani Greatest Hits-ről, orra nehéz lenne magyarázatot találni... Ettől az apró, bár kétségkívül zavaró hiánytól eltekintve azonban zenetörténeti értékű koronggal gazdagodnak azok, akik megvásárolják az albumot. A csapat különböző korszakaiból jó esztétikai és arányérzékkel összeválogatott lemezzel, amelyen valóban megelevenedik az „egyszerűen vörös” Mick Hucknall, a máig is kifürkészhetetlen, de nyilvánvalóan zseniális figura pályafutása. Hucknallé, akit utánozni lehetetlen, de még tanulni sem nagyon lehet tőle, annyira egyszeri és megismételhetetlen a teljesítménye. Az album tizenhat dalából felépülő életmű legnagyobb tanulsága, hogy jobb másfél évtized alatt utánozhatatlant létrehozni, mint néhány hónap alatt megasztárrá válni, s aztán ugyanilyen gyorsan eltűnni a sülyesztőben.

Bóday Pál Péter

Kenny G: The Moment

• **BMG** •

„Ismét piacra került egy Kenny G lemez” - állíthatja megszokásból bárki, aki régebről ismeri a világhírű szopránszaxofonost. Ez alkalommal azonban senki sem maradhat közömbös: a The Moment című új album mindenki számára tartogat izgalmas meglepetéseket, új felfedezéseket. Mielőtt ezekről bővebben szó esne, érdemes kitérni arra, hogy az utóbbi időben - főleg hazájában, az Egyesült Államokban - Kenny G szinte havonta szerepelt díjkiosztókon, gálaesteken, exkluzív összejöveteleken. Itt találkozott napjaink zeneéletének legbefolyásosabb személyiségeivel, a lemezipiacot mozgató producerekkel, akiket - a közönséghez hasonlóan - elbűvölt Kenny G tiszta, nyugodt, harmonikus, puritán, pihentető, de ugyanakkor igényes és magas színvonalú játéka. Ennek köszönhető, hogy a „producerek producere”, a Gramofon októberi számában méltatott Babyface és pillanatnyilag első számú „pártfogoltja”, Toni Braxton is közreműködik az új lemezen. Babyface és Braxton stílusa egyébként alig különbözik Kenny G szaxofonjátékától: ez az a lassú, rhythm and blues alapokra épülő, jazzes, improvizatív elemekkel megtűzdelt, de összességében kommersz soulzene, amely a kilencvenes években is hódít. A The Moment két vokális száma kitűnően tagolja az instrumentális részeket, amelyekre a jól bevált Kenny G hangzásvilág jellemző: hullámszó szimfonikus betétek (Bill Ross), szolid hangszeres kíséret (Walter Afanasieff - billentyűsök, Michael Tompson - gitár, Paulino de Costa - dob), és néhol (például a Gettin' On The Step című dalban) meghökkentő ritmuselemek használata. A lemez valójában távoli utazásra invitál: ellátogathatunk a Karib-tengerre (Havana), majd a Holdfény (Moonlight) után hamarosan az északi fényeket (Northern Lights) is megpillanthatjuk: de persze mindezt csak gondolatban, szigorúan csukott szemmel (Every Time I Close My Eyes). Ezekkel az ártatlan pillanatokkal (The Moment, Innocence) olyan emlékeket is

K e n n y G : T h e M o m e n t

Kenny G.: The Moment

felidézhetünk, amelyeket már régen elfeledtünk. Ezért is ajánlom mindenkinek Kenny G zenéjét. Meg persze azért is, mert változatlanul fölényes technikával, félelmetes biztonsággal játszik hangszerén, s ez kellemes és megnyugtató dolog. Aki teheti, pihenjen meg egy órára, és szakítson időt arra, hogy meghallgassa: mit is üzen Kenny G azoknak, akik gondterheltek, kilátástalannak érzik helyzetüket, vagy egyszerűen csak fáradtak.

Pásztai Károly

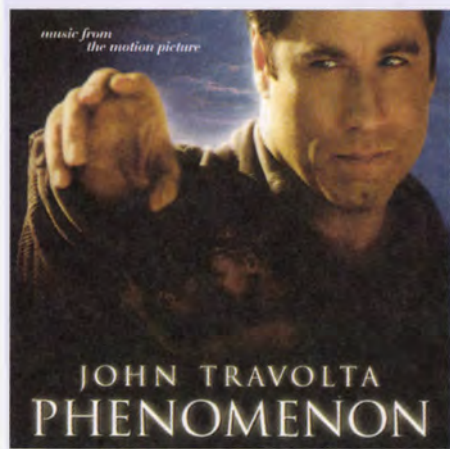
Phenomenon - filmzene

• **Warner** •

Nem vitás, hogy John Travolta a kilencvenes évek közepén másodvirágzását éli. A Szombat esti láz és a Grease sztárja, a zselézett hajú, nem kifejezetten szellemi képességeiről híres „szépfü” mára teljesen megváltozott: nem mintha mostanában alkalmas lenne Hamlet megformálására, de mégis túlépett korábbi szerepkörén, s ezért - bár változatlanul tipikus tömegszórakoztató - megtalálta az igényesebb filmrajongók felé vezető utat is. A legnagyobb lépést a Pulp Fiction hőseként, Vincent Vega szerepében tette meg: ekkor indult el a máig is tartó sikerszéria. Ennek újabb állomása a Phenomenon című film, amelyet éppen november közepén kezdtek játszani a hazai mozik, s amelyben Travolta partnerei Kyra Sedgwick, Forrest Whitaker és Robert Duvall, a rendező pedig John Turteltaub. A Gramofon korábbi számaiban már több alkalommal írtunk arról a jelenségről, hogy Hollywoodban az utóbbi négy-öt évben a filmzene is önálló iparággá vált. Nincs ez másként a Phenomenon esetében sem, a soundtrack CD a legtöbb országban megelőzte a film bemutatóját. Az album producerének Robbie Robertsont nyerték meg, aki korábban Martin Scorsese állandó munkatársaként lett híres. Robertson munkáját Kathy Nelson, a Walt Disney birodalom zenei igazgatója; Danny Bramson, a Warner-konzern egyik filmzenei vezetője és több más ismert producer segítette. Ez a rutinos, képzett és az üzleti ügyekben is kellően jártas gárda ezúttal is pontosan megérezte, hogy miként lehet eladhatóvá tenni az albumot: néhány nagy névre van szükség és legalább egy bombabiztos slágerre. Ez utóbbi már meg is született: a zeneszerző Babyface - akinek villámgyors karrierjéről lapunk októberi számában, Toni Braxton albuma kapcsán már értekeztünk, s akinek nemrég megjelent szólólemezére terveink szerint még visszatérünk -, az előadó pedig nem más, mint Eric Clapton, a veterán és szeniális blues-énekes és -gitáros, akinek a Change The World című dal

tanúsága szerint a soul is jól áll. A dal szövege kellően emelkedett és költői (hiszen van-e szebb téma, mint megváltoztatni a világot), a zene pedig valóban szerencsésen ötvözi a két, műfajilag és stílusban élesen eltérő területen mozgó alkotó - a szerző és az előadó - világát. A filmzene további közreműködői között örömmel fedeztem fel Bryan Ferry nevét, akinek Elton John állandó szerzőtársa, Bernie Taupin írt kellemes, bár felejthető dalt; és Peter Gabriel, Aaron Neville vagy éppen J.J.Cale jelenéte is emeli az album rangját. Vannak persze kevésbé sikeres, „tölteléként” beavogatott dalok is; nagy vívmány viszont, hogy - a cselekménytől teljesen független, „személytelen” soundtrack-albumok korában - több dal (Marvin Gaye: Pisce Of Clay, The Iguanas: Para Donde Vas stb.) is szervesen kapcsolódik a sztorihoz.

Retkes Attila

Phenomenon - filmzene

Phenomenon - filmzene

The Birdcage - filmzene

• Edel America Records-Record Express •

Az Őrült nők ketrecének filmes adaptációjaként elkészült Birdcage (Madárfészek) című kedves, amerikai limonádé-vígjáték tipikus családi film. Nem csupán abban az értelemben, hogy két család kényszerű, de mókás találkozásáról szól, hanem azért is, mert kilencről kilencvenkilenc éves korig minden generáció számára szórakoztató művecske. Nos, ugyanez elmondható a film - CD-változatban is megjelent - zenéről, amelyek persze így, mozgókép nélkül egymás mellé rakva kissé eklektikusnak hatnak. Többgenerációs hétvégi családi ebédhez háttérzenének kifejezetten ajánlott: a különböző korosztályokhoz tartozó, eltérő ízlésű családtagok kivétel nélkül találhatnak kedvükre valót az album tizenkét nótája között. Hiszen van ezen a lemezen patkódobogás, lónyeringés, veszekedés, szintetizátor-effektek, örökzöld dallamok, de megtalálható rajta Donna Summer She Works Hard For The Money és Gloria Estefan Conga című világszlágere, valamint Steven Goldstein producer „találmánya”, a We Are Family két változatban illetve a romantikus Little Dream. Emellett rendkívül élvezetes rézfúvós betétek tarkítják a CD-t, valamint találhatunk még a filmből származó eredeti, hangulatos párbeszédet. Ez utóbbiakat legfeljebb azok nem értékelik, akik nem látták a filmet, csak valamelyik nóta kedvéért vették meg a lemezt. Márpedig vélhetően sokan lesznek ilyenek, bár - Magyarországon legalábbis - a lemezkiadók még nem ismerték fel, hogy komoly igény lenne bizonyos korszakok hangulatait visszahozó slágerválogatásokra. Donna Summer daláért (She Works Hard For The Money) és a Conga-ért például már önmagában - a Madárfészek minden erényétől függetlenül - érdemes megvenni ezt a lemezt. Előbbi a techno-korszakot megelőző szintetizátoros diszkózenék egyik legjobbika, amit előbb-utóbb bizonyára sikerül majd feldolgoznia - vagyis tönkretennie - valamelyik aktuálisan menő dance-csapatnak. (Lehet, hogy már megtörtént, csak

The Birdcage - filmzene

The Birdcage - filmzene

The Birdcage - filmzene

éppen a feldolgozások átlagszínvonalánál is gyengébben sikerült, így aztán nem jutott el hozzánk.) A Congát újrachallgatva pedig egyértelműen kiderül, hogy amivel Scatman John két éve elkápráztatta a világot, azt Gloria Estefan már 1985-ben megcsinálta. Talán még gyorsabban is énekelt, mint ma Scatman, csak ő nem nevezte el magát mondjuk „sebesbeszédű” Gloriának, s így aztán neve nem ezért vonult be a könnyűzene történetébe.

Bóday Pál Péter

Joe Cocker: Organic

• EMI-Quint •

A folyamatosan változó, rohanó világot pontosan „leképező”, plasztikusan szimbolizáló pop- és rockzenében szerencsére vannak olyan előadók - néhány szólista és együttes -, akik az állandóságot, a stabilitást képviselik. Olyan művészek, akik nem követik a néhány hónapig tartó trendeket, a kérészéletű divatokat, olyan művészek, akik mindig önmagukat adják, még akkor is, ha évről évre megújulnak. Ezek közé tartozik a most ötvenkét esztendőes Joe Cocker is. Az egykori sheffieldi gázszerelő a hatvanas évek végén sajátos, rekedt, whisky-től és cigarettától mart hangjával tűnt fel a brit, majd nem sokkal később az amerikai listákon, s most, a kilencvenes években is ez a tónus, ez a senki máséhoz nem hasonlítható sound teszi igazán érdekessé és különlegessé produkcióit. Cocker napjainkban már nem csupán egy előadó, hanem márkanév is. Ha egy „Joe Cocker” márkájú termék megjelenik a lemezboltok polcain vagy egy-egy koncert előtt a plakátokon, a vásárló, a fogyasztó pontosan tudja, hogy mire számíthat. Lendületes, „húzó” fehér soul-zenére, szépen, plasztikusan megszólaló, élő hangszerekre és nem utolsósorban az említett, rekedt, és mégis magával ragadó, szuggesztív hangra, ami még a lírai, szerelmes balladákban is nagyszerűen érvényesül. Joe Cocker új albumáról az eddig említettek kivül nem sokat lehet írni, s ez nem azzal magyarázható, hogy az Organic című CD unalmas, egysíkú, lapos lenne. Sőt, éppen ellenkezőleg: olyan dinamizmus, életerő és lendület árad belőle, amit sok húszéves technoboy és ravegirl is megirigyelhetne. Az Organic egyszerűen jó lemez: kicsit bluesos, kicsit jazzes, kicsit soul, de persze leginkább „cockeres”. A repertoár gerincét a jól bevált, bombasikerű dalok alkotják, és a zeneszerzők listája is tekintélyes: többek között Van Morrison, Randy Newman, Jimmy Cliff, Stevie Wonder, Bob Dylan. Felhangzik Cocker második number one sikere, az 1969-es Delta Lady, a Many

J
O
E
C
O
C
K
E
R

Joe Cocker: Organic

Rivers To Cross és az albumról most elsőként kislemezre kimásolt Don't Let Me Be Misunderstood. Régi házibulik hangulatát idézi vissza az elnyúlhatatlan You Are So Beautiful, és hét év távlatából is szinte magunk előtt látjuk, ahogyan az akkor még valódi bombázónak számító Kim Basinger a 9 1/2 Weeks-ben megszabadul ruhadarabjaitól (You Can Leave Your Hat On). Arról sem szabad megfeledkezni, hogy a kísérőzenészek kivétel nélkül a szakma nagyjai közül kerültek ki: például az a Darryl Jones basszusgitáros, akit Mick Jagger néhány éve, Bill Wyman megüresedett helyére a Rolling Stones-ba hívott; a jó öreg Hammond-organán pedig a hetvenes évek soul-csillaga, Billy Preston játszik.

Zombori Tamás

**Jamiroquai:
Travelling Without Moving**

• Sony •

Napjainkban óriási népszerűségnek örvend egy bizonyos, a technika legújabb vívmányai közé tartozó, különleges berendezés, amelynek segítségével szinte bármilyen megtörténhet velünk; anélkül, hogy egyetlen lépést tennénk. Szakkifejezéssel élve: a virtuális, azaz egy látszólagos valóságba csöppenünk, és a szemünk elé helyezett kis képernyőkön megjelenített eseményeket valós élményként éljük meg. Így lehetséges a Jamiroquai új albumának címében megfogalmazott mozgás nélküli utazás, s az a virtuális örület (Virtual Insanity), amely az albumról elsőként napvilágot látott dal címe. Ez a jelenség, a Virtual Insanity azonban egy átlagember számára korántsem látszólagos, sokkal inkább valóságos örületnek tűnhet; és az angol nyelv bizonyult szépségeinek köszönhetően így (vagyis valóságos örületként) is fordíthatjuk a különben remek felvétel címét. Ez a többértelműség, sokrétűség nem csak ennek, az összes kereskedelmi rádióban gyakran hallható, közkedvelt slágernek, hanem a Jamiroquai egész albumának jellemzője. A popszakma és a közönség körében egyaránt nagy népszerűségnek örvendő csapat annak idején, első albumával olyan magasra tette a léceket, hogy mindenki úgy gondolta: ezt már nem lehet felülmúlni; ilyen elsőprő, megismételhetetlen sikert csak szörnyű bukás követhet. A második album rácaffolt a jóslatokra, de minőségét tekintve már valóban túlszárnyalhatatlannak tűnt. De íme, itt a harmadik lemez, és Jay Kay bandája megint bizonyított: az agancsos figura ezúttal is egyszerre védjegye a változatlan igényességnek és a gyönyörködtető változatosságnak. A Jamiroquai stílusát nehéz meghatározni: nevezhetjük acid jazz-nek, jazzfunknak, esetleg egyszerűen jazz-nek. „Fogyaszthatóságát” tekintve azonban a Travelling Without Moving egyértelműen popzenei album: néhány további „slágergyanús” szerzeménnyel, az igényes és a könnyed szórakoztatást egyszerre szolgáló, kellemes, „jóleső” felvételekkel.

Pataki Andrea

**John Mellencamp:
Mr. Happy Go Lucky**

• PolyGram •

John Mellencamp:
Mr. Happy Go Lucky

J
O
H
N
M
E
L
L
E
N
C
A
M
P

A rokszakmában lassan veteránnak számító John Mellencamp köztudottan a meglepetések embere; szokatlan zenei ízlése gyakran ámulatba ejti a hallgatóságot. Pedig semmi más nem tesz, csak saját elképzeléseit valósítja meg, amelyeket természetesnek és „normálisnak” vél; mások számára azonban ezek nem mindig követhetőek. A lemezein szereplő hangszerek sem hétköznapiak: a hagyományos rock-instrumentumok (elektromos és akusztikus gitár, basszusgitár, dob, zongora, szintetizátor) mellett orgona, bariton gitár, mandolin, harmonika, hegedű, tuba, harsona, dulcián, citera, bongó, konga, tamburin, fémdob, maracas és guiro is felbukkan. Afrikai dobok keverednek tehát népi pengetős és reneszánsz fúvós hangszerekkel, vagy éppen dél-amerikai csörgőkkel; s e széles skálán mozgó hangszerösszeállítás már önmagában is egzotikus, sajátos hangzásvilágot teremt. Új albumán (Mr. Happy Go Lucky) már a nyitósám is „felkészít” a varázslatra. A konvencionális, kommersz színvilág, a gitár, a szintetizátor és a dobok harmóniája egy pillanat alatt megtörik. A hallgató szinte érzi, hogy belépett egy szobába, ahol a zenészek cinkosan összesűgnak, majd elkezdnek játszani egy népi „dűvőt”, hegedű szólóval. Az ouverture után szólal meg Mellencamp lényegesen keményebb, célratörőbb, ír gyökerekből táplálkozó folk-rock stílusa, amelyben a népi instrumentumok minden korábbinál jelentősebb szerephez jutnak. A Just Another Day, a Mr. Bellows és mindenekelőtt a The Full Catastrophe című dal egy-egy pillanatra már-már erőszakosnak, agresszívnek tűnik: „igenis tessék észrevenni, hogy én más vagyok, mint a többiek” - sugallja ez a muzsika. Ennél is nagyobb meglepetést kelt azonban a Jackomo Road című dal: az első strófákat egy szál bariton gitár kíséri, majd éles váltással a rézfúvósok veszik át a dallamot. Ez a megoldás valószínűleg példa nélkül áll a rockzene történetében. A Mr. Happy Go Lucky szerves egységét az

átgondolt és tudatosan, precízen megvalósított hangnemi szerkesztés biztosítja; ez már önmagában is élvonalbeli, profi zeneszerzőre vall. A dalszövegek is arányosak. Mellencamp nem akar örök igazságokat és szépen csengő közhelyeket kimondani, inkább - látszólag egyszerű, világosan értelmezhető életképek segítségével - az ír temperamentum és érzelmvilág mélységeit, rejtett értékeit igyekszik feltárni.

Pásztai Károly

Jamiroquai
Travelling Without Moving

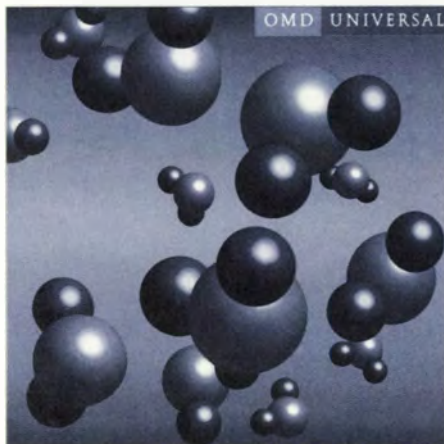
Jamiroquai: Travelling
Without Moving

J
A
M
I
R
O
Q
U
A
I

MD: Universal

• EMI •

A ma már csupán egyetlen személyt (Andy McCluskey) „képviselő” OMD (Orchestral Manouvers In The Dark) visszatérését jelentő új albumot hallgatva sok neves szerző és előadó neve eszünkbe juthat. Éppen Jeff Lynne is állhatna a The Moon And The Sun című felvétel mögött, és talán Michael Nyman, a Greenaway filmek zeneszerzője is büszke lenne a Black Sea-re. A Simple Mindst vagy - a dal címe alapján - mégis inkább a U2-t idézi a Very Close To Far Away, és akár Sting is énekelhetné a The Boy From The Chemist Is Here To See You sorai között; és a Beautiful South-tól sem állna nagyon messze az If You're Still In Love With Me hangulata. A késői Beatles, esetleg Laurie Anderson és Sinéad O'Connor közös produkciója lehetne a New Head, és Leonard Cohen szelleme hatja át a lemezt záró Victory Waltz-ot. Természetesen ezek csak beleérzések, hangulatok; s ha mégis van alapjuk, meg kell állapítanunk: a felsorolt művészek kivétel nélkül kiváló alkotók - a képzeletbeli válogatás remek ízléssel történt volna. Mindezeket figyelembe véve az album címét adó Universal szó valószínűleg nem a dalszerző-producer-énekes szerénytelen önminősítése. Univerzális helyett ez esetben inkább az „egyetemes” értelem tűnik helyénvalónak, és az albumon található felvételek szövegét hallgatva ez a feltételezés beigazolódik: szeretetről, szerelemről, békéről, szabadságról szólnak a dalok. Két dolog azonban közös bennük, ahogyan az volt minden korábbi OMD produkcióban is. Egyfajta jó értelemben vett monotonia érzékelhető, amely általában egyegy effektben, rövid dallamban testesül meg, s amely gerincét adja a daloknak. A legkarakterisztikusabb vonás azonban Andy McCluskey különleges, senki máséval össze nem téveszthető énekhangja. Így az Universal egységes, és mégis sokszínű produkció: érdekes, dallamos, szórakoztató. A lemeztől elsőként piacra

— I —
 O
 S
 T
 E
 Y
 I
 N
 U
 :
 D
 :
 M
 O

OMD: Universal

dobott Walking On The Milky Way megérdemelten lett sláger Európa-szerte; és valószínűleg ez a sors vár az album jó néhány további felvételére is.

Pataki Andrea

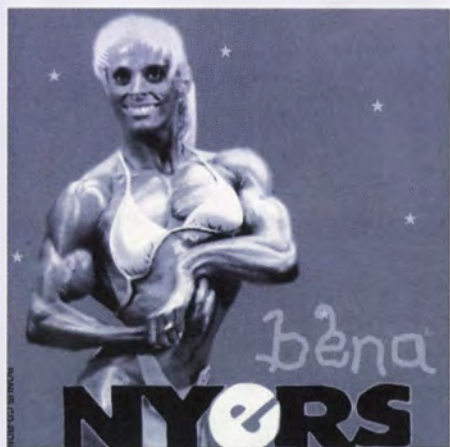
Nyers:Béna

• BMG •

A szegedi Nyers együttes két éve adta ki első korongját, Elmúltak a buta zenék címmel. A bemutatkozást a szakma elismeréssel fogadta: hiteles, valóban nyers hangjuk igényes, funkys rockzenével párosult; végre történt valami a hazai könnyűzenei életben. Nem véletlen, hogy Presser Gábor is segítette az együttes indulását. A Nyers második albuma, a Béna a közelmúltban látott napvilágot. Czutor Zoltán (gitár, ének); Mátraházi Andor (gitár); Miklós Tibor (basszusgitár, ének) és Volent Zsolt (dob) populárisabb hangvételt ígért, és ehhez tartották is magukat. A szövegek azonban továbbra is nyersnek, hiszen csak egy bizonyos határig lehet kompromisszumokat kötni. A szabadszájúság, a kispolgári értékek lejáratása és az ironia határozza meg a lemez szellemiségét. Az első két témában már nem lehet sok újat mondani, nem is tudnak ők sem. A humor azonban néhol célba talál, bár többnyire erőltetett „jópofáskodásnak” tűnik a szövegírói teljesítmény. Az eszmeiség egységes, a zenéről azonban mindez már nem mondható el. Az album első fele alapvetően különbözik a másodiktól; mintha két, élesen eltérő, önálló lemeztől lenne szó. Ha ez lett volna a Nyers első anyaga, azt hihetnénk, hogy még nem alakult ki az együttes stílusa; azt játszanak, ami éppen eszükbe jut vagy amit rendelnek tőlük. De - mint a cikk bevezetőjében említettük - a szegedi srácok éppen a hazai mezőnyben újszerűnek számító hangzásvilággal tűntek fel, ezért a hiba valószínűleg a lemez koncepciójában van. Az első hét szám kellemes hangzású, élvezhető, „egyszerhasználatos” szerzemény - rockos panelekből. Némelyik szám bluesos vagy funkys kezdéséből látszik, hogy másképpen is folytatódhatott volna... Csak a Beteg az állam nem sorolható ebbe a kategóriába; a Nyers korai korszakát idézi, és az album legjobb szövege is ebben a dalban hallható. Aztán a címadó számtól kezdve műfaji és minőségbeli változás tapasztalható. Az együttes ugyan továbbra

sem a tőle megszokott stílusban játszik, de ezek a számok a maguk nemében kifejezetten értékesek. A Béna vetekszik a klasszikus punk-rock szerzeményekkel; jól sikerült az LGT Gyere ki a hegyoldalba című örökzöldjének „háromakkordos” feldolgozása is. A tanyasi élet „szépségeit” megénekelő Tarlódal kiváló, korszerűen hangszerelt blues, majd az Igénytelen című szám következik, amelyre az amerikai Seattle városából kiindult úgynevezett grunge stílusnak a Soundgarden névvel fémjelzett irányzata hatott legerősebben. Az album egyetlen komoly témája, egy szakítás utáni számvetés az Ahogy akarom című lírai szerzeményben bukkan fel. Egyértelműen ez a legigényesebb dal a lemezen, s feltehetően ezért is készült ebből az album végén bónuszként szereplő angol verziók egyike, a Béna mellett. A recenzióból talán kitűnik, hogy a Nyers jó néhány műfajban otthonosan mozog, és bármire képes lehet. Remélem, legközelebb egy igazán jó, átütő erejű lemez elkészítésére is ...

Kovács Gergely

S

Nyers: Béna

L

E

Y

N

Type O Negative: October Rust

• Road Runner-Music Dome •

A New York-i Type O Negative első albuma (Slow, Deep And Hard) sablonos hardcore-lemez. Valószínűleg a létezéséről sem tudnánk, ha két évvel később, 1993-ban az együttes nem rukkolt volna elő a Bloody Kisses-zel. A lemez óriási sikert aratott a független lemezkiadásban, és hogy Peter Steele (ének, basszusgitár); Josh Silver (billentyűs hangszerek), Johnny Kelly (dob) és Kenny Hickey (gitár) mégsem érték el az őket megillető ismertséget, annak egy előnytelen szerződés az oka. A Road Runner kiadó magához láncolta a zenekart, és azóta sem hagyja, hogy átigazoljon egy nagyobb lemeztársasághoz. Az új albumra három évet kellett várni, de megérte. A Type O stílusa mostanra forrt ki teljesen; az October Rust nagy műgonddal elkészített, rendkívül egységes alkotás, az előző lemez sokkoló eklektikájával szemben. A szerzemények (ahogy a cím is mutatja) az októberi rozsdá édes-bús színárnyalatait festik; nincs helye bennük az agresszivitásnak és a szénfekete depresszióknak, amelyek a Bloody Kisses meghatározó hangulatai közé tartoztak. A dalokat kettősség jellemzi: a hosszas vívódás utáni fájdalmas belenyugvás mellett az elmúlás szépségei is megfogalmazódnak a zenében. Ezzel összhangban gyakoriak a ritmusváltások és a váratlan fordulatok, de - a közönségre való tekintettel - a zenekar ezúttal az egyszerűségekre törekedett; most nem született az előző lemez Christian Woman-jéhez hasonló, többtétéles mű. A tizenkét szám közül ennek ellenére csak kettő igazán könnyed hangvételű: az album sikerdala, a My Girlfriend's Girlfriend és Neil Young Cinnamon Girl-jének feldolgozása. (A feldolgozás egyébként olyan jól sikerült, hogy Young valószínűleg csak a szövegről ismerné fel szerzeményét.) A Type O zenei „megszelidülése” nem vont maga után imageváltást: maradt a bőrszerelés és a szexcentrikus ideológia. Az együttes óriás termetű vezéregyénisége, Peter Steele például nemrégiben a Playgirl Magazin modelljeként

Type O Negative

★★★★★
Type O Negative:
October Rust

őregbítette hírnevét. A szövegek is főleg a gyengébb nemhez fűződő viszonyról szólnak, valamint a vallásról, amit a szexualitás és a pogányság felől közelítenek meg. Az úgynevezett gothic rock monumentalitását a rock-líra dallamosságával ötvözték, és a „gót stílusra” jellemző hatalmas teret kiváló hangszereléssel töltötték ki. A gitárok és a dob mellett minden szerzeményben szerepel valamilyen billentyűs hangszer (zongora, orgona, szintetizátor), és különleges atmoszférát teremtenek a gyakran hallható zörejek, hangfoszlányok. A hajdani hardcore pályafutásra már csak a számok többségében szereplő torzított basszus, és a ritmusgitár érces - de sosem agresszív vagy bántó - hangszínei emlékeztetnek. Az átlag rockzenéssel ellentétben ezen az albumon nem a gitároké a főszerep, sőt - néhány remek pszichedelikus betéttől eltekintve - csak kísérő szerepet töltenek be. A daltamot elsősorban a kivételesen mély hangú énekes és az ötletes, helyenként gregorián hatást tükröző vokálszólamok alakítják. Nem lehet kiemelni az albumról egyik vagy másik szerzeményt, mert az összes dal fantasztikus. Előttünk van még a karácsonyi kiadvány-dömping, de mégis megkockáztatom: az October Rust az idei év legjobb rock produkciója.

Kovács Gergely

Sheryl Crow: Sheryl Crow

• PolyGram •

Sheryl Crow, a még mindig fiatal énekesnő lassan egy évtizede ontja a dalokat, és a kezdeti halvány sikereken túllépve mostanában már kifejezetten népszerűnek mondhatja magát. Az igazi áttörést a Friday Night Music Club című, korábbi lemezén található All I Wanna Do hozta meg; egy olyan felvétel, amely 1991-ben készült, de csak három és fél évvel később futott be a slágerlistákon. Sheryl Crow új lemezén egyetlen szokványos dallal sem találkozhatunk. Az első furcsaság, hogy az albumnak nincs külön címe, csupán az énekesnő neve található a borítón. A hanglemeziparban évtizedek óta kialakult szokás szerint leggyakrabban fiatal, kezdő zenekarok adják első lemezük címéül saját nevüket; vagy a név - mint egyfajta védjegy és garancia - arra utal, hogy a hallgató az adott lemezen átfogó képet kaphat az előadó stílusáról és a mögötte álló évekről. Crow esetében azonban erről szó sincs; a korábbi évekből ugyan megmaradt a gitár domináns szerepe, a refrének sajátos megformálása, a háttérvokálok differenciált kidolgozása, de ezt az albumot alapvetően mégis a kísérletezés határozza meg. Jellemző a keményebb hangzásvilág, a torzítók intenzív használata. A kompozíciók némelyike a hagyományos műfaji kategóriákba nem is sorolható be: annyira egyedi és megfoghatatlan a harmóniafűzés, a ritmika, a sound. Az „alternatív” zenei elemeket is hordozó dalokban - mint például az aktuális, If It Makes You Happy című slágerben - a szövegre is érdemes figyelni. Crow bámulatos könnyedséggel, nem mindennapi módon hozza össze például Marilyn Monroet és Benny Goodmant egy szünyeggel és különböző samponokkal. A kísérletező vállalkozások közé tartozik a Love Is A Good Thing és az Ordinary Morning című dal is: előbbi a Jamiroquaitól megszokott acid jazz-hez áll közel: míg az utóbbi hamisítatlan blues-zene, Sheryl Crow-ra „hangolva”. A lemez végére azért maradt egy kis eredeti, nyers - és Crowtól

S
h
e
r
y
l
C
r
o
w

Sheryl Crow:
Sheryl Crow

már korábban is megszokott - gitárhangzás is (Sad Sad World, Hard To Make A Stand), ez azonban nem befolyásolja a lemez kísérletező jellegét. Ez a folyamatos változás, megújulás valószínűleg pozitív hatást gyakorol majd az énekesnő pályájára: még többen figyelhetnek fel rá, még szélesebb közönségréteghez található meg az utat. Azok a hallgatók, akik nem ökonzervatívak, és nem utasítják el a már befutott sztárok meghökkentő vállalkozásait, biztosan nem fognak csalódni Sheryl Crow új lemezében.

Pászti Károly

Kalapács József: Kalapács

• Sony •

„Fáradt vagyok attól, hogy árnyékharcolni vágyasz.”

„Régóta vagy a szarban. Más nincs. Ez van.”

„Szívtam cigaretta helyett átveréseket.”

„Csémdzs mani, csak nézek én, mint a moziban egy furcsa filmet.”

„Szóljon a vesztes himnusz / Pokolba tartó busz (blues) / Száguld a végzet expressz / Túlélési teszt.”

Íme néhány klasszikus képzavar, valamint stilisztikai és ritmikai gyöngyszem Kalapács József magánénekes legújabb, vezetéknevével megegyező című albumáról. Bár a magyar könnyűzenében nem ritka, ez esetben mégis meglepő és zavarbaejtő ez a stílári igénytelenség. Az új albumot készítő zenészek - Paksi Endre, az Ossian egykori énekes-basszusgitárosa: Csillag Endre, az EDDA ex-szólógitárosa és végül, de nem utolsó sorban maga Kalapács József, a Pokolgép korábbi énekes, aki a zenés színpadi műfajokkal is sikeresen kísérletezett - együtt és külön-külön is kitűnő képességű, (el)ismert nevek a szakmában. Nem is véletlenül: Kalapács és Paksi hangja egészen „dögösre” érett, Csillag gitárjátéka pedig a tőle megszokott: virtuózan professzionális. És e három ember zenei képességeinek szinte idilli hármasságába mindent tönkretevő diszharmoniaként ékelődnek a szövegek, amelyek nem csupán stíláriasan és ritmikailag silányak, de - nincs rá jobb szó - egyszerűen ostobák. Erőltetett szolidaritás az úgynevezett lecsúszottakkal; mese egy részegről, aki összekeverte Kalapács Józsefet Nagy Feróval; vagy gyermekmondókában megfogalmazott erkölcsi tanmese a Vörösmarty téri seftelőről. Szóval az egész egy örület. Összeáll a nyolcvanas évek két legjobb és ráadásul legsikeresebb metálzenekarának (Ossián, Pokol

Ash: 1977

7

7

9

1

:

h

s

A

mint a világ többi részén élő ifjak. Az ő gondolataik sem járnak örökké és kizárólag saját népük történelmi múltja és jelene körül.

Pataki Andrea

Ash: 1977

• Record Express •

Nehéz dolog a vállaltan rétegenét játszó bandák produkcióiról véleményt alkotni, hiszen filozófiájuk és - ha egyszer megfogalmazzák - ars poeticájuk szerint az e „kategóriába” tartozó muzsikusok elsődleges célja a mindentől független, senkire és semmire tekintettel nem lévő önkifejezés. Nem törekszenek tehát arra, hogy bárkinek is tetszenek, és éppen emiatt válnak vonzóvá az értük rajongó - általában igen szűk - kör számára. Vannak azonban csodák, s néha egy-egy, az alternatív rock - jobb kifejezés híján nevezzük így ezt a stílust - jegyében született produkció is szélesebb közönségre talál. Példaként említhetjük Beck vagy a Sleeper, esetleg az Elastica sikerét. Az Ash-nek is vannak tehát esélyei: az 1977 című album tizenkét dala popzenéhez szokott füleknek első hallásra ugyan kifejezetten elviselhetetlenek tűnhet; néhány felvételen azonban a stílus nélkülözhetetlen és elengedhetetlen „tartozékai” - zörejek, zajok, torzított, kőkeményen szóló gitárok - fölött, ha kissé hamisan is, de szinte fülbe-mászó melódiákat hallhatunk. Ez a hamisság is létfontosságú elem, hiszen az éneklés természetességét, mesterkéletlenségét fejezi ki. Megfelelő számú meghallgatás - markánsabban fogalmazva: sulykolás - után tehát e felvételekből is lehetnek slágerek, mint mindenből, ami egy kicsit is dallamos. Az Ash Írországból származik, és a fiúk becsülete legyen mondva: sem a világszerte oly népszerű, gyakran igen olcsó alnépzenei elemeket, sem az ír világsztárookra (U2, Cranberries, Sinéad O'Connor) jellemző stílusjegyeket, témákat nem fedezhetjük fel zenéjükben; ez pedig a sziget feltörekvő zenekarainál bizony ritkaságnak számít. Lehet, hogy sohasem lesznek igazán sikeresek - például Amerikában -, de őket hallgatva egy fontos ténytet mindenesetre megtudhatunk. A Smaragd sziget fiataljai is csak olyanok,

gép) frontembere; lehetőséget kapnak egy szólóalbumra, és az egészet elrontják ezekkel a képzavarokkal... Az egész albumot valójában két nótá menti meg a szövegek okozta hallgathatatlanságtól: mindketőt Paksi Endre szerzeménye (Ott a minden túl, Ne várj). E dalok tematikája is hasonló ugyan a többi számhoz - a reményvesztettségéről, a börtönből szabadulás leközdhetetlen nehézségeiről szólnak -; csak éppen a többivel ellentétben átgondoltabbak, s így aztán szépek és talán meghatóak is. Az album egészét viszont érdemes lenne kiadni szöveg nélküli demo-változatban - és a siker biztosan nem maradna el.

Bóday Pál Péter

Kalapács József:
Kalapács

K a l a p á c s J ó z s e f

A FESZTIVÁL- ZENEKAR LEMEZEN

A Budapesti Fesztiválzenekar ma már meghatározó résztvevője nemcsak a magyar, de a nemzetközi hangversenyéletnek. A Gramofon a jövőben rendszeresen be kíván számolni az együttes munkájáról, terveiről. Első alkalommal lapunk profiljának megfelelően a zenekar és a lemezkiadók kapcsolatának történetét el-
eventjük fel, közreadva a BFZ teljes diszkográfiáját is.

A Budapesti Fesztiválzenekar tevékenysége a megalakulás, 1983 óta szorosan kapcsolódik a lemezkiadáshoz, hiszen annak idején a Tavasz Fesztivál mellett éppen a nemzetközi piacon elfoglalt pozícióját versenyképes nagyzenekari felvételekkel megerősíteni kívánó, és ezért az új zenekarban komoly fantáziát látó Hungaroton támogatta a létrejöttét.

A BFZ az első években kizárólag a Hungaroton számára készített felvételeket; előbb a karácsonykor illetve a Tavasz Fesztivál keretében adott budapesti nyilvános hangversenyek élő felvételeit felhasználva, később stúdióban.

A FESZTIVÁLZENEKAR

„A Bach-család”		Ponty BFZ 6001
Bach, W.Fr.	d-moll szimfónia	
Bach, C.Ph.E.	12 kis darab Wq.81	
Bach, J.Chr.	Die Amerikanerin - szólókantáta	
Bach, J.Ch.	Esz-dúr szimfónia Op. 18. No1	
Bach J.Ch.	I.(Esz-dúr) fúvósszimfónia McFadden/Fischer	
Bartók	Hegedűversenyek Zehetmair/Fischer	Berlin Classics 0011342BC
Bartók	Concerto/Táncszvit Fischer Iván	Hungaroton SLPD, HCD 31167
Bartók	Zongoraversenyek/Scherzo/ Rapszódia Kocsis/Fischer	Hungaroton-Philips SLPD, HCD 12869 PHI 416831-2
Bartók	Zongoraversenyek Kocsis/Fischer	Philips 4463566-2
Benda, Georg	Médeia - melódráma Udvaros/Fischer	Ponty BFZ 6002
Berlioz Beethoven	Rákóczi-induló István király - nyitány	Hungaroton SPSD 22823
Brahms	Magyar táncok Fischer Iván	Hungaroton SLPD, HCD 12571
Dvorák	VIII. szimfónia/Karneval-nyitány Fischer Iván	Quintana QUI 103107 QUI 403017 QUI 903017
Dvorák Csajkovszkij	Gordonkaverseny Változatok egy rokokó témára Perényi/Fischer	Hungaroton SLPD 12868
Kodály	Marosszéki táncok/Galántai táncok/ Psalmus Hungaricus Molnár/Magyar Állami Énekkar/Fischer	Hungaroton SLPD 31324
Kurtág	Szerzői est a Salzburgi Ünnepi Játékokon Kocsis/Perényi/Csengery/Gál/ Monyók/Ruck/Keller/Eötvös	Col Legno WWE 31870

BUDAPESTI FESZTIVÁLZENEKAR

UDVAROS / FISCHER

GEORG BENDA

MÉDEIA

MELODRÁMA

Amikor Bors Jenőnek távoznia kellett a Hungaroton éléről, és a francia Harmonia Mundi lemezcég terjesztőhálózatát maga mögött tudva létrehozta a Quint céget, a Hungaroton több más szölistájával és együttesével együtt a Fesztiválzenekar is átszereződött az új céghez.

1992-ben a Quint az EMI tulajdonába került, és az új tulajdonos immár nem kívánta foglalkoztatni a Quinthez szerződéssel kötődő művészeket. Az ily módon rövid ideig lemezkiadó nélkül maradó Fesztiválzenekar ekkor fontosabb produkcióinak dokumentálására Ponty néven saját kiadót alapított, mely két önálló lemezt adott ki (A Bach család zenéje, Benda: Médeia).

1995-ben döntő fordulat következett be a zenekar lemezfelvételi tevékenységében, amikor a Philips Classics négyéves exkluzív szerződést kötött az együttesel és vezető karmesterével, Fischer Ivánnal. Bár a zenekar részben a Hungaroton által kötött koprodukciós szerződések alapján, részben alkalmi jelleggel korábban is dolgozott már a Philipsnek, az exkluzív szerződés minőségi fordulatot jelent, hiszen magyar szimfonikus zenekarnak és karmesternek még soha nem sikerült bekerülnie a komolyzenei lemezkiadás vezető cégeihez kizárólagossággal kötődő sztár-együttesek és karmesterek ugyancsak szűk körébe. Az áttérés jelentőségét növeli, hogy olyan időben történt, amikor a komolyzenei lemezkiadás válságban van, és a nagy cégek egyre-másra szüntetik meg vagy redukálják meglévő kötelezettségeiket.

LEMEZ DISZKOGRÁFIÁJA

Liszt	Mazeppa/Les Préludes/Tasso/ I. Mefisztó-keringő Fischer Iván	Quintana QUI 903049 QUI 403049
Liszt Dohnányi	Zongoraversenyek Változatok egy gyermekdalra Kocsis/Fischer	Hungaroton-Philips SLPD, MK 12949
Mozart	Esz-dúr szimfóniák K.543/K.132/K. 184 Fischer Iván	Hungaroton SLPD 31093
Mozart	C-dúr szimfóniák K.338/K.551 C-dúr menüett K.409 Fischer Iván	Hungaroton SLPD, HDC 12982
„A BFZ első hangversenye”		Hungaroton SLPD 12528
Mozart	g-moll szimfónia K.550	
Glinka	Ruszlán és Ludmilla - nyitány	
Mahler	Adagio az V. szimfóniából	
Brahms	I. magyar tánc	
Strauss, Johann	Kirándulóvonat - gyors polka. Fischer Iván	
Ravel Debussy	Zongoraversenyek Fantázia zongorára és zenekarra Kocsis Zoltán - zongora Kocsis/Fischer	Philips 446713-2
Schubert	III./VIII. szimfónia Fischer Iván	Hungaroton SLPD, HCD 12616
Schubert	IV./V. szimfónia Fischer Iván	Hungaroton SLPD, HCD 12842
Schubert	IX. szimfónia Fischer Iván	Hungaroton SLPD, HCD 12722
Strauss, Johann/Joseph	Polkák Fischer Iván	Quintana QUI 103106, QUI 403016 QUI 903016
Strauss, Richard	Don Juan/Halál és megdicsőülés/ Till Eulenspiegel	Hungaroton SLPD, HCD 12899
Stravinsky	Petruska/A tűzmadár - szvit Fischer Iván	Hungaroton SLPD, HCD 31095

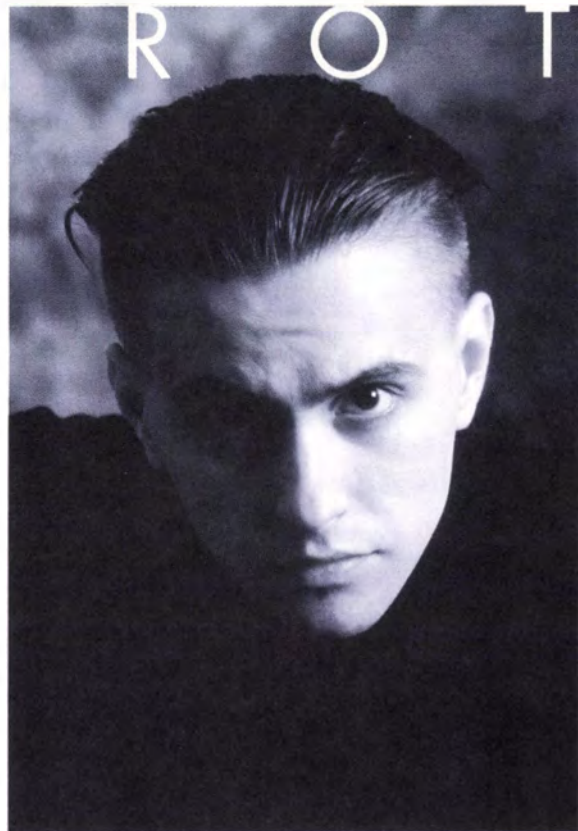

Pierrot tavaly nagyszerű koncerttel búcsúzott közönségétől. Előadói pályáját határozatlan időre megszakította, de zeneszerzőként azóta is szünet nélkül dolgozik. Legutóbb Sipos F. Tamásnak készített albumot. Jó ez a hely címmel. Most arról mesél, mely zenei stílusokat hallgatja szívesen, s milyen hi-fi berendezések segítik ebben, illetve munkájában.

P I E R R O T

„Ha zenehallgatásról volt szó, mindig is az aprólékos, következetes hangszereléssel készült darabok izgattak, melyekben megvalósult a különböző stílusok merész keveredése. Szeretem konkrétan megfigyelni, melyek is azok a bizonyos, számomra oly izgalmas zenei elemek: ezeket igyekszem kiszűrni, kiemelni, és magam is újra létrehozni - esetleg és lehetőleg valamilyen egészen más zenei környezetben. Így alakult ki saját zenei világom, stílusom is. Emellett, véleményem szerint, egy zeneszerzőnek mindent meg kell hallgatnia, ami aktuális és divatos - feltéve persze, ha arra törekszik, hogy hasonlót, sikereset, slágert alkosson. Mikor másoknak írok dalokat, nagyon fontos számomra, hogy bele tudjak bújni az adott művész bőrébe, próbáljak az ő fejével gondolkozni - igyekszem megérezni a fazonját, és azt lefordítani a zene nyelvére. Sipos F. Tamás esetében - producerként - azt is nekem kell kitalálnom, hogy ténylegesen mit énekeljen. Rőla valóban elmondható, hogy korszerű, divatos zenét játszik - csak úgy, mint például a Pa-Dő-Dő, akiknek utolsó előtti lemezét én szereztem -, így tehát muszáj az uralkodó trendekkel lépést tartanom. Ez természetesen nem jelenti azt, hogy mindent megvásárolok, ami a slágerlisták élére kerül - inkább próbálok megkeresni egyegy adott műfajon belül a legjobbakat. Azok közé a zenészek közé tartozom, akik soha, semmi pénzért nem játszanának olyasmit, amit nem tetszik nekik. Évente négy-öt alkalommal utazom külföldre, és rettenetes összegeket költök lemezekre - ha nem egyedül megyek, útítársaim az első napon magamra hagynak, így nyugodtam járhatom a lemezboltokat reggeltől késő estig, míg az utolsó is bezár. Legutóbb Londonban jártam, ahol mindig fantasztikus kincsekre lelek. Több, mint hatszáz lemezem van, a CD-gyűjteményem pedig ennek már a kétszerese. Mostanában legszívesebben reggae-t hallgatok - nem igazán az 'ósi' az úgynevezett roots stílus izgat, hanem a reggae kicsit izgalmasabb ritmusú változata, a dance ragga, valamint a dub. Ez utóbbi már annyira különleges, eltorzult fajtája ennek a stílusnak, hogy szinte csak egy hajszál választja el a dancefloor mozgalom darabjaitól. De van ambient, trance, jungle, etno-dance és tribal-house zenei gyűjteményem is. Szívesen vásárolok a világ minden tájáról származó, a world music kategóriájába tartozó muzsikákat, és a különböző népzeneeknek is régi rajongója vagyok. Bakelit lemezt manapság már a legritkábban vásárolok. Ha mégis, akkor maxi-single-t, hiszen, gyűjtő lévén, szeretem megszerezni egyes előadók összes felvételeit - az újonnan megjelent dalok remix-változatát pedig sokszor csak bakeliton adják ki, a diszkósok számára. Kazettát csak olyankor veszek, ha nagyon sok a beszerzendő aktuális hazai kiadvány - szeretek ugyanis képben lenni. Ami a dolgok technikai oldalát

illeti: talán mindenki tudja rólam, hogy a Roland cég hivatalos demonstrátora vagyok, ezért elsősorban az ő hangszereiket használom. Más cégek berendezéseit csak akkor vásárolok meg, ha olyasmire van szükségem, amit a Roland nem gyárt. Újdonság a stúdióban a Clavia cég virtuális-analóg instrumentuma. A legkorszerűbb technikával készült, de utánozni tudja a régebbi, analóg szintetizátorokat is. Egyébként abszolút tradícionálisnak, úgymond vaskalaposnak számítok a szakmában, mert nem használok számítógépet a felvételek elkészítéséhez. Egy szerűen nem vonz ez a lehetőség. Egy ősi Roland Hardware Sequencerrel dolgozom, ami gyakorlatilag úgy működik, mint egy magnetofon. Mindent egyenként, külön-külön fel kell játszanom. Így a szerkesztési lehetőségeim is korlátozottabbak - mégis, tökéletesen elégedett vagyok ezzel a módszerrel, és az eredményekkel. Konceptiózusan felépített rendszer áll rendelkezésemre, amelynek lényege, hogy nem vásároltam rengeteg hangszert, csupán egyetlen vezérbillentyűzetet - egy A-50-es master keyboardot. A végeredményt egy nyolcsávós magnóra rögzítem, és G.O.L.E.M. nevű kis stúdióból digitális kazettákra viszem a 'félkész terméket' a Tom-Tom Stúdióba. Akkor kezdtem el foglalkozni a technikával, amikor egy furcsa véletlen folytán meg kellett válnom a zenekaromtól. Bennem azután is, szünet nélkül születtek az újabb és újabb dalok, dallamok - gyorsan beszereztem tehát egy akkoriban megjelent Word Stationt, mellyel egymagam tudtam megjeleníteni egy egész zenekart. Akkor ez

viszonylag bonyolultnak tűnt számomra - elég alacsony szinten álltam ugyanis ezen a területen. Komolyan beleástam tehát magam a műszaki leírásokba, igyekeztem elsajátítani a szükséges tudnivalókat - és lassacskán kezdtem átlátni az egész komplex rendszert. Ezután már nagyon könnyű volt megtanulnom az összes többi Roland hangszer működését is. Egymás után kezdtem vásárolni őket - ezt észrevette a magyarországi Roland-képviselet. Megkerestek, mondván: kössük össze a kellemet a hasznossal - hát, így kezdődött... Ha az énekes Pierrrotól kérdeznék - meghatározhatatlan ideig még hallgat. Ha az olvasók közül valakinek mégis nagyon hiányzik: találkozhatunk szombatonként a Vighajós John Bull Pubban. Sosem voltam még büszkébb zeneistársaimra - szerénytelenség nélkül állíthatom, hogy kitűnő a csapat: Éry Balázs zongorázik, Lengyelffy Miklós bőgőzik, Jamie Winchester a gitárosunk, a doboknál pedig Solti János ül.

G.Tóth Ildo

1996. NOVEMBER. 29. 19 h
KÖRCSARNOK, BUDAPEST

DEEP FOREST

KONCERT

VENDÉG:
SEBESTYÉN MÁRTA

HUMAN TOUCH

MÁR TÖBB MINT 399.999 EMBER

1022 BUDAPEST, BIMBÓ ÚT 7.

FAX: 212-4968

TELEFON: 212-4507

HALLGATJA BUDAPESTEN!

Budapest Music Center
 1093 Budapest, Lónyai u. 41.
 Tel./fax: 216-7895, Tel.: 216-7896
 E-mail: musiccenter@bmc.hu
 http://www.bmc.hu

A BMC szolgáltatásai:

- Hazai és nemzetközi információs központ - szöveg, kép, hangadatok felvétele és lekérdezése az INTERNET hálózaton
- Kiadói tevékenységek koordinálása - Bouvard & Pécuchet
- Zenei fesztiválközpont - előadások, koncertek rendezése, hang- és fénytechnika szervezése, bonyolítása, stb..
- Hangfelvételek készítése hanghordozók gyártása, teljeskörű szolgáltatásokkal - zenészek, stúdiók, grafikai-nyomdai kivitelezés, stb.
- Zenei kiadványok árusítása
- Információ cégekről, árakról
- Rendezvényszervezés
- Hangszerek beszerzése, árusítása, közvetítése, szervizelése, tanácsadás

A BMC a GRAMOFONBAN

- Koncertajánlat - Marianne Faithfull, Takács Tamás Dirty Blues Band, Orosz Győző
- BMC hírek
- Interjú - Jerry Bergonzi a Művész moziban
- Az Internet és a zene

Orosz Győző Junior

KONCERTAJÁNLAT

Orosz Győző Junior tizenegy éves, ötödik osztályos általános iskolai tanuló, Tiszafüreden. Kilencévesen már színpadon dobol az ország legjobb jazz-zene-szeivel. Tizenegy évesen elkészül első felvétele a Tom-Tom stúdióban. Jazzfesztiválokon játszik - egyelőre vendégként a Fusio Quartettel. Tanárai, bár a fiatal generációhoz tartoznak, apjával egyidősek. Orosz Győző Junior mindennapi életet él. Szereti a madarakat távcsővel figyelni, imád biciklizni és rajong a motorokért. Rendes hétköznapijaiban azonban van két óra, amikor felnőtté válik. Ilyenkor a dob-felszerelés mellett félelmetes tempóban próbálja utolérni a kor zenei és technikai elvárásait. Zenélés közben néha kimosolyog a nála kétszer nagyobb dob-felszerelés mögül, ekkor tudatosul a hallgatóban, hogy csak tizenegy éves. A vele játszó profi zenészek komolyan veszik, tudják, hogy gyerekként csak a szünetben beszélhetnek vele. Szüleinek köszönhetően egy tüneményes, kedves és vidám gyerek, otthon sincs megkülönböztetve testvéreitől. Ritkán hallható, de mindig kellemes meglepetés, ha fellép. Két kiváló tanára Szendőfi Péter és Martonosi György. Az ifjú tehetség legközelebb 1996. december 13-án hallható Székesfehérváron a Helyőrségi Klub Jazzkarácsonyán.

December 4. 20 óra. Petőfi Csarnok, Marianne Faithfull: XX. Századi blues, „Egy este a Weimari Köztársaságban” Paul Trueblood-dal.

Kevés hatvanas évekbeli sztár tudta olyan sikeresen újra felfedeztetni magát, mint Marianne Faithfull. 1964-es debütáló kislemezével (az As Tears Go By című Jagger-Richards szerzeménnyel) hatalmas sikert aratott Angliában és az Egyesült Államokban is. Egy sor slágert adott ki (Summer Night, This Little Bird, Come And Stay With Me). Ekkor még in-

kább csodálatos szépségéről és Mick Jaggerrel történt hosszú románcáról volt ismert - annak ellenére, hogy olyan lenyűgöző szerzeményeknek is társszerzője volt, mint a Sister Morphine. A hetvenes években szakított Jagger-rel és kábítószeres függősége miatt kevés és mérsékelt sikerű lemezt adott ki. 1979-ben tért vissza a Broken English című lemezzel és jellegzetes érdes hangjával, mely ezidő alatt egy oktávot mélyült. Az évtized legnagyobb sikerét az 1987-es Strange Weather című gyűjteményes lemeze aratta, melyen kortárs szerzeményekben tekintti át zenéjének gyökereit. Új albuma, a 20th Century Blues, idén szeptemberben jelent meg. Ezzel régi óhaja teljesült, a lemezzel Kurt Weil művészetének hódol, s azt a Weimari Köztársaság zenéjét és hangulatát idéző szerzeményekkel egészíti ki. Faithful a nyolcvanas években került közel Kurt Weil zenéjéhez. Két koncerten adta elő a Hét főbűnt, majd a Koldusoperában Kocsma Jenny szerepét is eljátszotta. Ezek sikere is bizonyította, hogy különösen érzékeny Weil művészetére. 1995-ban találkozott először Paul Trueblood zongoristával, akivel Egy este a Weimari Köztársaságban címmel adott estét Weil műveiből és ennek sikere után határozta el, hogy az előadásokat turné formájában folytatják és a dalokat lemezen is rögzítik. Az amerikai zongorista régóta a színházi szakmában dolgozik. Betty Comden-nel, Adolf Green-nel és Alan Jay Lerner-rel, a My Fair Lady zeneszerzőjével zenélt. Ketten készítették el a 20th Century Blues-t, amelyen minden ismertebb Weil-dal megtalálható: a Bicska Maxi, az Alabama Song és a Kocsma Jenny. A lemez bemutatóját december 4-én láthatjuk a Petőfi Csarnokban.

December 13-án a Takács Tamás Dirty Blues Band „Indulok Tovább” című lemezének bemutató koncertje lesz a Petőfi Csarnokban. A lemez már kapható a boltokban.

BMC HÍREK

Október 10-én a Művész moziban Fekete Ibolya Bolsevita című filmjének ősbemutatója után Jerry Bergonzi és a Maximilian Group adott koncertet. A koncertet támogatták: Crazy Café, Underground, Integra Rt, Budapest Film.

November 4-én a Magyar Jazzszövetség vezetősége tartotta aktuális gyűlését a BMC-ben.

November 8-án a Magyar Zenei Tanács vezetősége ülésezett nálunk.

A BMC-n belül működő Bouvard and Pécuchet kiadó egy új jazzlemez megjelenését tervezi karácsonyra. A zenekar neve: Silent Way. A tagok: Farkas Mihály - zongora, Czvikovszky Gábor - szaxofon, Glázer Péter - basszus, Gyenge Lajos - dob.

A MusicDome Kft. jóvoltából hosszú évek óta először az országba került az ECM kiadó teljes CD, LP és MC készlete. A BMC örömmel vállalta, hogy a kiadó bemutató boltja lesz. Az új kiadványok közül minden azonnal magkapható, a régiéket közül - ami esetleg nincs a készletben - legfeljebb két hétes átfutással minden megrendelhető. A BMC az AUVIDIS és a JVC termékeit is forgalmazza. Mindhárom label world music, jazz és klasszikus kiadványokkal foglalkozik.

Jerry Bergonzi a Művész moziban

Részlet a belső téréből.

HOGYAN VÁSÁROLHATSZ A BMC-BEN...

hangszert?

Számítógépes nyilvántartásunk több száz tételből áll, amelyből mindenki igényei szerint válogathat. Megbízásra a listán nem szereplő hangszereket is beszerezzük. Új hangszer megrendelése is lehetséges, ebben számos katalógusunk és hozzáértő zenész munkatársaink vannak segítségére.

CD-t, kottát?

Nálunk elsősorban klasszikus és jazz CD-t vásárolhatsz, de katalógusainkból bármilyen hangzóanyag és kotta megrendelhető.

**Többi szolgáltatásunkról kérj
információt fenti
telefonszámainkon!**

A Budapesti Őszi Fesztivál keretében, október 10-én a BMC meghívására a Művész moziban adott koncertet a világhírű szaxofonos, Jerry Bergonzi, aki a Maximilian Group-pal európai turnéja közbeiktatott állomásán lépett fel nálunk. A koncert után beszélgettünk vele.

BMC: Hogyan került kapcsolatba ezzel a trióval?

Bergonzi: Közös barátaink vannak Bostonban és Johan (Johan Maximilian Sievert, - basszusgitáros, a trió vezetője) ismert egy másik basszusgitárost, akivel évek óta rendszeresen játszom. Johan felhívott, mert hallott játszani ezzel a másik együttesrel és megkérdezte: hajlandó lennéke játszani a lemezükön. Én meg mondtam: persze, próbáljuk meg. Volt egy próba, dolgoztunk a stúdióban - valahogy így történt. De ez az első közös turnénk.

BMC: Járt már ezelőtt kelet-európai országban?

B: Jártam Jugoszláviában 1979-ben, néhány éve Lengyelországban, ezen a nyáron Szlovéniában.

BMC: Pontosan hány évig játszott Dave Brubeck-kel?

Foto: Vass János FOTO-FER

B: 1973-tól 1975-ig játszottam Dave-vel és a fiaival, aztán később kvartettben játszottunk együtt 1979-től három évig.

BMC: Mi lehet az oka annak, hogy a legnagyobb sztárokkal

játszik együtt világszerte, de a neve mégsem annyira ismert mint az övéké?

B: Soha nem azért játszottam zenét, hogy megnyerjek valami népszerűségi versenyt. Nem az emberiség kedvéért zenélek, csak azért játszom, hogy játsszak. Azért zenélek, mert szeretek zenélni. Nem érdekel a menedzselés.

BMC: A kérdés valójában az, hogyan történhet meg, hogy nem olyan népszerű, mint amilyen kiváló zenész?

B: Karma - sors. Így könnyebb. Olyan sokat dolgozom, hogy nem szeretnék népszerűbb lenni annál, mint amilyen már vagyok. Van családom, feleségem, két gyermekem... tudják mivel jár ez.

BMC: Játszott már magyar zenéssel?

B: Soha. Legalábbis nem tudok róla. Lehet, hogy voltak magyar tanítványaim.

BMC: A BMC tervei közt szerepel jövő tavasszal egy nemzetközi jazzfesztivál megrendezése. Részt venne ezen?

B: Nagyon szívesen, de április végéig teljesen be vagyok táblázva.

Foto: Vass János FOTO-FER

Bergonzi új albumáról recenzióink a 23. oldalon olvasható.

BMC KLUB

1. A klubtag komputeres nyilvántartása: életrajzának, hangfelvételeinek bemutatása, kiadók, szervezőirodák tájékoztatása, tájékoztatás a klubtag elérhetőségéről.

2. Információs klub újságunkat és a **GRAMOFON**

magazin **INGYENES** példányát havonta postázzuk a klubtag címére. Tartalma: információk a klubtagokról, akciós hangszerek, új kiadványok listája, koncertajánlatok, stb.

3. Részletfizetési kedvezmény

4. CD vásárlási kedvezmény **10%**

5. Engedmény az új és használt hangszerek árából.

6. Kedvezményes **INTERNET** használat

BMC KLUB

Az INTERNET és a ZENE

Sokak szerint századunk legbombasztikusabb vívmánya az Internet hálózat. Ezt mutatja az a tény is, hogy a számítógépes világhálózatnak ma már 50 millió felhasználója van. Telefonvonalon,

műholdas kapcsolatokon keresztül a saját számítógépünk képernyőjén jelentethetünk meg a világ bármelyik pontjáról adatokat, képeket, hanganyagokat. Egyre többen élnek az Internet kínálta lehetőségekkel: banki ügyintézéseket bonyolítanak le, pizzát rendelnek, koncertek időpontjait nézik meg, egzotikus tájakon barangolnak, vagy a hirdetéseket olvassák. A növekedés óriási ütemét jól mutatja,

hogy az utóbbi egy év alatt a felhasználók száma a tízszeresére növekedett! Az Internet szolgáltatásaihoz Magyarországon már szinte az összes egyetemen hozzáférhetnek a diákok. Az 1997-98-as tanév végére a Közközlési Minisztérium célul tűzte ki, hogy hazánkban minden középiskola rendelkezzen Internet szolgáltatással. Ma Magyarországon kb. 500 ezer PC rendszerű számítógép működik.

Tanulásra pl. a tulajdonosok 35%-a használja a gépet. Már megjelentek a piacon olyan készülékek, melyek egyetlen dobozban egy multimédiás PC számítógépet és egy TV készüléket egyesítenek. Felmérések szerint Amerikában az emberek már átlagosan kétszer annyi időt töltenek a PC, mint a TV előtt ülve. Új irányt szabhat az Internet fejlődésének a Philips cég találmánya: a berendezést csak csatlakoztatni kell a TV- és a telefonvezetékhez, s máris megjelenik a képernyőn a világ sok tájáról az az óriási választék, melyből egyszerűen a telefon nyomógombjai segítségével kalandozhatunk az Interneten. Mivel a készülék mindössze 150 dollárba kerül, és így az Internetes kalandozásokhoz még számítógép sem szükséges, feltehetően robbanásszerűen meg fogja növelni a felhasználók táborát.

Először is lássuk, hogyan épül fel ez a világméretű komputeres hálózat:

Ha van egy komputered, adj hozzá egy internetezésre alkalmas hálózati kártyát, a megfelelő szoftvereket, egy csipetnyi faxmodemet (esetleg ISDN modemet), egy telefonvonalat (esetleg ISDN vonalat), keress egy megbízható INTERNET-szolgáltatót, majd ezeket a megfelelő helyeken kapcsolod össze, és máris készen állsz egy világot bebarangoló kalandozásra.

A telefonvonalon keresztül a közvetlen szolgáltatóddal vagy kapcsolatban, ahol az adatokat egy úgynevezett szerveren tárolják és kapcsolatban vannak egy másik központi szerverrel, melyek további szerverekkel kommunikálnak. A szerverek között szabad átviteli lehetőség van, tehát bármelyik szerverről leihívhatod a rajtalévő információkat. Mivel a közvetlen kapcsolatod a hozzád legközelebb álló szerverhez van, így a telefonvonal használati díja csak egy általános helyi beszélgetés díjával azonos, még akkor is, ha éppen a világ másik pontjával folytatás építő jellegű társalgást. Ezt a világméretű hálózatot a legkülönfélébb kapcsolatteremtésre használhatod, mint például E-mail (elektronikus posta), kép, fotó, film és hangüzenetek postázása, esetleg élő beszélgetés létrehozása, stb... Egyfajta ismerkedés, ha például az ember készít egy saját home page-t és ezt az oldalt „közhírré téteti”, azaz elérhetővé teszi az INTERNETEN. Ezt az oldalt bárki elolvashatja, információt szerezhet elsőkézből, cenzúrázatlanul. Ennek vannak előnyei, de hátrányai is. Mi van például akkor, ha az illető valótlanosságokat állít? Természetesen az INTERNET-olvasó embernek is saját belátására van bízva, hogy elfogadja az állításokat, vagy sem, de azért senkit sem keserítenénk el ezzel, mert aki adatokat szolgáltat magáról, általában ügyel a hitelességre, hiszen ha megbízható, akkor nyilván több hasznos kapcsolatot tud kiépíteni. Hogy találj rá az általad keresett home page-re? A világ INTERNET-előfizetői között valóban kilatátatlan lenne megkeresni a megfelelő home page-et, ha nem lennének segítségünkre a keresőprogramok. Szerencsére számos ilyen program közül választhatunk, melyek elérhetősége igen egyszerű, mivel az alapprogram behívása után a szoftver saját maga ajánlja fel használatukat. Egy-két közismert keresőprogram: Lycos, Yahoo, AltaVista, Magellan, stb... A keresőprogram behívása után többféle csoportban válogathatunk pl.: sport, kultúra, üzlet, földrajz, szórakozás, országok, komputerek, stb., de megadhatjuk a keresendő nevet egy kis ablakban, melyet e célból készítettek a programozók, ekkor a gép minden olyan szót, vagy szókapcsolatot kigyűjt a hálózatból melyben a felírt szó szerepel. Tegyük egy kísérletet! Kíváncsiak vagyunk például Michael Brecker, a világszerte ismert, köztiszteltetben álló jazz-szaxofonos vajon merre koncertezik az év hátralévő részében?

H O G Y A N ?

1

Foto: ANCSI

2

Foto: ANCSI

3

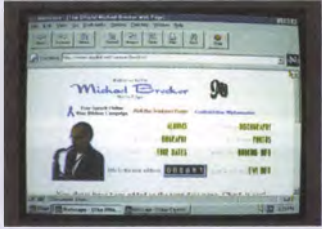

Foto: ANCSI

A lépések:

Behívunk egy keresőprogramot (pl. Yahoo <http://www.yahoo.com>) és beírjuk az ablakba: Michael Brecker

Eredmény: 3 tétel, melyekből Michael Brecker felvételeit, koncertjeinek dátumait, helyszíneit és az EWJ (szaxofonszintetizátor, melyet előszeretettel használ) adatait tudhatjuk meg. Egy kis rövid kitérő az AltaVista Web Page-re: itt a Michael Brecker név keresése 8336 adat gyűlt össze.

A következő lépés: válasszunk ki az előzőleg felsorolt tételekből egy TOUR DATES jegyzettel ellátott változatot és kattintsunk rá. Ekkor a gép betölti Michael Brecker home page-ét, ahol az információk fölött egy MB monogram forogni kezd. Megtudhatjuk, hogy 5876-an nézték meg idáig ezt az oldalt és a következő információkhoz juthatunk hozzá: ALBUMS, BIOGRAPHY, TOUR DATES, DISCOGRAPHY, PHOTOS, BOOKING INFO, EWJ INFO stb.

Kattintsunk a TOUR DATES felírra.

Eredmény: megkapjuk az 1996-os év koncertjeinek teljes listáját, melyből kiderül, hogy pl. november 19-24 között New York-ban koncertezik Brecker, de ebben a hónapban megfordult minden nagyobb nyugat-európai országban.

A következő alkalommal érdekes zenei home page-eket veszünk szemügyre, melyek kedvet csinálnak egy nemzetközi „turkáláshoz”.

MUSIC EXPRESS

a BMC home page-én!

Adatbázisunkban KERESHetsz, KÍNÁLhatsz ZENE, HANGSZER, HIFI-AUDIO témakörökben.

A listáról érdeklődhetsz személyesen és telefonon is.

Tel: 216-7895, 216-7896

A hanglemezkiadás múltja és jövője

Salzburgi beszélgetés a Teldec hanglemezcég elnökével

Foto: Teldec promóció

Hans Hirsch és Schiff András

Az 1995-ös évben a Teldec hanglemezcég valóságos díjesőt kapott Londonban a nemzetközi Gramophone-díjak ünnepségén. Az év hanglemeze címet Maxim Vengerov nyerte el Prokofjev és Sosztakovics hegedűversenyének előadásával (a Londoni Filmharmonikusokat Msztyiszlav Rosztropovics vezényelte). Ezen kívül az év videójának (A vezénylés művészete) és az év legnagyobb példányszámban elkelt kiadványának járó (Három tenor) díjakat is megkapták. Hans Hirsch professor, a Teldec elnöke beszél a kiadó múltjáról és jelenéről, abból az alkalmából is, hogy egy exkluzív szólista szerződés (Schiff András), valamint több magyar művész produkciója (Perényi Miklós, Fischer Iván és a Budapesti Fesztiválzenekar) is a Teldec programjához tartozik.

Hans Hirsch: A cég története a húszas évekig nyúlik vissza, amikor Ultraphon néven indult el. Két év múlva a Telefunken vette át és e néven vált híressé. A háború a céget is tönkretette, de 1945 után újjáalakult, és az ötvenes évek közepén egyesült a Decca-val (Teldec). A Decca később a PolyGram csoporthoz társult a Philips és Deutsche Grammophon céggel együtt, míg a Teldec és az Erato 1988-ban a Time Warner Companyhoz csatlakozott, amely egy nemzetközi multimédia társaság. A külön nemzetközi művészgárda és kataló-

gus már konkurenciát jelent a többi céggel szemben. Az a művész, aki már évtizedek óta kapcsolódik hozzánk, Nicolaus Harnoncourt, aki nem csak a barokk zene korhű előadásának elharcosa, hanem később már a különféle korok zenéjét válogatott együttesekkel adja elő (Amsterdami Concertgebouw, Európai Ifjúsági Zenekar); utolsó periódusunkban sikerült megnyernünk Daniel Barenboim, Kurt Masur, a most felfelé ívelő pályájú skót származású Donald Runnicles karmestereket a berlini, New York-i és drezdai vezető zenekarokat. Nálunk lett világhírű Maxim Vengerov, akinek első felvételeit még kezdő korban készítettük.

Gramofon: Visszatérve a régi zenére, a Bach kantáták hanglemez összkiadása Nicolaus Harnoncourttal már hanglemeztörténeti jelentőségű. Az ő kutatásai alapján új szemlélet jelentkezett, és ez egyfajta kultúrmisszió is volt a cég részéről, hiszen ez kezdetben egyáltalán nem lehetett népszerű feladat.

H Valóban, mivel csak egyes kantáták lemezfelvétele volt elterjedt és a korábbi Karl Richter kiadás sem volt teljes. Most az Erato cég készíti Ton Koopmannal egy összkiadást. Tény, hogy az úttörő munka volt, és ehhez megfelelő koncepció és bátorság kell.

G Hogyan éltek meg a klasszikus hanglemez (LP) után a compact disc (CD) megjelenését?

Foto: Teldéc promóció

H Az új technika megjelenésekor az analóg felvételi módszert felváltotta az eredeti digitális felvétel, vagy a régi lemezek digitális újrafelvétele. A korai nyolcvanas években indultak az első kiadványok, és lépésről lépésre ismerte fel a közönség és a piac a CD előnyeit (könnyen kezelhető, kevésbé sérülékeny, nincs zavaró mellékzörej és kevés raktározási helyet igényel).

G Mégis vannak ellenzői a CD-nek, akik az analóg technikával készült felvételek eredetijét jobbnak tartják, mint a digitális változatot.

H Igen, még mindig vannak, akik a hagyományos lemezfelvételeket jobban kedvelik, sőt a „lemezhanghoz” is ragaszkodnak. Ez azonban kissé groteszk, hiszen ezek nem a felvétel, hanem az LP technikai sajátosságai. A fizikai paraméterek azonban egyértelműen a CD mellett szólnak, amely egy minőségi ugrást jelent, az LP-nek, úgy érzem, nincs jövője. Még akkor sem, ha vannak gyűjtők, akik miatt egyes cégek még kinyomnak LP-ket (ezek hangminősége persze kiváló). Áruk azonban már kétszerese, mint a CD felvételekének, tehát a piac egyre szűkül, kevesen fogják ezt megfizetni. Mi már nem gyártunk LP-t.

G Megjelentek azonban újabb, versenyképebb technikák is. Hogyan hat ez a CD-piacra?

H Először is meg kell különböztetni a felvételi és a raktározási módszereket. Lehetséges a digitális technika további fejlesztése, de a tárolás lehetőségei adottak. A CD-t kiegészítő képi információk nyújthatók (interaktív CD-k), amelyek állóképe nem biztos, hogy kielégíti a fogyasztókat. A digitális video-disc (újabbán versatile disc, DVD) teljes színes, mozgó, nagyméretű képet nyújt. Jövő évben kerül a piacra, mert igen fontos a standardizálás, amin még dolgoznak a hardver szakembe-

„A fizikai paraméterek egyértelműen a CD mellett szólnak, amely egy minőségi ugrást jelent, az LP-nek, úgy érzem, nincs jövője.”

rek. A hangrögzítés úgynevezett kompressziós technikával lehetővé teszi akár hatnyolc órás hangfelvételi játékidő létrehozását is. Ez azonban egyenes arányban fogja növelni a hanghordozó árát és kérdés, hogy van-e igény hatnyolc órás zenemű hallgatására. Hiszen a leghosszabb operák (pl. Wagner: Siegfried) is maximum négy óráig tartanak. Azt sem tudni, hogy e technika árát mennyien fogják megfizetni. Mi a szoftvert készítjük majd, tehát még van idő, ki tudjuk várni az eredményt. Valószínű, hogy a filmszakmánál lesz elsődleges szerepe a DVD-nek.

G Hogyan illeszkedik a cég profiljába fiatal művészek, zeneszerzők támogatása, felfedezése?

G Itt a kiadónak igen nagy a felelőssége, mivel egy fiatal művésznél fel kell mérni, hogy jelenleg hol tart, és hogy milyen irányban halad. Különböző alkatúak: például egy romantikus alkatú művésznél probléma lehet egy Bach előadás. Énekesknél kell a legjobban vigyázni, egy helytelen döntés komoly következményekkel járhat. Egy nem megfelelő első lemez a művész pályájának véget is vetethet. Visszatérve Vengerovra, a fiatalkori, virtuóz hegedűműveket tartalmazó lemezek nagy sikere után már komolyabb, mélyebb jelentőségű művek felvételével bizonyította jelentős muzikalitását. Természetesen ennek nem mond ellent, hogy Csajkovszkij, Mendelssohn, Gla-

zunov népszerű versenyműveit is felvegyük vele, de a Brahms és Beethoven koncertekre még időt kell hagyni. Tehát mindenképpen szeretnénk elérni, hogy megfelelő időpontban kerüljön sor egy mű felvételére. Másik példa Jennifer Larmore, a fiatal mezzoszoprán énekesnő karrierje. Először főleg régi zenét énekelt, majd Rossini szerepekben ért el nagy sikereket. Pályatársnője, a kiváló Cecilia Bartoli ugyanebben az időben, de már tíz éve lüdükölt Rossini szerepekben. Larmore pályája azonban más irányba fordult, újabb szerepköre már lehetővé tette, hogy lemezre vegyük vele a Carment, és úgy ítéljük meg, hogy ez megfelelő időpontban történt.

H Lemezkidadásuk repertoárja igen széles, sok népszerű felvételt tartalmaz, mint az említett „Három tenor” lemez. Vajon ezek bevételeiből tudják-e támogatni a kevésbé népszerű, de művészileg értékes felvételeket?

G Igen, hiszen kisebb példányszámú felvételeink feltétlenül kisebb nyereséggel járnak, ezért kiadásainkban meg kell találnunk egy bizonyos egyensúlyt.

H Végül, szeretném, ha mondana néhány szót a magyar zenével és muzikusokkal való kapcsolatokról.

G Magyarország évszázadok óta jelentős muzikusokat ad a világnak. A korábbi „cigányzenéről” Bartók és Kodály munkássága óta már tudjuk, hogy nem azonos a magyar népzenevel. Mi valamennyi előadóművészeti ágban nemzetközi gárdát hozunk össze (furcsa módon alig van német előadónk), tehát nem az számít, ki honnan jön. Ennek ellenére egy Bartók vagy Kodály produkciónak különleges érdekessége, ha kiemelkedő magyar művészek adják elő. Így felvettük lemezre Bartók zongoraversenyeit Schiff Andrással és a Fischer Iván vezette Budapesti Fesztiválzenekarral. De ezt elsősorban az előadás színvonalára indokolta, amit Budapesten volt alkalom hallani. Ugyanakkor Schiff-fel felvesszük Beethoven zongoraversenyeit is, mivel ezek az utóbbi időben nem kerültek cégünknek kiadásra. Perényi Miklós Bach játékát a napokban hallottam és kiemelkedőnek tartom stílusát, amely modern hangszeren is a gamba-játékot idézi fel. Sokan mondják, hogy Puccinit, Mascagnit csak olaszok adhatnak elő autentikusan. Pavarottinál például gondolhatunk erre. Tehát a nemzeti elemeket figyelembe lehet venni, mégis alapvetőnek tartjuk valamennyi nemzet kiválóságait egyéniségükre szabott programokkal foglalkoztatni.

Székely György

ÚJ NÉV A HANGLEMEZPIACON: OXIGEN RECORDS

Előző számunkban, a hazai lemezkiadókat bemutató sorozatunkban a BMG Ariola Hungary-val ismerkedhettünk meg közelebbről. A beszélgetésből kiderült az is, hogy a cég novemberre tervezte két új, hazai előadókat foglalkoztató label beiktatását. Az egyik ilyen kis label az Oxigen Records, melynek alapítója és vezetője Náksi Attila, akit korábban a Soho Party nevű techno-dance formáció tagjaként ismerhettünk meg a közönség. S hogy hogyan lesz egy zenészből először producer, majd kiadóvezető - megtudhatjuk a következő beszélgetésből.

Gramofon: Először arra kérem, tisztázzuk: mit jelent a magyar nyelvhasználatba átkerült idegen szó, a label?

Náksi: A label szó szerinti fordításban címkét jelent. A multinacionális lemezkiadónál megjelenő lemezek borítóján az anyacég saját logóján kívül sokszor találhatunk egy-egy ilyen címkét, egy másik logót, amely egy, az anyacégen belül, de mégis bizonyos értelemben attól függetlenül működő kisebb csapatot jelöl. Ez a csapat vállalja a produkciók elkészítésével kapcsolatos összes munkát - az előadók felfedezésétől, kiválasztásától kezdve egészen a stúdiófelvételek elkészítéséig - beleértve természetesen a mindezekhez szükséges anyagi feltételek megteremtését is. Az anyacég tehát ettől a csoporttól kész terméket kap kézhez, és annak csak népszerűsítésével, reklámozásával illetve forgalmazásával foglalkozik.

G: Hogyan jutott eszébe, hogy saját labelt alakítson?

N: Együttesemmel, a Soho Party-val négy évvel ezelőtt szerződöttünk a BMG-hez. Az első perctől kezdve intenzíven részt vettem a lemezeinkkel kapcsolatos produceri munkálatokban. Később a produkciók elkészítésén túl is egyre több feladatot vállaltam: kapcsolattartást a kiadóval, a médiával, a koncertszervezőkkel. Olyan voltam, mint egy egyszemélyes menedzseriroda, és egyre inkább úgy éreztem: szívesen foglalkoznék saját együttesünkön kívül más előadókkal is. Ez a vágyam egybeesett azzal a lehetőséggel, hogy a BMG idén saját, hazai labelt alapíthattak.

G: Melyek voltak az alapításhoz szükséges feltételek - hogyan esett önre a kiadó választása?

N: Nagyon jó személyes kapcsolatban álltam és állok a BMG-vel - ebben bizonyos szerepet játszik az is, hogy a Soho Party lemezei nagy példányszámban keltek el, és hogy volt néhány más, sikeres produkció is. Azt hiszem, e tényeknek köszönhető, hogy elnyertem a BMG bizalmát - rajtam kívül Berkes Gábor, a kiadónál producerként és előadóként egyaránt dolgozó művész kapott ugyanilyen lehetőséget.

G: Jogilag hogyan történik egy label-alapítás? Olyan, mintha egy céget jegyeztetnénk be?

N: Igen. Létrehoztam egy önálló vállalkozást, az Oxigen Music Produkción és Zeneműkiadót. Amint a nevéből is kiderül, a lemezkiadástól a marketing és szervező munkáig mindennel foglalkozunk. A label neve Oxigen Records lett.

G: Hivatalosan mikor iktatták be az Oxigen Records-ot a nagy BMG „birodalmába”?

N: November 11-én, a BMG születésnap partyján, ahol a cég német vezetői is jelen voltak.

G: Kik a közvetlen munkatársai?

N: A legfontosabb segítségem Gajda László hangmérnök. Az ő stúdiójában és vezetésével készülnek a produkciók. A lemezek borítótérveinek elkészítése és minden egyéb grafikai munka Magyarországon egyik legkreatívabb grafikusának, Marjai Csabának feladata. A videoklipeket Tabár István és Jeszenszky Zsolt közös vállalkozása, a Joyride segítségével készítjük. Igen fontos Dr.Szilágyi István ügyvéd munkája is, aki kiváló szakértője a szerzői jogoknak. Gyakran kell hozzá fordulnom akár szerződésalkötés, akár lemezkiadás ügyében. Egyelőre ezzel a kistábbal dolgozom, de úgy gondolom: ahogy fejlődik a vállalkozás, úgy bővül majd a csapat is.

G: Most már itt az ideje, hogy felfedjük, ki is az Oxigen Records első „gyermeke”.

N: Rögtön két produkcióval is előrukkoltunk: az egyik egy house-válogatás-lemez, amely hazai DJ-k és együttesek ezidáig ki nem adott felvételeit tartalmazza. Ez az első ilyen típusú hazai album, a Kozmix, az Infinity, a Candycam, DJ Junior illetve DJ Levy közreműködésével. Az igazi „édes gyermekem” azonban a K.O.O.L. nevű zenekar, három tehetséges fiú, név szerint Joy, Dee Jay és Mandula.

K.O.O.L.

Zenénket talán a funky és a rap stílusok ötvözeteként határozhatnám meg, természetesen szintetizátorok és samplerek használatával, hiszen a mostani nemzedék már a számítógép mellett nőtt fel. Vidám zenéjünkkel elsősorban a fiatalabb korosztályt célozták meg. Remélem ez a három jóképű, jól tanuló fiú sok tini lány szívét megdobogtatja majd.

G: Magyarországon van még lehetőség ebben a stílusban?

N: Igen, hiszen az emberek a külföldi zenei csatornákon, a rádiókban, a diszkókban ezt a zenét hallják, és ezt is várják el tőlünk. A magyar zenészek pedig egyelőre csak a dance területén tudják felvenni a versenyt a külföldi produkciókkal. Persze nem akarjuk lemásolni a nyugati zenekarokat, de bizonyos trendeknek meg kell felelnünk. A sikernek fontos kitétele, hogy a közönséget érdekelje a zene, amit játszunk. A hétköznapi ember pedig többnyire azt veszi meg, amit már nagyjából ismer. Ma már olyan mértékű a kínálat, hogy nagyon nehéz megmaradni a piacon.

G: Mi lesz tehát ön szerint az a tényező, ami a K.O.O.L.-nak mégis meghozza majd a sikert?

N: A minőség a legfontosabb, és azt hiszem, a K.O.O.L. esetében nem lehet panaszunk. De nem elhanyagolható a közönséggel való kapcsolattartás sem. Ők rögtön megérzik, ha valami nem őszinte. A K.O.O.L. esetében pedig nem egy producerek által kitalált és megcsinált zenekarról van szó.

G: Tudom, még korai erről beszélni, hiszen nem tudni, milyen lesz a K.O.O.L. fogadtatása; de biztosan tudja már, kiket szeretne foglalkoztatni a közeljövőben.

N: Szeretném, ha ez az említett techno-válogatásalbum egy sorozat első tagja lehetne - évi egy-két lemezt jelentetnénk meg, mindez persze a vásárlók igényeitől függ majd. A nyárra egy debreceni dance-csapat lemezét, vagy legalábbis egy dalát szeretném kiadni - a nevük még legyen titok. Egy ismert zenekar billentyűsének szólólemeze is várható az Oxigennél, talán jövő szeptemberre. Ezen kívül még bármi befuthat, de az Oxigen Records többnyire a dance és az ezzel rokon műfajok előadóinak produkcióit készíti kiadni. Ami még nagyon érdekel, azt a Toten Hosent, a Die Ártzte és a hozzájuk hasonló német zenekarok stílusa, és egyszer majd szeretnék egy jó rockzenekart is „felfedezni” - ám ezek még nagyon távoli álmok. Egyelőre azt kell bebizonyítanunk, hogy életképesek vagyunk.

Csik Gabriella

A popzene kameleonjának, David Bowie-nak új, Telling Lies című kislemeze és a hozzá tartozó videoklip csak az Interneten hallható illetve látható. A Bowie web-site címe: www.Davidbowie.com.

A Collective Soul készíti negyedik albumát, mely várhatóan jövő tavasszal jelenik meg.

A King Crimson gitárosa, Adrian Belew - aki együttese mellett Frank Zappától Laurie Andersonon át Paul Simonig számos híres-neves zenésszel dolgozott együtt - szeptember végén kiadta szólóalbumát, Op Zop Too Wah címmel.

Gary Barlow debütáló albumára várni kell az 1997-es esztendő tavaszáig, ugyanis az ex-Take That-es muzikusnak a tervezettnél jóval több időre van szüksége a lemez elkészítéséhez. Gary viszont semmit sem biz a véletlenre: producerének David Fostert és Walter Afanasieffet választotta.

David Bowie

A legendás Power Station tizenegy évvel debütáló lemezének megjelenése után most kiadja második nagylemezét, Living In Fear címmel.

Jean-Michel Jarre elkészítette az Oxygene második részét, amelyen ezúttal remixek is hallhatók. Az egyik „mixer” az Orb nevű zenekar.

A Pink Floyd billentyűse, Rick Wright megjelentette harmadik szólóalbumát Broken China címmel.

Az ABBA napjainkban reneszánszát éli: megjelent karácsonyi exkluzív válogatásalbumuk, emellett a népszerű svéd popcsapat énekesnője, Anna Frida Lyngstad szólóalbumot is készített.

Közeledik a Karácsony, így egymásra jelennek meg a lírai válogatásalbumok. Az O Come Ye Faithful című, karácsonyi dalokat tartalmazó korong szereplői többek között a Bush, a Sponge, Mike Watt, Henry Rollins és a The President Of The United States.

A Midnight Oil újra erőre kapott, és Underwater című kislemezüket máris egy album követi, Breathless címmel.

Mielőtt még a magyarországi mozik műsorukra tűznék a Space Jam című filmet, az annak betétdalait tartalmazó albumon már meghallgathatjuk olyan kiváló előadók dalait, mint R.Kelly, a Naughty By Nature, vagy Barry White.

Az Enigmáról már három éve nem hallottunk, most, november elején azonban az együttes szellemi atyja, Michael Cretu kiadta új lemezét.

Elton John köztudottan nagy focirajongó: az extrém zenész a napokban 6 millió fontért visszavásárolta Watford futballcsapatát, amelyet még 1990-ben adott el - 900 ezer fontért.

Érdekes Queen-feldolgozás-lemez látott napvilágot november közepén The Queen Dance Traxx címmel. A korongon hallható többek között az Another One Bites The Dust című Queensláger a Captain Jack, az A Kind Of Magic a Mr. President illetve az Invisible Man Scatman John előadásában.

Captain Jack

K L A S S Z I K U S H Í R E K

A Tomkins Énekegyüttes (művészeti vezető: Dobra János) Thomas Tomkins öt- és hatszólamú madrigáljainak lemezfelvételét fejezte be néhány nappal ezelőtt. A CD a jövő év első felében jelenik meg a Hungaroton Classic gondozásában.

Az Opus 111 gondozásában februárban jelenik meg Monteverdi 5. madrigálkötet. A Concerto Italiano előadásának folytatása is lesz, hiszen a 8. madrigálkötet felvételét februárban kezdik meg.

December 18-án a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola nagytermében játszik a Danubia Ifjúsági Zenekar. A Douwe Egberts Dallamok Alapítvány A siker kapujában címet viselő hangversenyén az együttes művészeti vezetője, Héja Domonkos vezényel.

Opera Assist címmel az operajátszás történelmi csil-

lagainak egy-egy felvételét gyűjtötte össze az EMI. A lemez kiadásából befolyt összeget a januárban légtelt velencei Teatro La Fenice újjáépítésére ajánlották fel. A CD-n Gigli, Björling, Gobbi, Simionato, de Los Angeles, Callas, Carreras, Domingo, Pavarotti és Kraus előadásában népszerű operadáriák hallhatók.

A Sony Classical szerződést írt alá a tizenhat éves amerikai hegedűművésznel, Hiraly Hahn-nal. Nála fiatalabb művészt még nem foglalkoztatott a Sony Classical. 1997 őszén jelenik meg első felvétele, amelyen Bach szólópartitúráit játssza.

Manuel Barrueco négy évre és négy CD-re meghosszabbította szerződését az EMI-jal. Először Joaquín Rodrigo Concerto di Aranjuez és Fantasia para un Gentilhombre című műveit veszik fel. A lemez érdekessége, hogy az előadást Plácido Domingo vezényli.

Ligeti György zeneszerző, Mercedes Sosa argentin énekesnő és a bázeli Paul Sacher Alapítvány nyerte el ebben az évben az 1975-ben alapított UNESCO zenei díjat. Olyan neves művészek részesültek eddig ebben a kitüntetésben, mint Alicia de Larrocha, Leonard Bernstein, Dimitrij Sosztakovics és Benny Goodman.

Hans Koessler műveit jelentette meg a Koch lemezkiadó. Koessler a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola tanára, Brahms barátja, Bartók, Kodály és Dohnányi professzora volt.

Ewa Kupiec zongoraművész az 1992-es ARD zongoraversenyen aratott győzelmével lett híres. Nemrég jelent meg Szymanowski és Lutoslawski-felvétele, amely igazi ritkaságnak számít.

Belinda Carlisle egyedi módon támogatja az egyik brit rákkutató központot: új, *A Woman and a Man* című albumának minden eladott példányából egy fontot e nemes célra ajánlott fel. „A rákot egy szörnyű betegségnek tartom - ez készítetett arra, hogy támogassam a kutatást” - nyilatkozta Belinda.

Belinda Carlisle

Johnny Cash új albuma hamarosan megjelenik *Unchained* címmel. A lemez érdekessége, hogy olyan sztárok vendégeskednek rajta, mint Tom Petty, Lindsay Buckingham, Flea a Red Hot Chili Peppersből és Mick Fleetwood. A neves előadógárda többek között a Soundgarden, Beck és Tom Petty szerzeményeit adja elő - új, átdolgozott kiadásban.

Újjáalakult a Blondiel! Az énekesnő, Debbie Harry a régi felállásból Chris Stein, Clem Burke-öt és Jimmy Destry-t tartotta meg.

A '93-as koncertlemez és Dave Gahan kábitószergondjai után ismét stúdióba vonul a Depeche Mode. A produceri székben ezúttal a Bomb The Bass eszmei szerzője, Tim Simeon foglal helyet.

Gary Moore egy gyűjteményes albummal készül a Karácsonyra, amelyen a '70-es és a '80-as évek slágerei hallhatók.

Robson & Jerome

A népszerű duó, a Robson and Jerome új, *Take Two* című albuma november 11-én jelent meg. Két dal, a *Becomes Of The Brokenhearted* és a *You Will Never Walk Alone* már hallható a rádiókban.

A szeptember 7-én meggyilkolt Tupac Shakur kiadója a művész halála után fennmaradt és eddig meg nem jelent felvételekből három lemezre való anyagot gyűjtött össze, amelyből az első korong néhány hét múlva napvilágot lát. Míg Shakur kiadója az albumok kiadásával foglalkozik, a Los Angeles-i rendőrség letartóztatott két gyanúsítottat, akiket Tupac Shakur meggyilkolásával vádolnak.

Az Extreme hivatalosan is bejelentette feloszlását. A '88-ban alakult amerikai csapat négy nagylemezt hagyott maga mögött, és legnagyobb sikerét a *More Than Words*-szel érte el 1991-ben. A csapat megszűnésének elsődleges oka, hogy gitárosa, Nuno Bettencourt szülőbőn kívánja folytatni pályáját, az énekesnek, Gary Cherone-nak pedig más irányú tervei vannak.

Nem sokáig tartott a Van Halen eredeti felállásának reneszánsza, ugyanis az együttes *Greatest Hits* lemezének október 28-i megjelenését követően David Lee Roth ismét kilépett a zenekarból. Így a holland csapat újra énekest keres, és a legfrissebb hírek szerint a jelentkezők között az első helyen a most feloszlott Extreme énekesé, Gary Cherone áll. Eddie már szeretné elkezdni a munkát, ám a kiadó szerint bizonyos jogokat tisztáznuk kell. Egyelőre tehát meg kell elégednünk az említett válogatáslemezzel, amely két új dalt - *Me Wise Magic*, *Can't Get This Stuff No More* - is tartalmaz: természetesen még David Lee Roth-tal.

J A Z Z H Í R E K

A Sony megjelentette Miles Davis és Gil Evans: *The Complete Columbia Studio Sessions* című hat CD-t tartalmazó dobozát. A gyűjteményes kiadásban helyet kaptak a következő, az alkotók életében megjelent lemezek: Miles Ahead, Porgy and Bess, Sketches Of Spain, és Queit Nights, továbbá az annak idején be nem válogatott, bár kompletten felvett számok, valamint a próbák alatt rögzített felvételek és beszédrészletek. A legérdekesebb talán a két kiadatlan szvit: *The Time Of the Barracudas* és *Falling Water*. A kiadvány 198 oldalas könyvecskét tartalmaz.

Chick Corea továbbra is nehézségekbe ütközik Németországban: 1993-ban Baden-Württemberg, újabban Bajorország szövetségi állam tartotta fellépéseit nem kívánatosnak Coreának a szcientológiai egyházhoz fűződő szoros kapcsolataira hivatkozva. Egy idei fesztiváltól Burghausenben a bajor kulturális miniszter megvonta az állami támogatást Corea tervezett fellépése miatt. Corea értetlenségét fejezte ki a sajtóban a német alkotmányban is rögzített vallásszabadságra hivatkozva. Az ügyről az amerikai

kongresszusban is szó volt, és az Egyesült Államok diplomáciai úton tett lépéseket Corea érdekében.

Kansas City címmel augusztusban mutatták be az Egyesült Államokban Robert Altmannek a harmincas években játszódó filmjét, mely a Round Midnight óta valószínűleg a legjelentősebb próbálkozás a műfaj nagyjátékfilmben való ábrázolására, elsőrangú jazzmuzsikusok közreműködésével. Az elmaradhatatlan kereszttapa szerepében Harry Bellafonte látható. A filmzene CD-je már kapható, kritikáját, melyet a film januári itthoni bemutatójához időzítünk, hamarosan olvashatjuk a Gramofonban.

Ciklus 10 címmel jazzbérletet hirdetett a bécsi Musikverein. Az egyesület nagytermében november 22-én a Carnegie Hall Jazz Band lépett fel, zenei vezetőjük a trombitás Jon Faddis. December 16-án a Mozart teremben a Bécsi Konzervatórium bigbandje játszik, vendégszólísták: Art Farmer, Lee Konitz, Bob Brookmeyer, Joe Temperley, Dean Johnson, Ron Vincent. Jövő év március 13-án a nagyteremben

Wynton Marsalis, Cassandra Wilson, Jon Hendricks és Miles Graffith hallható, április 4-én pedig Joshua Redman, Joe Lovano és Wayne Shorter adnak együtt koncertet.

Újra aktívan dolgozik Les McCann, aki a cukorbetegségből adódó, ideiglenes bénulással járó keringési panaszai miatt kényszerült pihenőre. A jazz és a soul berkeiben egyaránt népszerű, 61 éves McCann visszatérve negyvennegyedik ik saját néven megjelentetett lemezét adja ki, *Listen Up!* címmel a MusicMasters kiadónál. McCann leghíresebb korszakából, többek között az Eddie Harris-szel együtt készített lemezeiből a Rhyno (Atlantic) adott ki nemrég egy antológiát.

A Gramofon jazzrovata is bemutatkozik a 424-es jazzklubban (Dunakeszi, Állomás sétány 17) november 22-én este 6 órakor. A zenével illusztrált előadás címe: *Vannak-e új trendek a jazzben?* Az est további részében lemezbörze, kiállítás és - a Pannon Jazz márkánál második lemezének megjelenése alkalmából - Trio Acoustic koncert lesz.

Tisztelt Olvasó!

A Gramofon negyedik számának végére érve - ha ideje és kedve engedi - kérjük, szenteljen néhány percet kérdőívünknek, amely az olvasói igények pontos felmérését, s ezáltal egy valóban olvasóbarát, egyszerre informatív és reprezentatív, az igényes zenerajongóhoz szóló havilap megteremtését szolgálja. A kitöltött kérdőívet vagy annak fénymásolatát kérjük, küldje vissza a Gramofon címére:

1025 Budapest, Mandula utca 31.

Ha a kérdőívre ráírja nevét és pontos címét, a Gramofon szerkesztősége ingyenesen eljuttatja Önnek a Gramofon decemberi számát!

1. Kérjük, sorolja fel azokat, akikkel közös háztartásban él:

- házastársa, élettársa
- apja, anyja
- gyermeke
- testvére, házastársa testvére
- apósa/anyósa
- unokája
- nagyszülei, házastársa nagyszülei
- egyéb rokon
- egyéb személy

2. Neme:

- férfi
- nő

3. Születési éve:.....

4. Legmagasabb iskolai végzettsége:

- nem járt iskolába
- 1-5 osztály
- 6-7 osztály
- 8 általános
- szakmunkásképző, szakiskola, mesterlevél
- befejezett középiskola
- befejezett főiskola
- befejezett egyetem

5. Dolgozik-e?

- igen
- nem:
 - GYED-en lévő
 - nyugdíjas
 - munkanélküli
 - háztartásbeli
 - tanuló
 - egyéb inaktív kereső
 - egyéb eltartott

6. Munkaviszonyának jellege:

- alkalmazásban áll
- önálló vállalkozó
- szellemi szabadfoglalkozású

7. Beosztása:

- fizikai munkát végző vállalkozó
- szellemi munkát végző diplomás
- szellemi munkát végző diploma nélküli
- szakmunkás
- felső vezető
- közép vezető
- alsó vezető
- beosztott diplomás szellemi
- beosztott szellemi
- egyéb

8. Az Ön munkahelye milyen ágazathoz tartozik:

- ipar
- építőipar
- mezőgazdaság
- kereskedelem, vendéglátás
- pénzügyi szolgáltatás
- egészségügy
- kultúra, oktatás
- közszolgálat

9. Mennyi a nettó összjövedelme (beleértve minden egyéb díjazást)?

10. Az Ön háza milyen településen található?

- tanyán
- falun
- kisvárosban
- közepes nagyságú városban
- nagyváros peremkerületében
- nagyváros centrumában

11. Az itt szereplő készülékek közül melyikkel rendelkezik, illetve melyiket tervezi beszerezni, vagy újra cserélni?

- videomagnó
- videokamera
- kábel TV
- rádiós magnó
- autórádió
- CD lejátszó
- walkman
- Hi-Fi berendezés
- lemezjátszó

12. A rendelkezésére álló hanghordozók közül melyiket kedveli a legjobban?

- CD
- kazetta
- bakelit lemez
- DAT
- minidisc

13. Hallgat-e autóban zenét?

- igen:
 - CD-t
 - kazettát
 - rádiót
- nem

14. Átlagosan naponta mennyi időt tölt zenehallgatással?

- fél óránál kevesebbet
- fél és egy óra között
- egy óránál többet

15. Milyen gyakran vásárol CD-t?

- hetente többször
- hetente
- kéthetente
- havonta
- ritkábban
- soha

16. Általában milyen gyakran jár koncertre?

- hetente többször
- hetente
- kéthetente
- havonta
- ritkábban
- soha

17. Melyik állítás igaz Önre? Ön...

- rendszeresen/gyakran megfigyeli az újságok hirdetéseit
- alkalmanként figyeli meg az újságok hirdetéseit
- soha nem nézi meg az újságok hirdetéseit

A válaszadás önkéntes!

A szerkesztőség garantálja, hogy az Ön neve és címe más cégek birtokába nem kerülhet; kizárólag arra használjuk fel, hogy a Gramofonnal kapcsolatos újdonságokról tájékoztassuk. Amennyiben azt szeretné, hogy nevét és címét töröljük adatbázisunkból, kérjük, jelezze szándékát írásban vagy telefonon a Gramofon szerkesztőségében.

MEGRENDELŐLAP

Megrendelem a **GRAMOFON - The Hungarian CD Review** című folyóiratot, az igényes zenerajongó lapját példányban.

- egy évre: a bolti árnál 252,- forinttal olcsóbban, **3.300,-** forintért.
- fél évre: a bolti árnál 76,- forinttal olcsóbban, **1.700,-** forintért.

Megrendelő neve:

Címe:(város, község, kerület).....(utca, tér, ltp.)
(házszám).....(emelet, ajtó)(irányítószám)

Az előfizetési díjat

- a részemre küldendő átutalási postautalványon
- számla ellenében, átutalással egyenlitem ki.

A megrendelőlapot az alábbi címre kérjük feladni:

AMFISZ Kft. 1025 Budapest, Mandula u. 31. Fax: 212-4782

GRAMOFON

PROVIDENCIA

OSZTRÁK - MAGYAR BIZTOSÍTÓ RT.

Vezérigazgatóság

1066 Budapest, Teréz krt. 42-44.
Tel.: 269-3977, fax: 269-3996

Budapesti Területi Igazgatóság

1146 Budapest, Hungária krt. 178-186.
Tel.: 251-7688, fax: 251-6010

Budapest Vidéke Igazgatóság

1146 Budapest, Hungária krt. 178-186.
Tel.: 251-7688/1405, fax: 251-6010

Miskolci Területi Igazgatóság

3530 Miskolc, Szemere B. út 16.
Tel.: 46/412-200, 412-210, fax: 46/411-139

Debreceni Területi Igazgatóság

4024 Debrecen, Szent Anna u. 37.
Tel.: 52/419-766, fax: 52/419-937

Szegedi Területi Igazgatóság

6720 Szeged, Széchenyi tér 6.
Tel./fax: 62/325-532, 325-211

Pécsi Területi Igazgatóság

7626 Pécs, Búza tér 8/A
Tel.: 72/324-148, 324-169, tel./fax: 72/336-366

Győri Területi Igazgatóság

9022 Győr, Bajcsy-Zs. u. 44.
Tel.: 96/311-811, 311-919, 317-518, fax: 96/317-477

A svájci SQS Tanúsító Testület igazolja, hogy a **Providencia Biztosító Rt.** működése megfelel az **ISO 9001** nemzetközi szabványban megfogalmazott követelményeknek. Ezáltal a magyarországi pénzügyi szolgáltatók közül elsőként érdemeltük ki ezt a nemzetközi tanúsítványt.

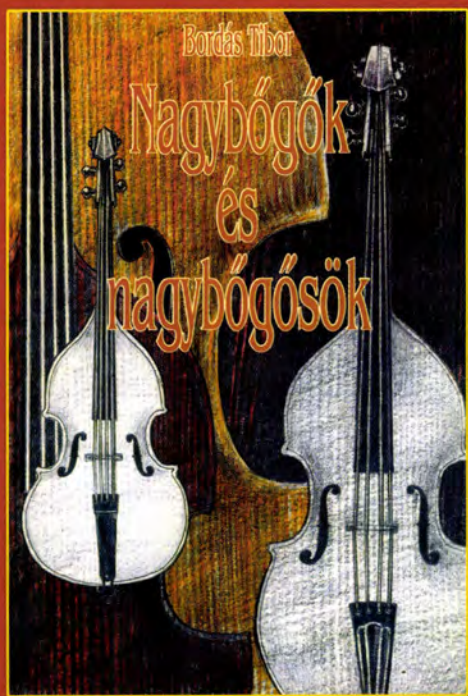

Reg. Nr. 12531

és egyenesbe jön

Nemzeti Tankönyvkiadó Rt.

Bordás Tibor a Debreceni MÁV Filharmonikus Zenekar nagybőgőse és az ottani Kodály Zoltán Zeneművészeti Szakközépiskola tanára volt 1985-ben bekövetkezett haláláig. Könyvében hangszere történetének kérdéseivel foglalkozik. Bemutatja a nagybőgőépítés mestereit és a nemzeti iskolák fejlődését, egymás közötti kapcsolatait, valamint a kiemelkedő szólistákat és tanárokat. A függelék pedig a magyar és külföldi nagybőgősök kislexikonával és a hangszerirodalmának áttekintésével egészíti ki a történeti részt. Hiányt pótol e kötet, hiszen magyar nyelven korábban nem állt rendelkezésre hasonló áttekintő kézikönyv a nagybőgőről és művelőiről.

Fogyasztói ára: 1.400 Ft + áfa

ISBN 963 18 6753 6

Formátum: A/5

Oldalszám: 353 oldal

